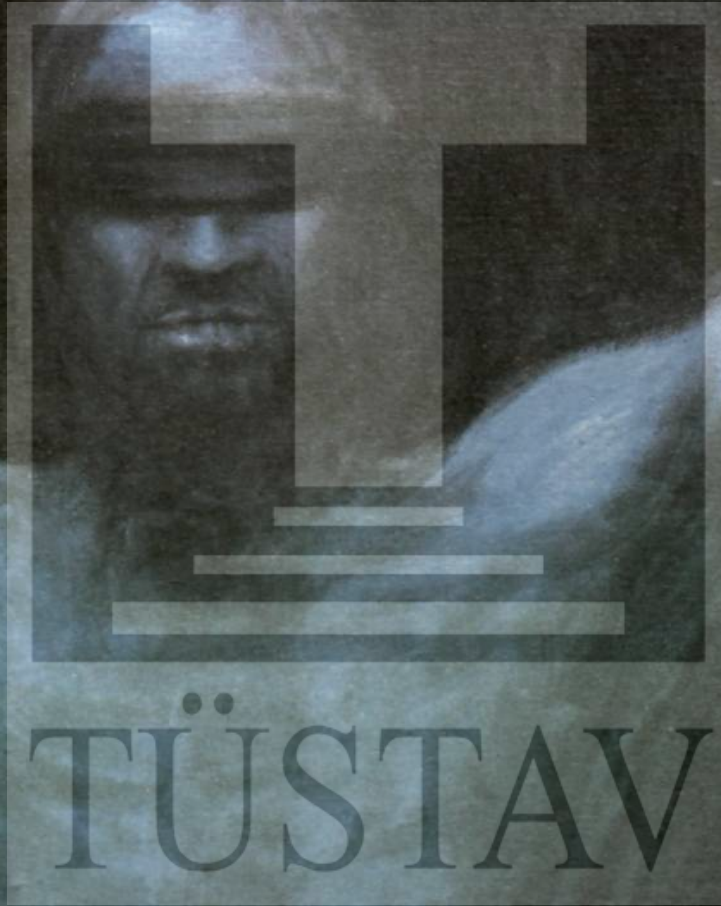

İŞÇİ SINIFI
VE DAYANIŞMA

TOPLUMSAL KURTULUŞ

TEORİK-PRATİK SOSYALİST DERGİ

HALUK YURTSEVER
İşçi Sınıfı Bilinci

ONUR ERK
Örgütlenmenin Çelik Yasası:
İktidar

BİLGESU ERENUS
Gaziantep DAL'ının Açılışını Yaptık

İçindekiler

İlhan Akalın	Bu Sayımız	1
	Baykal ve Demirel ile Burjuva Muhalefeti Bile Olmaz	2
	Eylülizm Türkiye Solunu Avrupa Parlamentolarına Mahkum Ediyor	3
	Yargı Özür Diliyor	4
	DGM'de Polis Baskısı	4
	PKK İki Bine Doğru Dergisini Yalanlıyor	5
	PKK: "Uluslararası Komplo Var"	6
	ABD Türkiye'nin Saddam Kıyımından Kaçan Kürtleri Kabul Etmesini "Manevra" Olarak Nitelendiriyor	7
	Palme Cinayeti ve Hürriyet	8
Haluk Yurtsever	İşçi Sınıfı Bilinci	10
Kemal Durmaz	Camları, Bütün Camları	15
	Nazım TC Yurttaşlığını İstedliğini Kime Söylemiş?	18
İlhan Kurtulan	Sovyetler Birliği'nde Bir Gezi	19
Onur Erk	Birleşik Birliğin Çimentosu Ya Da Örgütlenmenin Çelik Yasası: İktidar	22
Yorgo Vasilyu	Kıbrıs Sorununa Barışçı Bir Çözüm İstiyoruz	27
Bilgesu Erenus	Gaziantep DAL'ının Açılışını Yaptık	29
Enver Ender Koca	Bağdaat Kahpe Şehiri	34
Necmettin Salaz	Diyarbakır Cezaevinde Neler Yapıldı ve Neler Yapılmak İstendi?	35
Gene H. Bell-Villada	Bir Daha Münihler Olmasın	41
	Adalette Ticaret ve Baskı	47
	Yalnız Değildik	49
Vahdettin Karabay ile Söyleşi	Türk-İş'te Yaratılan Birliktelik Sun'dir, Güdümlüdür Asıl Birlik Mücadele İçinde Yaratılacaktır	51
	Dergimize Baskılar Sürüyor	53
Nur Ulaş	Hapishanelerde Sağlık	54
Mustafa Özkan	Yalçın Küçük'ün 21 Yaşındaki Bir Çocuktan Öğrendikleri, Öğrettikleri ve Öğrenecekleri	55
Temel Demirer	Aşırı Sağcılık Yoğunlaşırken Sivil-Faşist Hareketin Performansı ve Yeni Yönelimleri	58
	Cezaevlerinde Ek Cezalar	64
	Türkiye: Davalar Çemberi (Arka Kapak İçi)	
	İşçi Sınıfı ve Dayanışma (Arka Kapak)	

Sahibi: Dönem Yayıncılık AŞ Y.K. Başkanı **Bilgesu Erenus** ● **Genel Yayın Yönetmeni:** İlhan Akalın ● **Yazışları Müdürü:** Felemez Ak ● **Merkez:** Konur Sokak, 73/9 Ankara - Telefon: 1259378 ● **İstanbul Büro:** Cemal Nadir Sokak, Akşam Han Kat 2, Çağaloğlu - Telefon: 5127393 ● **Avrupa Temsilcisi:** Haluk Yurtsever, Postfach 710825 5000 Köln 71, Batı Almanya - Telefon: 703672 ● **Danimarka İrtibat Bürosu:** Fadil Ötmez, Bellingevej 128/B 5250 Odense SV - Telefon: 961562 ● **Baskı:** MAYA Matbaacılık Yayıncılık Ltd Şti - Telefon 1252595 ● **Dağıtım:** Hürriyet Holding AŞ ● **Abone Koşulları:** Yurtiçi Yıllık 20 bin TL ● **Posta Çeki Numarası:** 28 155-7 ● **Yurtdışı:** Yıllık 60 DM ● **Dönem AŞ Döviz Tevdiat Hesap Numarası:** 1380 İŞ Bankası Akay Şubesi

Kapak resmi
Alime Mitap
Çarmıhta
34x44 cm

BU SAYIMIZ

Dört ay sonra yeniden sizlerle birlikte olurken, 'Bu Sayımız'ı değişik çerçevede yazmayı düşündüm. Arkadaşlarımın da olurlarını aldım.

Cezaevi edebiyatını sevmiyorum, sizlerin de sevmediğini biliyorum. Ancak iznimize sığınarak birkaç cümle ile düşündüklerimi aktarmak istiyorum. 'Siyesiler' tahliye olanları uğurluyorlar. Çok iyi bir gelenek. Bu uğurlamada, günlük koğu yaşamının getirdiği ufak-tefek kırgınlıklar bir tarafa bırakılıyor, herkesle vedalaşılıyor. Tahliye olan da bir iki cümle ile içeride kalanlara sesleniyor. Ben şöyle seslenmişim: "İçerisi ile dışarı, bıçak sırtının iki yanı gibi. Gerçekten öyle. Tutuklanmamla salıverilmem aynı mantığın ürünü. Diyebilirim ki bu yazdıklarımın otürü, aynı mantıkla, yeniden bıçak sırtının diğer yanına geçebilirim. Bizler için, sınıf mücadelesini kılavuz edinmiş olarlar için bıçağın sırtında yürümek kaçınılmaz oluyor.

Yürümeye devam edenler yaşadıklarıyla tanık oluyorlar. Bıçağın sırtında yürürken, bir içeriği, hemen arkasından dışarıyı yaşıyorlar. Birkaç gün önce, Gaziantep'te Emek Dünyası'nın düzenlediği toplantı sonrası gözaltına alınmalar oldu. Bilgesu Erenus ve Yalçın Küçük bir gün sonra serbest bırakılırken, Mehmet Emin Sert tutuklandı. Halen Gaziantep Özel Tip Cezaevinde. Bu olaydan birkaç gün sonra ise Felemez Ak'ı Ankara'da dergi bürosundan alıp gözaltına götürdüler. Neden, bilinmiyor.

Bilinmiyor değil, biliniyor. Bilinenleri sıralamak istiyorum.

Her yetki, belirli sorumluluk alanında meşrudur. Yetkinin sınırları belirlenmemişse, yetkililerden sorumlu davranmalarını beklemek mümkün değil. Tersinden de söylenebilir. Sorumluluğunu subjektif görüşleriyle karıştıranların yetkileri konusunda kuşku duymak gerekir.

"Ben gerekli gördüğümü göz altına alıp sorgulamakla yetkiliyim" diye düşünüp uygulayan bir savcının peşin kestiği hücre cezasını hukuk kurallarıyla izah etmek, yasadan doğan yetkiye dayanır görmek mümkün değil. Ayrıca, 'savcı bey' böyle istiyor diye hukuk ve mantık kurallarına uymayan uygulamaları yapan polisin davranışını da mazur görmek mümkün değil.

Yine, bir toplantıyı izleyen polisin, konuş-

macıları "suç işledikleri" savıyla gözaltına alabilmelerini de bu çerçevede değerlendirmek gerekiyor. Bir dergi bürosuna gelerek kimlik kontrolü yapıp Felemez Ak'ı göz altına almayı da bu çerçevede değerlendirmek gerekli.

Bizlere karşı uygulanan bu baskılardan sonra klasik deyimle, yaptıklarımızın doğru olduğu sonucunu çıkartmak yeterli olmuyor. Ortaya çıkartılıp sergilenmesi gereken "yanların" varlığı ile karşı karşıyayız. Burjuvazi deyip, oligarşi deyip geçemeyiz. Düzenin, çeşitli araçlarla şekillendirdiği insanlarımızı değerlendirirken, bizleri cezalandırmaya, ayrıca yıldırmaya çalışan organları ve kişileri de değerlendirmemiz birincil görev haline gelmiştir. Bu konular yazılmalı ve teşhir edilmelidir. Ben de bu konuda bir inceleme yazısı hazırlamayı düşünüyorum.

Önce 'basın' tanımlamasına açıklık getirmek ve üzerinde ısrarla durmak gerekiyor. Kendimizi 'sosyalist basın' tanımlamasıyla basının ayrı bir yerinde görme yanlışlığını ortadan kaldırmamız gerekiyor. Farkımızı da ortaya koyarak.

M. Ali Birand, "İşte Apo, İşte PKK" yazı dizisi nedeniyle yargılanıyor. Tutuksuz yargıyanan Milliyet yazarları müdürü ve M. Ali Birand, sorgulamalarında suçlamaları reddederken, PKK lideri Abdullah Öcalan'la 'gerçek yüzlerini ortaya çıkarmak' ve 'toplumu bu konuda aydınlatmak' amacıyla ropörtaj yaptıklarını söylüyorlar. Biz ise gerçek yüzün değil gerçeklerin peşindeyiz. Toplumu bu yönde aydınlatmak istiyoruz. Baskılarla engel olunmak istenilen gerçeğin yansıtılmasıdır. Gerçekler ve bunların yansıtılmasını engellemeye çalışanlar: İşte üzerine gitmemiz gereken hedef budur. Nasıl yaparız, nereye kadar gideriz bilmiyorum. Ama önümde görev olarak durduğunu görüyorum. Görev olarak görünce de göstermek kaçınılmaz oluyor. Ne pahasına olursa olsun.

Bıçak sırtındaki yürüyüşte yeniden birlikte olmak umuduyla.

M. Ali Birand

BAYKAL VE DEMİREL İLE BURJUVA MUHALEFETİ BİLE OLMAZ

Demirel, yakın zaman Türkiye politikasının ünlü korkağıdır. İlk baskıda kaçar, sonra kahramanlık taslar.

Baykal, politikanın dilsizidir. Düşünce söylemeden ayakta kalmaya çalışıyor.

Bunlara, incir çekirdeği referandumunun son günü yaptığı konuşma ile Özal da katıldı. Özal, ip korkusunu oy malzemesi yapmaya çalışıyor.

Türkiye'yi utandıran bir referandum dönemi, AP Genel Başkanı Demirel ve SHP Genel Sekreteri Baykal ile burjuva muhalefeti bile olmayacağını ortaya çıkardı. Türkiye politikasının ünlü korkağı Demirel, bütün kampanyada kendi söylediklerinden bile ürken bir politikacı tıpi çizdi. Deniz Baykal ise otobüse binerken bile sıyrılmadığı bir Ecevit taklitçiliğiyle ağzını açmadan ilk önemli kampanyasını tamamladı. Bütün bunlara, kampanyanın sonunda Özal'ın Demirel'i mezarlılıkla ve İnönü'yü de Menderes'ten sonra kendisinin de ipini çekmeye hazırlanan bir politikacı olmakla itham ederek iktidardan düşmeyi ölümle birleştirmesi eklendi.

Baykal'la Demirel, tüm kampanya boyunca incir çekirdeğini dolduracak bir söz bile etmediler. Her ikisi de sadece Turgut Özal'ın gitmesiyle sorunların çözülebileceğini söylemekle ve hiçbir temel soruna el atmak bir yana, Özal'ın yerine geçtikleri taktirde ne yapacaklarını anlatma zahmetine bile katlanmadan geçirdiler.

Halkla Alay Eden Bir Kampanya

Artık seçim kampanyalarında

ve referandumlarda halkın izi bile görünmüyor. Bunu hem gazeteler ve hem de kampanyada baş rolü oynayan partiler çok açık olarak gösteriyorlar. Seçim veya referandum kampanyaları tam serbest güreşlere benziyor ve halk, bu güreşlerin seyircisi yapıyor.

Hürriyet, "Özal bastırıldı, sekiz puan aldı" diye başlık atıyor. DYP, Naim'in madalyalarıyla birlikte Esenboğa'dan Ankara'ya girişini önleyebilmek için seçim kuruluna başvuruyor. Demirel, Naim'in Seul'de aldığı madalyanın referandumu kendisinin mitinglerinden çok daha fazla etkileyeceğine inanıyor. Özal, incir çekirdeği referandumunda itibarını kurtarabilmek için Bulgaristan'dan göçmen halterci Naim'e güvenmek ihtiyacını duyuyor ve devletin uçağını bu genç sporcuyla Türkiye'ye getirmek için gönderiyor.

Korkak ve Dilsiz Politikacılar Oldukça

Muhalefet, Türkiye'nin gedikli korkak politikacısı Demirel ile yıllardır politikada olmasına karşın ne dediği ve ne istediği bir türlü anlaşılamayan Baykal'a kalırsa kaçınılmazdır. Demirel, Türkiye politikasının ünlü kor-

kağıdır: Adalet Partisi kendisine teslim edildiği zaman Kızılay'da bir gösteri üzerine şapkasını almış gitmiştir. 12 Mart Muhturasi verildiğinde şapkasını alıp gitmiştir. 12 Eylül sabahı şapkasını alıp gitmiştir. Demirel'in elinde tuttuğu şapka, sıkıştığı zaman giderken elinin boş kalmaması içindir.

Deniz Baykal ise Demirel'den çok daha sülük bir politikacıdır. Demirel ve Özal'dan çok daha genç olmasına karşın şimdiye kadar ne dediği ve ne istediği bilinmeyen bir politikacıdır. Baykal, şimdiye kadar hiçbir fikrin veya programın savunucusu olmamıştır. Bir fikri veya programı savunmaya ne yüreği ve ne aklı yetmektedir. Hakiki Eylülüstler

Baykal ve Demirel, Eylül rejimini tenekeci usulüyle kendilerine uygun bir hale getirmek istemektedirler. Her ikisini de Eylül rejiminden memnun olanlar destekliyorlar. Bütün stratejilerini de Eylül Darbesini yapanları rahatsız etmemeye dayandırıyorlar. Demirel, Evren ve arkadaşlarının söylediklerinden rahatsız olabilecekleri düşüncesinden bile korkmaktadır. Baykal ise ağzını açmamayı bir alışkanlık haline getirmiştir.

İstanbul basını, 1982 ve 1983 yılında Özal'a yaptıklarını şimdi Baykal'a yapıyor: Baykal'ın Washington ve İstanbul sermayesi tarafından tutulduğunu ve Eylül Darbesini hazırlayan güçleri rahatsız etmediğini görünce birden bire Deniz Baykal övgüsüne başladılar. Bu övgüde Özal'a yaptıkları yarıdakılığı da aşacağı benziyorlar.

Tüm Tövbekarlar Demirel ve Baykal Kuyrukçusu

Demirel ve Baykal politikanın iki korkağıdır. Birisi fizik korkak ve diğeri ise her türlü medeni cesareetten yoksundur. Ezilmiş sol için, TİP-TKP-TSİP kalıntıları ve Kurtuluş ve Dev-Yol'dan kalma tüm tövbekarlar için korkak Demirel ve Baykal bir sığınak olmaktadır. Artık geçen seçimde, referandumlarda olduğu gibi bu referandumda da tövbekarların tümü Demirel ve Baykal kuyrukçusu oldular ve korkularını korkakların yolunu tutarak düymaya çalıştılar.

TÜRKİYE'DE AVRUPA:

EYLÜLİZM TÜRKİYE SOLUNU
AVRUPA PARLAMENTOLARINA
MAHKUM EDİYOR.

Türkiye 1856 Paris Antlaşması sonrası Osmanlı Devletine benziyor. Hergün bir Avrupa heyeli gelerek Türkiye'de bir kurumu tefiş ediyor. Tefişler en çok solcuları sevindiriyor.

Eylülizm ağır darbelerinden sonra Türkiye, 1856 Paris Antlaşması sonrası Osmanlı imparatorluğu'na benzedi. Türkiye Avrupalılaşmak ve Avrupa Devleti'nin bir parçası haline gelebilmek için üst yapı kurumlarını değiştirmeye başladı. Değiştirilecek kurumları saptamak ve değiştirmenin yönlerini ortaya koyabilmek için her gün bir yeni Avrupa Heyeti Türkiye'ye geliyor. Bunlar en çok Türkiye solcularını sevindiriyor.

Darbe altında ezilen ve güçsüzleşen Türkiye solu, kendine güvenini yitirerek yeni başarı göstergeleri buldu. Yabancı heyetlerle görüşmek ve davalara yabancı heyetler getirebilmek ve yabancı kişi ve kuruluşlardan destek mesajları alabilmek politik mücadelelenin ve bu mücadelede başarının ölçüsü haline getirildi.

Türkiye Avrupa'ya Girdi

Avrupa'nın Türkiye'ye girişi tamamlanmak üzeredir. Belli başlı işkollarında Avrupa'nın sermaye katılımı ve bir çok işletmenin Avrupa sermayesi tarafından satın alınması önemli gelişmeler kaydetmiştir. Devrimci solunun tümünden bastırıldığı, on yılda reel işçi ücretlerinin yarı yarıya indiği, bütün basın, üniversitelerin, iktidar ve burjuva muhafazet partilerinin tümünün Avrupa ile bütünleşmek ve AET'ye girmek için kararlı olduğu bir Türkiye, Avrupa devletinin içinde görülmektedir.

Eylülizm ile birlikte Avrupa devleti içinde yer alma hazır-

lıklarında en büyük adımlar hizmet sektörlerinde görüldü. Otelcilikten reklamcılığa kadar bir çok hizmet sektörü Avrupa sermayesinin denetimine girmeye başladı. Türkiye, 24 Ocak 1980 tarihli ekonomik kararlarla Türk Lira'sının değerini inanılmaz ölçüde düşürerek Avrupalıların tatillerini son derece ucuz bir şekilde geçirecekleri bir yer haline geldi. İşçi ücretlerinin de artacak yerde yarı yarıya inmesiyle birlikte Türkiye, kolay ve ucuz vakit geçirilebilen bir Doğu ülkesi kimliğini kazandı.

Hacılar ve Üstsüzler
Memleketi

Ekonominin ve tekellerin mantığı dinsel baskılardan daha ağır basmaktadır. Üç kez hacca giden bir başbakanın zamanında Türkiye bir üstsüzler cenneti olabilmektedir. Ekonomi ve sosyal yaşam Avrupa sermayesi ve insanları için uygun ve renkli bir dönüşüm göstermektedir. Her türlü itirazını yitirmiş bir kütüle, bu dönüşümden kendine düşeni yerine getirmek için büyük bir istek göstermektedir. En dindar topluluklar bile, ekonominin ve tekellerin emrini kutsal sayarak üstsüzlere ve benzeri Avrupalılaşma gereklerine itiraz etmemektedir.

Türkiye'nin Avrupa'da bir hizmet sektörü olarak hazırlanması programları en çok kendisini eğitim alanında göstermektedir. Eğitim, kısa bir zamanda İngilizce bilen orta eğitim mezunları kütlesi yetiştirecek bir biçimde yeniden hazırlanıyor.

Bu, bütün hizmet sektörünü, yabancılarla anlaşılabilir hale getirme amacını güdüyor.

Sol Avrupa'ya Yattı

Türkiye'nin Avrupa tekellerine peşkeş çekilmesine öteden beri Türkiye solu itiraz ediyordu. Eylül darbesi ve aynı zamanda ortaya çıkan gelişmeler böyle bir itirazın alanını çok daralttı. Eylül darbesinin cendereleri altında ezilen Türkiye solu, içerde bir destek bulamayınca, Avrupa parlamentolarındaki desteğe bel bağlamak zorunda kaldı. Buna ek olarak sosyalizmi kurmuş Sovyetler Birliği'nde halkın katılımını sağlamak için başlatılan demokratizasyon programını büyük bir kuş beyinlilikle Türkiye gibi henüz sosyalizm için mücadele aşamasında olan ülkelere aktararak demokrasiçiliği bir politik hedef olarak ortaya çıkaranlar kendilerine Avrupa'yı örnek almaya başladılar.

Solun bir bölümünün sosyalizm yolundan tövbe ederek "barış ve demokrasi" programını bir siyasal hedef sayması da Türkiye'nin Avrupa'ya yatmasını kolaylaştırdı. Hem Avrupa parlamentolarının ve Avrupa'daki meslek kuruluşlarının Türkiye'deki işkence ve baskılara duydukları ilgi, hem de sosyalizm yolundan tövbe edenlerin zamanını doldurmuş demokrasi hedefini birincil siyasal program sayması, Avrupa'nın kurtarıcı olarak görülmesine yol açıyor.

Tövbekar Solcular ve
Tekelci Oligarklar

Türkiye'nin tövbekar solcuları yirmi beş yıllık bir mücadelenin sonunda 1856 Paris Antlaşması sonrası tanzimatçı ve Genç Osmanlılar'a benzediler. Tanzimatçı ve Genç Osmanlılar için yabancı elçilik ve kuruluşlardan destek almak ileri sürülen programlarla Avrupa'lı heyetlerin görüşleri arasında paralellikler kurmak büyük başarı sayılıyordu. Şimdi de aynı durum ortaya çıkıyor; yabancı heyetlerin hapisaneleri gezmelerinden veya mahkemeleri dinlemelerinden büyük umutlara kapılıyor.

Rejimin de buna pek itirazı olmadığı görülüyor. Üst yapı ku-

rumlarını yavaş yavaş Avrupa' ninkilere benzetmek. Avrupa ile devlet birliği kurabilmek için kaçınılmaz olarak görünüyor. Ancak rejim bunu bir ödün olarak vermeyi tercih ediyor. Solcuların bir bölümü de bunu büyük bir başarı olarak görmek istiyorlar.

Türkiye'de tekellerin Avrupa devleti içinde yer almadaki temel amacı sosyalizmi önlemektir. Tövbekarların da sosyalizm türünden sir amaçları olmadığı için Avrupa'nın Türkiye'ye model ve kurtuluş yeri olarak görünmesine hiç bir itirazları bulunmuyor.

YARGI ÖZÜR DİLİYOR

Yargı ve yargılama sistemi, anayasa mahkemesi, yargıtay, daniştay, askerî yargıtay, sıkıyönetim mahkemeleri ile bir bütündür. Sekiz yıl sustuktan ve Anayasa Mahkemesi'nde bile utanç verici yargılamalar sergiledikten sonra Yargıtay Başkanının son çıkışı, yargının özür dilemesi olarak anlaşılmalıdır.

Ancak yargının özür dilemesi bir yana, Avrupa ile bütünleşmek için de bunlar gereklidir.

Yargıtay Başkanı Ahmet Coşar'ın yeni yargı yılını açış konuşması, bir bütün olan yargı sisteminin, en az sekiz yıllık bir uygulamadan özür dilemesi olarak anlaşılmalıdır. Eylülün yerleşmesinde en büyük destek rolünü üstlenmiş olan yargının bu çıkışı Türkiye'de tekellerin Avrupa devleti içinde yer almaya kesin karar verdikleri bir zamana da denk düşüyor.

tıyla görüşürülmesi, sivilasker yargı farkına son verilmesi, düşünce suçunun kaldırılması, DGM'de askerî yargıç ve savcılarının görevlendirilmesinin eleştirilmesi, hücre cazasına son verme türünden istekler tümüyle ve daha önce Türkiye'de ilerici hukukçular ve politikacılar tarafından dile getirilmişlerdir. Bunlar yeni keşifler değildir.

Yargı Bir Bütündür.

Türkiye'de yargı bir bütündür. Eylülüst döneminde Anayasa Mahkemesi, Osmanlı Devleti döneminde bile olmayan bir hukuk dışı örneği olmuştur. Ecevit Dönemi bakanlarının, Yüce Divan görevini üstlenen Anayasa Mahkemesi'nde yargılanmaları tam bir hukuksuzluktur. Askerî yargının ve sivil yargının çeşitli uygulamaları ise bundan geri kalmamıştır.

Bütün bu dönemde yüksek yargı kurulu üyeleri ve başkanları, bu tür uygulamalara karşı en küçük bir tepki belirtmediler. Şimdi geç olan bir tepki dile getiriliyor.

Yargıtay Başkanı Ahmet Coşar'ın Yeni Adalet Yılı'nın açılışı nedeniyle ileri sürdükleri istekler son derecede yerindedir. Hazırlık soruşturmasında gizliliğin kaldırılması, sanığın hemen avuka-

Avrupa ile Bütünleşme

Yargıtay Başkanı'nın bu istekleri açıkça dile getirmesi sevindiricidir. Ancak yargı sisteminin bu istekleri, Türkiye'nin Avrupa ile siyasal bütünleşme aradığı ve tekellerin bu yönde kararlılıklarını dile getirdikleri bir zamanda dile getirmesi düşündürücüdür. Yargıtay Başkanı Coşar'ın konuşmasını yaptığı zamanda, Hürriyet tarafından çıkartılan Tempo Dergisi'nin eylül adaletini eleştiren bir sayı hazırlaması tesadüfî sayılmamalıdır.

Rejim bir yandan Avrupa ile bütünleşmeye hazırlanırken ve gelen-giden heyetlerle hukuk ve adalet sistemini Avrupa standartlarına göre törpülerken, gündeme demokratik hukuk devleti programını getirmektedir. Uzun ve yargı sisteminin de katıldığı bir baskı döneminden sonra, sistemde düzenlemeler sevinç kaynağı yapılmak istenmektedir.

DGM'DE POLİS BASKISI

Toplumsal Kurtuluş davasının ikinci duruşması 15 Eylül 1988 tarihinde Ankara DGM'de yapıldı.

Dergimizin iki yazı işleri müdürünün ve iki yazarının günlerce DAL'da sorgulanması ve ardından tutuklanarak Ulucanlar Merkez Cezaevine kapatılması anlaşılabilir polisi rahatlatmaya yetmedi.

15 Eylül'deki duruşmayı izlemek üzere İstanbul'dan Ankara'ya gelen genç hukuk öğrencisi Saltuk Ertop'un çantasında, duruşma salonuna girişte yapılan aramada Toplumsal Kurtuluş Dergisi'nin 13. sayısı bulundu. Bunun üzerine Saltuk Ertop'u DGM karakoluna aldılar. Önce neden duruşmaya geldiğini sordular. Saltuk Ertop, Yalçın Küçük'ün babasının arkadaşı olduğunu bu nedenle duruşmayı izlemek istediğini söyleyince, Toplumsal Kurtuluş'un son sayısının yasaklandığını ileri sürdüler.

Genç hukuk öğrencisi derginin yasak olmadığını İstanbul'da satıldığını kendisinin de gece trende okumak üzere İstanbul'dan satın aldığını söyledi.

Bütün bu olaylar olurken, Toplumsal Kurtuluş sorgulamasını başından sonuna kadar yöneten "bizim" polisimiz de odaya bulunuyordu. Derginin son sayısının yasak olup olmadığını onlar da bilmiyorlardı. Birkaç yere telefon edilip soruldu. Dergimizin son sayısıyla ilgili herhangi bir soruşturma veya toplatma kararı olmadığı öğrenildi. Yine de "bizim" polisimiz, savcılığa başvurduklarını, yakında toplatma kararı çıkacağını duyurdu.

Ardından Yalçın Küçük'e ve dergimizin diğer yazarlarına yönelik hakaretler sıralandı. Saltuk Ertop hiçbirine tepki göstermeyince en "etkili" cümle geldi: "Bunlar size önce dergi okuturlar, sonra elinize silah verip sokağa salarlar" dediler.

Böylece Saltuk Ertop korutulmuş oldu ve bırakıldı.

İKİBİNE DOĞRU, PKK'YA BİR KONFERANS TOPLATTI, KARARLARI YAZDI

PKK, İKİBİNE DOĞRU DERGİSİNİ YALANLIYOR

PKK, "PKK, 15-30 Nisan tarihleri arasında ne bir konferans ve ne de bir toplantı yaptı" diyor ve İki Bine Doğru'nun haberini "asparagas" olarak niteliyor.

PKK, İkibine Doğru'yu yalantırken şunları da söylüyor: "Eski Aydınlık, PDA ve yeni 2000'e Doğru çevresi, geçmiş ve bugünle ilgili faaliyetleri açık olan çevredir. Bunlar 12 Eylül öncesi de devlete hizmet için büyük bir uğraş içindeydiler."

İkibine Doğru Dergisi, 7 Ağustos 1988 tarihli sayısında, Toplumsal Kurtuluş'un çıkmadığı ve yöneticilerinin bir kısmının cezaevinde olduğu ve bütün arşivine polise el konulduğu bir zamanda, PKK'nın Suriye'de bir konferans topladığını ve bu konferansa katılanlarla alınan kararları yazdı. Doğrularla yanlış ve PKK'nın açıklamasına göre yalanların bir araya getirildiği bu haber, önemli ölçüde inandırıcı oldu. PKK bunların yalan olduğunu ve konferans kararları olarak ya zıllanların çoğunun Parti programından çıkarılmış bulunduğunu açıkladı.

Dergi, PKK'nın Suriye'nin Lazkiye Kasaba'sında 15-30 Nisan tarihleri arasında bir konferans topladığını, buraya konuk olarak, KUK, KAWA-Rızgari, Kürdistan Yurtseverler Birliği, Irak Komünist Partisi, Irak-KDP, Komala türünden örgüt ve partilerin temsilcileriyle katıldıklarını yazdı. PKK ise bu tarihte hiç bir konferans toplanmadığını açıklıyor. Adı sayılan örgütler ile partilerin bir bölümünün PKK konferans ve toplantılarına konuk olarak katılabilecekleri de habere inandırıcılık kazandırıyor.

Hiç Kimseye Sorulmayan Hiç Bir Yerde Yazılmayan

İkibine Doğru Dergisi'nin haberinin hiç kimseye sorulma-

dığı ve hiç bir kaynaktan doğrulanmasına çalışılmadığı anlaşıl-

ıyor. Bu yıl MİT ve Genel Kurmay, PKK içindeki gelişmeleri dikkatle inceliyorlar ve belli değerlendirmeler yapıyorlar. Bunlar, özellikle Suriye'de ve çeşitli kaynaklardan aldıkları istihbaratları birleştirerek bir rapor haline dönüştürmeye çalışıyorlar.

Hayali Konferans

PKK, "böyle bir 'konferans' hiçbir yayın organı tarafından duyurulmadığı halde, 'muhabir' yoksa çok iyi bir hayal kurucu mu?" diye soruyor. "Asparagas" olarak nitelediği haberi, TC resmi organlarının "modern PKK" özlemine uygun düştüğünü belirtiyor. İkibine Doğru'nun konferansa katıldıklarını haber verdiği örgütler için de şunları açıklıyor: "PKK konferansına katıldığı öne sürülen örgütlerin niteliği de atlatma haberi açığa veriyor. Birikisi belki katılabilir, ama diğerlerinin PKK'ya karşı düşmanlığı ortadadır." İkibine Doğru Dergisi'nin konferans kararları olarak yayınladıkları için de "parti programının ilkelerinden yararlanılarak hazırlanmıştır" deniliyor.

İkibine Doğru Türkiye Cumhuriyeti

İkibine Doğru Dergisi'ne PKK kaynakları, Eylül öncesi tutumlarını hatırlatarak "12 Eylül'den sonra da kendilerine 2000 yılına TC'yi sağlam çıkarma görevini" almış bir yayın gözüyle bakıyorlar. Şunları açıklıyorlar: "İkibine Doğru Dergisi TC'yi yaşatmayı kendisi için temel hedef seçti. Çünkü, TC'nin yaşaması aynı zamanda bu çevrelerin de yaşamasıdır." Yayımlanan ve uydurma olduğu açıklanan haber de bu amaca bağlanıyor.

"Son ortaya atılan haberin verilmiş amacı, PKK hakkında kamuoyunda oluşan olumlu kanıyı sabote etmeye yöneliktir" denirken ayrıca şu görüşler de ifade ediliyor: "Haberin içeriğine sıkıştırdığı bazı konularla, PKK konusunda uyanan olumlu izlenimleri silmeye yöneldi." Bütün bunlar, İkibine Doğru Dergisi'nin PKK yayınlarında yer almayan ve kaynaklarınca doğrulanmayan bir haberi masa başında yazdığını ortaya koyuyor.

PKK: "ULUSLARARASI KOMPLO VAR"

Hümiyet'te Olat Palme'nin PKK tarafından öldürüldüğünün, Milliyet'te Öcalan'ın Türk Hükümetine yaklaştığının manşet haberi olmaları, ABD'nin azınlık hakları verilmesi ve Kürt varlığının tanınması için baskı yapması, Avrupa Parlamentosu'nun Kürt sorununa el atması ve Kuzey Irak'ta Kürt kıyımına karşı Türkiye Hükümeti'nin tutumu, uluslararası bir komplo olarak değerlendiriliyor.

"Her iki sistemin, emperyalist ve sosyalist sistemlerin arasındaki mücadeleden odayı durumunda olan Ortadoğu'nun kilit bir bölgesinde yer alan Kürt hareketinde meydana gelen çatışmaların önemli bir yönünü Kürtlerin sömürgeciliğe, emperyalizme ve gericiğe karşı geliştirilen mücadeleleri oluşturmaktadır." Son zamanlarda gerçekleşen gelişmeler, özetle, böyle değerlendiriliyor.

Dünyada hızlı bir biçimde bir barış süpürgesi hareket ediyor ve bütün sıcak sorunları süpürerek çözüyor. "İran ile Irak arasında barış görüşmelerinin başlaması, Filistin-İsrail çatışmasında uzlaşma ortamının doğması, Lübnan'da barışa doğru gidilmesi" ve bütün bunlara ek olarak Vasiliu ile Denkaş'ın masa başına oturmalarının sağlanması Orta Doğu'da tüm dikkatlerin Kürt hareketi üzerinde yoğunlaşmasına neden olmaktadır. Bu dikkat yoğunlaşması içinde Türkiye'de silahlı mücadele sürdüren PKK ön plana çıkıyor. Bu değerlendirme ile PKK "sosyalizm ve emperyalizm arasında son yıl içerisinde yaygınlık kazanan barış ve yumuşama politikasının Ortadoğu'da da uygulanması ve bundan sonuç almaları için de PKK'nın durumu belirleyici bir rol oynamaktadır" görüşünü ileri sürüyor.

Dil-Kültür Özerkliği ve TİP-TKP Teslimiyeti

PKK, "başta ABD olmak üzere Batı Almanya, İsveç, Fransa ve diğer emperyalist metropollerde" birden bire sahnelenen Kürt ilgisi ve politikalarının amacının,

PKK'nın varlığını sona erdirmek veya etkinliğini kırmak olduğuna inanıyor. "Dil-Kültür özerkliği" sözleri buna bağlanıyor ve şu görüşler dile getiriliyor: "Başta ABD olmak üzere, bütün emperyalist çevrelerden TC'ye, azınlık hakları verilmesi ve Kürtlerin varlığının kabul edilmesi" için baskılar gelmeye başladı. AT parlamentosunda Kürt sorunu konusunda yeni girişimler yapılmaktadır." Bundan sonra Sovyetler'in tutumu ele alınıyor.

"Sosyalizm güçleri de bölge-mize yaklaşımlarını 'barış içinde bir arada yaşama' gibi leninizmin revizyonistçe yorumu olan bir teze dayanarak belirlemektedir. Bunun sonucu olarak TKP ve TİP faşizme açıktan teslim olmuş ve PKK ile Kürt hareketine alçakça saldırmışlardır. Bugün de SSCB, İran ile Irak savaşının durması ve yeni gelişmelerin meydana gelmesi ile birlikte 'barış ve yumuşama' politikasını daha fazla uygulamak ve pratikte buna canlılık kazandırmak istiyor." Böyle bir durumda emperyalizmin yanında ve devrimci demokrasi ve sosyalizm mücadelesinin karşısında yer almak isteyen güçler cesaret kazanıyorlar.

Faşist Saddam'ın Hain Katliamı

"İran ile Irak yönetimlerinin ateşkes ilan ederek barış görüşmelerine başlamalarının ardından faşist Saddam yönetimi ordu birliklerini Güney Kürdistan üzerine sevk ederek çağın en vahşi katliamını gerçekleştirmeye yöneldi. Faşist Irak ordu birlikleri Kürtlerin ve peşmer-

gelerin üzerine uçaklar, tank ve toplardan onbinlerce bombanın yanı sıra kimyasal gaz bombalarını da yağdırmaya devam ediyor." Bu durumda Kürtlerden yüz binlercesi yollara dökülerek Çukurca, Uludere ve Şemdinli mıntıklarına sığınıyorlar.

"Çağımızın tanık olduğu en büyük soykırımına uğrayan Kürtler üzerinde Irak faşist rejimi, ikinci Halepçe katliamını yaratmak istiyor. Böylece Kürt sorununu da tümenden kendi çıkarları doğrultusunda çözmeyi amaçlıyor."

Türkiye Fırsat Değerlendiriyor

Irak, Kürtleri yeryüzünden kaldırmak amacıyla bir kıyımı başlatırken, PKK, Türkiye'nin davranışını şöyle değerlendiriyor: "Türk rejimi, sözde 'insancıl' nedenlerle sınırlardan geçen Kürtlere yardım ettiğini bütün dünyaya duyuruyor ve böylece gerçek yüzünü gizlemeye çalışıyor." Ancak, PKK'ya göre, Türkiye de, fırsattan yararlanarak kendi sorununu çözmek ve PKK'yı ortadan kaldırabilmek planları yapıyor. Bu amaçla "Başbakanın özel temsilcisi İran ve Irak devletlerini ziyaret ederek yeni bir 'bölgesel güvenlik anlaşması' öneriyor." PKK, önerilen anlaşmanın hedefinin kendisi olduğunu ileri sürüyor.

Barış görüşmelerinin başlamasından sonra Kürtleri barındıran üç devlet arasında Kürtlere karşı bir anlaşma yapılmasında inisiyatifi Türkiye alıyor. Türkiye, PKK'ya göre bu, bu anlaşmaya, "bazı işbirlikçi Kürt kesimlerini de katıp, oyununu daha geniş boyutlu olarak oynamak istiyor." Türkiye, bu çerçevede içinde "insancıl" bir manevraya başvuruyor ve sığınmış olan Kürtlerin ve peşmergelerin ellerindeki silahları alarak kamplara topluyor. PKK, bu kamplara "toplama kampları" adını veriyor.

Basın ve MİT

Bütün bunlar devam ederken, büyük basın, PKK'yı manşetlerden indiremiyor. "Her yönüyle MİT ve emperyalist istihbarat örgütlerince hazırlandığı belli olan bir yazı dizisinin MİT ele-

manı M.Ali Yula'nın kaleminden Hürriyet gazetesinde Ağustos ayı sonlarında yayınlanması, Türk devletinin senaryolarına son örneği teşkil ediyor." Yula, bu yazı dizisinde Palme'nin öldürülmesi ile PKK arasında bir bağlantı kuruyor ve elinde "Palme'nin vur emrinin" yazılı olduğu bir belgenin bulunduğunu ileri sürüyor. Daha sonraki günlerde de bu belgeyi elinde bulundurduğunu iddia eden kimsenin açıklamaları yayınlanıyor.

"MIT'in yeni bir komplo ile eski iddialara sarılarak ortaya çıkması, rejimin içine girdiği çıkmazın sonucu olarak gündeme gelmektedir. Elinde başka bir şey bulunmadığı için sık sık aynı iddiaları cıvalayıp piyasaya sürmektedir. Bu oyunun yeniden oynanması için seçilen zamanlama ise bir tesadüf olmayıp, bütün diğer gelişmelerle sıkı bir bağ içerisindedir." Milliyet'te

Mehmet Ali Birand'ın birisini konuşurarak Öcalan'ın Türkiye Hükümeti ile uzlaştığını yazması da bu zamanlama içinde yer alıyor. Mehmet Ali Birand, bu büyük haberciliğiyle "PKK bölündü" görüşünün yayılmasına dayanak hazırlamış oluyor ve Türk gizli servisleriyle bağını bir kez daha gösteriyor.

PKK'yı Avrupa'dan Çıkarmak ve "Demokratik PKK"

PKK, bütün bu komplo çerçevesi içinde kendisinin Avrupa'dan sökülüp atılmak ve yerine "Demokratik PKK" sloganının yerleştirilmek istendiğini ileri sürüyor. Bunu, PKK'ye yönelik yeni bir provokasyon olarak sayıyor ve daha öncekiler gibi bunun da yenileceğini belirtiyor. Bunun için de "provokatör ve komploculara" karşı sert bir mücadele öneriyor.

kapılarımızı açıyoruz, şimdi Kürtler Türkiye'ye geliyorlar, bu nedir" diye soruyordu. Kısa bir süre bu propaganda etkili oldu.

Zaman içinde etkisini yitiren Özal'ın bu senaryosu, ABD Senatosu Dışişleri Komisyonu'nun raporu açıklanınca tümden eridi. Cumhuriyet Gazetesi'nin yazdığına göre ABD Dışişleri Komisyonu Raporu, Özal'ın bu adımını "kendi Kürtlere özgürlük vermekten kaçınırken Iraklı Kürtleri kabul etmesinin Avrupa Topluluğu üyeliğine yönelik bir manevra" olduğunu söylüyordu.

Amerikan Konsolosluğunda Bir Kürt

ABD, Kürt sorunu ile çok yakından ilgilendiğini gösterdi. Cumhuriyet, bu raporu haber yaparken şunları da yazdı: "Rapor da Türkiye'nin bir bölümünün 'Kürdistan' sözcüğü ile anılması, ayrıca raporda Amerika'nın Adana'daki konsolosluğunda tamamen Kürt konusuna tahsisli, Kürt kökenli yerli personelin çalıştırıldığını ilk kez resmen teyit edilmesi Washington'daki Türk makamlarını rahatsız etti." ABD, ayrıntılı bir raporla, Sevr Anlaşmasını hatırlattı ve bu anlaşmanın uygulanmamış olmasına üzüntülerini belirtti.

Türkiye İçin Yakın Bir Kürt Hareketi

Hürriyet ve Cumhuriyet gazeteleri, Türkiye Hükümeti'nin Irak'tan kaçan Kürtleri kabul etmelerini olumlu buldular ve desteklediler. ANAP içindeki bir iki çağ dışı politikacı dışında, bu politika genellikle kabul gördü ve "milli" bir politika sayıldı. MIT ve benzeri gizli servislerden her hangi bir itiraz gösteren işaret çıkmadı.

Bu genel çizgi bir yandan hükümetin istediği zaman tam bir katılım sağlayabilmesinden ve diğer yandan da özellikle PKK karşısında uyumlu bir Kürt hareketine duyulan ihtiyaçtan kaynaklandı. Hükümet hem sınır dışında Türkiye'yi her zaman hesaba katan ve Washington'la anlaşmaya hazır ve hem de Türkiye'de sert mücadeleden uzak durabilen bir Kürt hareketine ihtiyaç duyuyor.

ABD, TÜRKİYE'NİN SADDAM KIYIMINDAN KAÇAN KÜRTLERİ KABUL ETMESİNİ "MANEVRA" OLARAK NİTELENDİRİYOR

Turgut Özal'ın, Irak'ın gaddar kıyımından kaçabilen Kürtleri Türkiye'de kabul etmesi, referandum ve Avrupa'ya hoş görünme kaygılarının yanında Türkiye'nin uydu bir Kürt hareketi yaratma planlarında kaynaklandı.

Türkiye, insanların çizdiği sınırın hemen ötesinde Kürt ve Türkiye'de de bunların akrabası olduğunu kabul etti.

Iran-Irak Hareketi'nden sonra kasap Saddam kuvvetlerinin kıyımından kaçan Kürtleri, Türkiye'nin kabul edeceği İstanbul basınının tutumundan belli oldu. Genel olarak Kürtlere acımasız bir tutum alan İstanbul basını, derhal görüş değiştirerek Irak'tan gelenlerle ilgilenmeye başladılar. Özal'ın, hesaplar ne olursa Irak'ta yaşayan Kürtlere kapıları açmış olması, olumlulukla karşılandı.

Turgut Özal Hükümeti'nin bu tutumu insanı gerçeklerden daha çok iç ve dış politika hesaplarına uygun düştü. Referandum sıcağına giren Özal, Doğu'da yaşayanları kazanmak ve gelecek yılki

devlet başkanlığı yarışında gerekli "baba" imajını verebilmek için kapıları açmak gereğini duydu. Bunun ötesinde Avrupa komisyonlarını hoşnut etmek de önemli bir rol oynadı.

Kürtler İçin Yaşanır Bir Ülke

Avrupa'nın çeşitli kentlerinde yaşayan Kürtler, çok çeşitli Avrupalı parlamenterleri kendi davalarını konusunda ikna edebiliyorlardı. Özal'ın katliamdan sığınan Kürtlere kapıları açtığı sırada Türkiye'de bulunan bir Danimarkalı siyaset adamı, "biz Türkiye yaşamaz dedikleri için Kürtlere

PALME CİNAYETİ ve HÜRRİYET

Hürriyet gazetesinde Palme Cinayeti üzerine bir yazı dizisi yayımlandı ve burada cinayetin sorumluluğu PKK örgütüne yüklendi. Bu haberin tek yanlı kalmasını istemiyoruz. Hürriyet'in yayını üzerine PKK'nın görüşlerini yayınlamayı gerekli buluyoruz.

Son birkaç ay içerisinde İsveç'te yoğun bir biçimde yeniden gündeme gelen Palme cinayeti ve bu cinayetin sorumlularını açığa çıkarma yönündeki tartışmalar sonuca ulaşırken, Türk MİT'inin kaleminden ve bazı karanlık çevrelerin iddialarına dayanılarak Hürriyet gazetesinde Mehmet Ali Yula'nın imzası ile 3 dızlık bir yazı yayımlandı. Yazıda Palme cinayeti üzerine, Hürriyet gazetesinin yeni bir senaryosu işlendi.

Başından sonuna kadar MİT kaynaklı yazıda, Palme cinayeti'nin sorumlusu olarak PKK gösterilmeye çalışılıyor. M. Ali Yula'nın yazısına göre, Palme'yi PKK'nın vurduğuna dair var olan belgeler kaybolmuş ve bu belgelerin peşine Avrupa polisi ile birlikte PKK yönetimi de düşmüştür. Tam bir polisteye mantık ve düzmece bir sürü olayın sıralanması ile yazılmış olan yazı Palme cinayetinde yer alan Türk MİT'inin açığa çıkmış olan yüzünü gizlemeye yönelik olarak kaleme alınmış. Baştan sona kadar yazıda Türk MİT'inin Palme'yi katletmede aldığı rol gizlenmeye çalışılmıştır.

M. Ali Yula tarafında 3 günlük bir yazı dizisinde (23-25 Ağustos) söz konusu edilen belgelerde Palme hakkında "PKK yönetiminin vur emri" olduğu yazılıyor. PKK'ya yakın bir kaynak diye verilen ve kim olduğu belli olmayan karanlık bir çevrenin iddialarına da yer verilmiş ve PKK Genel Sekreteri'nin Özal ile Suriye gezisinde otonomi için görüşme yapacağı biçiminde bir iddiaya da yer vermiştir. Yazı böyle sine asılsız iddialarla doldurularak, 1. sayfada ve manşetten üç gün üst üste yayımlandı.

Bu yazı dizisinin ardından 30 Ağustos 1988 tarihli Hürriyet

gazetesinde M. Ali Yula, yeni bir haber ile ortaya çıktı. Söz konusu belgeleri elinde bulunduran "Halil" kod isimli birinden bahsetmeye başladı. Bu kişi ile çeşitli görüşme maceraları da yaşadığını söyleyen MİT kimlikli muhabir, bir de arkadan resmini yayınlamış. Bu yeni iddialarla birlikte oynamak istediği oyuna zemini biraz daha uygun hale getirmeyi amaçlıyor. Söz konusu kişiyi İsveç ve Alman polisi ile de görüştüren M. Ali Yula yakında belgelerin açıklanacağını da sözlerine eklemeyi unutmamış(!)

Buradan da görülüyor ki, oynamak istenen bu provakasyon adım adım uygulamaya konul-

mak isteniyor. MİT, Palme cinayetindeki rolünü gizlemek için yeni bir taktiğe başvuruyor. Sahite isim ve belgeler arkasında, yeni bir bulanık ortam yaratmayı amaçlıyor. MİT'in bu görevini ise, bu sefer Hürriyet'ten M. Ali Yula üstlenmiş durumda.

Hürriyet gazetesinde böyle bir yazı dizisine neden bu dönemde başlandı? Söz konusu yazıda, bu bilgileri 1988 yılının başında eline geçtiğini iddia eden Hürriyet gazetesi, neden bu kadar bekledi? Eğer bu bilgiler kendisine ulaşmışsa, neden daha önce yayınlama gereği duymadı da bugün yazıyor. Bu ve benzeri sorularımızı çöğaltabiliriz. Şimdi bunlara kısaca cevap verelim.

İsveç'te Patlak veren Skandal ve Sonrası Gelişmeler

İsveç'te eski Adalet Bakan'ı Anna Greta Lejion, Hans Holmer ve yayıncı Ebbe Carlsson'un geliştirmek istediği yeni bir oyun, ortaya bir skandalın çıkması ile birlikte, fiyasko ile sonuçlanmıştır. Bunun üzerine eski Adalet Bakan'ı istifa etmiş ve adı skandala karışan diğer kişiler hakkında da KU'da (Anayasa Ko-

misyonu) dava açılmıştır. Bu dava ve bu davaya ilişkin olarak sürdürülen soruşturma ve mahkemelere ilişkin gelişmeleri geçen sayımızda duyurmuştuk.

İsveç, tarihinde görülmemiş bir skandalın ortaya çıkması Leijon'un istifa etmesi vb. gelişmeler, Palme cinayetine PKK'nin adını karıştırmaya yönelik olarak düzenlenen komploların siyasko ile sonuçlanması ardından açığa çıktı. Yine, bu sorgulamalar sırasında İsveç'li bir tekel sahibinin Ebbe'ye iki milyon kron yardımında bulunarak, maddi olarak sinanse ettiği açığa çıktı. Bütün bu gelişmeler içerisinde olayla yeni bağlantılar tespit edildi.

En önemli bağlantı ise silah uzmanı olarak bilinen ve evinde İsveç'te bulunması yasak silahların yanı sıra, Hans Holmer'in korucularına özel olarak getirttiği silahlar ile MİT'e ait bazı dökümanlar bulunması durumunun açığa çıkmasıdır.

Bütün bu gelişmeler ile birlikte, Palme cinayetinde yer alan güçlerin (MİT-SAPO-CIA) ortaklığı daha açık bir şekilde ortaya çıktı. MİT'in Palme cinayetinde üstlendiği rolün böylesine gizlenemez bir şekilde açığa çıkması, faşist Türk rejimini de teftaşa boğdu. Bu gelişmeler ile birlikte, MİT-SAPO-CIA ortaklığı üzerinde daha da belirgin bir şekilde dikkatlerin toparlanmasını engellemek için yeni yönelimlere ihtiyaç vardı.

Hürriyet'teki Yazı Dizisinin Amacı

Hürriyet gazetesinin MİT kimlikli muhabiri M. Ali Yula yeni bir provakasyonu tertiplemede kilit bir rol ile görevlendirildi. Adı ve resmini yayınlamadığı sahte PKK'li yönetici ise bu senaryonun bir parçası haline getirildi. Haili isimli bu "yönetici" Hürriyet'te belgelerin elinde olduğunu açıklıyor.

Hürriyet gazetesinin böylesi bir dönemde bu yazı dizisini ve provokasyonu geliştirmeye başlaması bir tesadüf değildir. Ortaya atılan senaryo en sıradan insanları bile inandırmayacak bir bayağılıkta. Polisye filmle- rindeki kadar çok düşük bir kalitesi ile hazırlanmış olan senaryoya

gizemli bir hava vermek için de bir sürü sahte buluşma, görüşme tertiplenmiş. Bunların hepsini düşünmüş olan M. Ali Yula bazı ayrıntıları unutmış olacak ki, yine de kendi yalanını ele vermekten kurtaramıyor kendisini.

Alman ve İsveç polisi harekete geçiyor, ama bunda Hürriyet'in MİT kimlikli muhabiri M. Ali Yula'yı aracı olarak kullanıyor. Bu tuhaf iddiaya kimi inandıracaklar. Önce kişilerden bahsedem M. Ali Yula şimdi bir kişiyi açığa çıkardı. Yakında sahte bir belge ile de ortaya çıkarsa buna kimse şaşırmasın. Çünkü bu tür komploculuk Türk MİT'i ve Türk burjuva basınının karakterinde vardır.

Şimdi, Hürriyet böyle bir diziyi MİT'i kurtarmak ve PKK'nin adını lekelemek ve yeni provokasyonlara zemin hazırlamak için başvurdu. Kendileri dışında hiçbir çevrenin ciddiye bile almadığı bu yazı dizisi ile Hürriyet gazetesi Türk MİT'inin öteden beri Palme cinayetini PKK üzerine yıkma çabalarını yeni bir düzeye vardiirmek için, bu yazıya gerek duyuyor.

Böylesi bir provokasyonun tertiplenmesi tabii ki sadece Hürriyet gazetesi ve MİT kimlikli muhabiri ile de sınırlı değildir. Bunda MİT'in ve uluslararası komplocu güçler ile bazı provokatör-karanlık güçlerin de yer aldığı inkar edilemezdir.

Söz konusu çevrelerde iddialarının tutmayacağını çok iyi biliyorlar. Şimdiye kadar düzenlenen bütün provakasyonlar gibi bunun da boş çıkacağı daha ilk günde belli oldu. O halde böylesi komplocu-provokatif yönelimlere girmelerinin anlamı nedir?

Son dönemlerde, İsveç'te meydana gelen gelişmelerle birlikte Palme cinayetine PKK'nin adını karıştırmaya çabaları büyük bir siyasko ile sonuçsuz kaldı. PKK'ye yüklenilmek istenen iddiaların asılsızlığı artık inkar edilmez bir şekilde ortaya çıktı. Bunun yanı sıra, başta İsveç kamuoyu olmak üzere Avrupa kamuoyu ve basını Palme cinayetine PKK'nin adını karıştırmaya çabalarına inanmadıklarını açıkça dile getirmeye başladılar.

İşte ortaya çıkan bu tür gelişmeler ortamında, cinayette rol oynayanlar belirginleşti. Bütün

dikkatler SAPO-MİT-CIA'ye çevrildi. Tarihsel suç ortaklığı belirgin bir şekilde ortaya çıkmaya başladı. İşte, Hürriyet gazetesi Türk egemen sınıflarının bu komplocu ve terörist yüzünü gizlemek için yeni bir provokasyonu geliştirme ihtiyacı duydu. Söz konusu yazıyı da bu amaçla ailelece bu dönemde yayınlamaya başladılar.

Bu kez birşeyler tutturabilmek için, ortada bir belge ve kişilerin adı dolasmaya başladı. Bu kez acele etmek istemeyen MİT bilgilerini adım adım açıklamaya başladı. Böylece bir inandırıcılık da kazanmaya çalışıyordu. 23-25 Ağustos'ta çıkan yazıda bahsedilen kişi ve belgeler bu kez 30 Ağustos günkü sayıda "Haili" ismi verilerek, belgelerin elinde bulunduğu kişi olarak hayali senaryonun ikinci perdesi tamamlandı.

Sahneye konulmak istenen provokasyonun bu iki perdelik oyunla bitmeyeceği açıktır. MİT yeni isim, yeni eleman ve yeni belgeleri devreye sokarak bu komployu devam ettirecek ve oyuna yeni perdeler ekleyecektir. Kamuoyu açısından hiç de şaşırtıcı olmayan bu durum, daha önceleri sergilenmek istenen oyunlardaki provokatif açıklamalardan da görülebilmektedir.

Provokasyonlar Gerçeği Gizleyemez

Halkımıza ve öncü gücü PKK'ye karşı düzenlenen hiçbir komplo ve provokasyon gerçeği gizleyemez ve halkımızı içine girdiği ulusal kurtuluş mücadelesinden alıkoyamaz.

Hürriyet gazetesinde MİT kimlikli M. Ali Yula'nın MİT ve bazı provokatif-karanlık güçlerle işbirliği içinde geliştirmeye çalıştığı bu yeni oyunda tutmayacaktır. Hiç bir güç tarafından ciddiye bile alınmayan sözkonusu iddialar, faşist rejimin komplocu ve provokatif yüzünü gizleyemez.

Son olarak Hürriyet gazetesinin de yazı dizisi çerçevesinde önyak olduğu komplonun da ayakları havada kalmaya mahkumdur. Uluslararası kamuoyunun çok açık bir şekilde bildiği gerçekler, hiç bir şekilde gizlenemez ve çarpıtılamaz.

İŞÇİ SINIFI BİLİNCİ

Haluk YURTSEVER

Sınıf bilinci, sınıf savaşımının kilit kavramlarından biridir. İşçi sınıfının gizil gücünü açığa çıkaran katalizör rolünden geliyor. Devrimci sınıf, ancak bilinçlenip örgütlendiği zaman tarihsel rolünü oynayabiliyor.

Önemli olduğu kadar zor bir konudur. Sınıf bilinci, birbirine karşı işleyen birden çok etmenin karşılıklı ilişkisi içinde, eski ve yeni toplumun bütün güçlerinin birbiriyle çatıştığı bir alanda, insan düşüncesini kazanma alanında biçimleniyor ve sınıf savaşımının gel gitlerine göre ani ve hızlı değişikliklere uğrayan dinamik bir özellik gösteriyor. Sınıf bilincinin kendisi gibi, düzey ve derecesinin de değişken olması ve kendini yaşayan canlı insanın düşünce ve davranışlarında, insandan insana çok değişik biçimler de göstermesi konunun karmaşıklığını ve her türlü basmakalıplıktan uzak bir anlayışla ele alınması gerektiğini anlatıyor.

Maddenin bilinçten önce ve ondan bağımsız varlığı Marksist bilgi teorisinin ilk ve önemli önermesidir. Materyalizm; maddenin, insanın düşünce, duyu ve algılarından bağımsız varlığının kabulüyle başlıyor: Doğa ve toplumdaki gelişmeler düşüncedeki gelişmelerin sonucu değildir; tersine aklın açıklamaları doğa ve toplumdaki gelişmelerin sonucudur.

Bilme sürecinin ikinci halkası yansıma teorisidir: Maddenin hareketi, nesnel dünya, şu ya da bu biçimde, doğru ya da yanlış biçimde insan aklına yansır. Maddi gerçeğin insan düşüncesine bilgi olarak yansıması, bir dizi soyutlamalar yapmayı, yeni kavramlar, yasalar bulup geliştirmeyi gerektiren karmaşık bir süreçtir. Dahası, insan düşüncesinde geliştirilen kavramlar en iyi durumda bile, doğa ve toplumdaki hareket yasalarını ancak koşullu ve yaklaşık olarak yansıtabilir.(1) Basit, anında ve tam bir yansıma hiçbir durumda gerçekleşmiyor.

Ayrıca, insan bilinci yalnız maddi dün-

yanın yansıması da değildir. Duygu, heyecan, irade, karakter, sezgi vb. elemanlar da işin içine karışıyor. Bu da, bilinç kavramını, bilgi teorisine birlikte, ideoloji, toplumsal psikoloji, ekonomik ve siyasal savaşımın ilintisi içinde ele almayı zorunlu duruma getiriyor.

Bu söylenenler bizi, toplumsal bilincin, toplumsal varlığın bir yansıması olmakla birlikte, iktisadın özdeş olmadığı fikrine götürüyor. Böyle bir özdeşlik yoktur. Toplumsal varlıktan toplumsal bilince varma sürecinde katedilmesi gereken uzun bir yol var.

İşçi sınıfı bilincinin temelleri emek ve üretim sürecinde verilir. Bu sınıfın başka hiçbir sınıfta olmayan maddi koşulları devrimci bilincin ilk kaynağıdır.

Kapitalist toplumun öteki sınıflarının başta burjuvazinin nesnel sınıfsal konumları ve sınıf çıkarları da, onların bilincine yansıyor. Nesnel kaynağındaki farklılık nedeniyle kapitalizmin iki temel sınıfının sınıf bilinçleri ters yönde gelişiyor. İşçi sınıfı örneğinde, sınıfın çıkarlarıyla toplumun çıkarları üst üste düşüyor. Çünkü işçi sınıfının çıkarları varolan sömürü düzeninin aşılmasını istiyor. Burjuvazi örneğinde ise, burjuva sınıfının çıkarlarıyla toplumun çıkarları arasında uzlaşmaz çelişkiler yükseliyor. Burjuvazinin çıkarı, azınlık için azınlık yönetiminin sürmesidir. Nasıl sürecek? En başta sömürülen sınıfların bilinçlenmesinin önlenmesiyle... Kendi egemenlik sisteminin toplumun ortak çıkarı gibi gösterilmesiyle, yani toplumsal bilincin çarpıtılmasıyla...

İşçi sınıfının üretimdeki yerinin ve toplumsal yaşam koşullarının bu sınıfın bilincinin oluşmasındaki kaynak rolüne Marks ve Engels Alman İdeolojisi'nde değiniyorlar. Tarih anlayışlarının sonuçlarını özetlerken şunu söylüyorlar:

"...nimetlerinden yararlanmadan toplu-

mun tüm yükünü taşıyan, toplumdaki dışlanmış ve öteki sınıflara karşı en uzlaşmaz bir karşıtıya mecbur edilmiş olan bir sınıf doğar, köklü bir devrim için gerekli bilinç, komünist bilinç, bu sınıfın durumunu gösterdiklerinde başka sınıflar arasında da doğabilecek bu bilinç, toplumun çoğunluğunu oluşturan bu sınıfın içinden fırlar. "(2)

Devrimci bilincin kaynağı, çıkarları devrimde olan sınıfların içindedir. İşçi sınıfı dışındaki sınıf ve katmanların, örneğin küçük burjuvazinin devrimciliği ancak kendi sınıf konumlarından uzaklaşıp işçi sınıfına yaklaşmaları durumunda söz konusu olabiliyor. Benzer biçimde, işçi sınıfı saflarında olduğu halde, bu sınıfın koşullarından uzaklaşan kesimlerinin bilinci de kaçınılmaz başkalaşımına uğruyor. Özellikle emperyalist ülkelerdeki bilinç sapmalarında süper kârlarla sağlanan ekonomik olanakların oynadığı önemli bir rol var. İşçi sınıfının gereksinimleri kapitalist toplumda hiçbir zaman tam olarak karşılanamıyor; ama belli bir oranda ve işçi sınıfının belli kesimleri için karşılanması da sınıf içinde farklılaşmalara yol açıyor. Tüm kapitalist, özellikle emperyalist ülke işçi sınıfları içindeki, zaman zaman oldukça geniş bir katman durumu gösteren işçi aristokrasisi ile, daha da fazla ama işçileri kapitalistlere satma işlevi ile burjuvaziye daha yakınlaşmış işçi bürokrasisi, hem burjuvalaşıyor hem de işçi sınıfına burjuva bilincin taşıyıcısı olabiliyorlar. Bu kesimlerin güçlü ve işçi sınıfı üstünde etkili olduğu durumlarda "işçi sınıfının burjuva bilinc ve siyaseti"nden söz ediliyor.

İşçi sınıfı bilincinin toplumsal konumundan kaynaklanan nesnel gereksinme ve çıkarlar üstünde biçimlenmesi, "sınıf çıkarları" kavramını bilinç sorununun merkezine oturtuyor. Nesnel sınıf konumundan devrimci sınıf bilincine giden yolda en önemli adımlardan biri işçi sınıfının kendi sınıf çıkarlarını kavramasıdır. Bu, gerçek yaşamda burada yazıldığı denli kolay gerçekleşmiyor. Çeşitli sorun ve çelişkiler çıkıyor. Burjuvazinin durumunda, ikilem, sınıfın çıkarı ile toplumun çıkarı arasındaki uzlaşmaz çelişkidir. İşçi sınıfında ise; anlık, güncel, kısa erimli çıkarlarla, uzun erimli gerçek çıkarlar arasında bir çelişki var. Kapitalist yönetimin bütün işleyişi, bu çelişki üstünde yoğunlaştırılmıştır. İşçi sınıfının kısa erimli çıkarları üstünde oynuyorlar. Yaşayan canlı bir insan olarak; işçinin her gün ve zorunlu olarak karşılanması gereken ihtiyaçları, korunması gereken bir işi, ödenmesi gereken borçları, eklemek götürmesi gereken çocukları var. Kısa erimli çıkarların kısır

dünyasını aşmak bu çıkarların "yaşamsal" olması nedeniyle zorlaşıyor.

İşçi sınıfının devrimci-komünist sınıf bilincine ulaşması, bu çelişkiyi çözmesine, uzun erimli gerçek çıkarlarını ve bu çıkarların gerektirdiği sonul hedefi kavramasına bağlıdır.

İşçi sınıfının uzun erimli gerçek çıkarı ve sonul sınıf amacının tarihteki bütün başka sınıflarından farklı bir karakteri var. Örnek olarak burjuvaziyi alırsak, bu sınıf feodalizm içinde ekonomik güç sahibi oluyor, siyasal iktidarı almakla da sonul hedefine varıyor ve bu noktada devrimciliği bitiyor. İşçi sınıfının devrimciliği ise iktidarı alıp kendisini yönetici sınıf yapmasıyla başlıyor ve kendi sınıfsal varlığını ortadan kaldırarakla tamamlanıyor. (*) İşçi sınıfı, çıkarları kendisini ve kendisiyle birlikte tüm sınıfları yok etmek olan tek sınıftır. İşçi sınıfının en gelişmiş ve tam bir sınıf bilincine ulaşması bu hedefi kavraması anlamına geliyor. Öte yandan kapitalist toplumda işçi sınıfı yığınının bu tam sınıf bilincine ulaşması imkansızdır ve tarihte örneği yoktur. Ancak sınıfın bir parçası, aktif öncü kesimleri bu bilinçle donanabiliyor. İşçi sınıfı içinden bir bölüğün tarihsel rolünün bilincine varması, başlangıçta ayrı ayrı kanallarda ilerleyen işçi sınıfı hareketiyle devrimci teorisinin birleşmesiyle gerçekleşiyor. İşçi sınıfının savaşım pratiği, devrimci teoriyi çağırıyor. Devrimci teori, işçi sınıfına teorik bilinci taşıyarak sınıf hareketinin devrimleşmesine vazgeçilmez bir katkı yapıyor.

Materyalizmin temel önermesi geçerlidir: İnsanın nesnel eylemliliğinin bütün biçimleri üretim temeli üzerinde yükseliyor. Ancak bu, işçi sınıfının pratik gereksinmelerinin ve kavgasının üretim alanıyla sınırlı olduğu anlamına gelmiyor. İnsan yalnız iş araçlarıyla, yiyecek giyecek gereksinmelerini karşılayan bir varlık olmaması; devrimci sınıfın insan eyleminin bütün biçimlerini kapsayan bir dünya görüşüyle ortaya çıkmasını zorunluluk durumuna getiriyor. İnsan eyleminin biçimleri, ekonomik olduğu kadar siyasal, maddi olduğu kadar entellektüel alanları da içine alıyor ve sınıf savaşımının ilkel biçimlerinden sanat ve bilime ka-

(*) Kapitalist toplumda işçinin işçi olmaktan kurtulmak için çeşitli yollara başvurması, bireysel çözümler araması bu bilincin ilkel, çarpıtılmış ve sınıf için özü kapalı bir biçimdir. "İşçinin sen işçi kali" çağrısı ise işçiye bir şey anlatmıyor. Ona bireysel kurtuluşun olanaksızlığını, ücretli kölelikten kurtuluşun ancak bir toplumsal devrimle mümkün olduğunu anlatmak gerekiyor. "Kurtulmak yok tek başına, ya hep beraber, ya hiçbirimiz!" çağrısı işçi sınıfına uygun düşüyor.

dar zengin ve çok boyutlu bir faaliyetin konusu oluyor.

Marks, giderek sınıf çıkarları ismini alacak olan "pratik gereksinimleri" devrimin "pasif ögesi", teoriyi ise "aktif öge" olarak tanımlıyor. Marks'a göre, "Tıpkı felsefenin maddi silahlarını proleterya da bulması gibi, proleterya da entellektüel silahlarını felsefede bulur." (3) Bir dikiş işçisinin ekonomik çalışmasını överken şunları söylüyor: "Proleterya barikatlarda ve savaş hattında zafer kazanmadan önce, yönetiminin gelmekte olduğunu bir dizi entellektüel zaferle duyurur." (4)

Özetle, ideolojik bir devrim gerçekleştirmeden, toplumsal bir devrim gerçekleştirilemez.

Kautsky ve Lenin'in belirttikleri gibi, "Çağdaş sosyalist bilinç ancak esaslı bir bilgi temelinde doğabilir. Geliştirilmesi, gerekli araçlara ve zamana sahip az sayıda sosyal demokrat (komünist-H.Y) entellektüelin işidir." (5)

İşçi sınıfının devrimci bilincinin, işçi hareketi dışındaki teorik bir çalışmayla üretilebilmesi ve işçi sınıfına dışardan taşınması toplumsal işbölümünün bir sonucudur ve özellikle sınıfın siyasal önderliği düzeyinde bir zorunluluktur. Engels, Lenin'in "Ne Yapmalı?"da uzun alıntılarla aktardığı, "Almanya'da Burjuva Demokratik Devrim, Köylüler Savaşı"na Ön sözde teorik çalışmanın önemi ve önderlik sorunları üstünde duruyor. Alman işçilerinin en büyük avantajlarından birinin, Avrupa'nın en teorik halından gelmeleri olduğunu İngiliz işçi sınıfının yarattığı mükemmel sendikal örgütlenmelere rağmen bu denli yavaş ve sürünerek ilerlemesinin ise teoriden uzak durmaktan geldiğini söylüyor. Önderlerin görevlerini de şöyle özetliyor: "Özellikle, bütün teorik sorunlarda daha açık bir kavrayış kazanmak, eski dünya görüşlerinin lafazanlıklarının etkisinden giderek daha fazla kurtulmak, sosyalizm bir bilim durumuna geldiğinden bu yana, bir bilim olarak ele alınmayı ve çalışmayı istediğini akıldan tutmak önderlerin görevi olacaktır. Görev, bu yolla kazanılmış daha berrak anlayışları, işçi yığınları arasında artan bir çabayla yaymak hem parti hem de sendika örgütlerini daha güçlü bir biçimde birlikte örmektir." (6)

İşçi sınıfı içindeki eğitim, kültür, dinsel inanç vb. farklılıkları, yöneten-yönetilen, öncü-izleyen ayrımlarını da zorunlu olarak üretiyor. Sınıf içinde bilinç farklılıkları kaçınılmazdır. Lenin'in bilinç ve parti teorilerine katkıları bu noktada ortaya çıkıyor.

Lenin'den okuyoruz: "Biz bir sınıfın

partisiyiz, o halde hemen hemen tüm sınıf (iç savaşta tüm sınıf) partimizin önderliği altında davranmalı, partiye olabildiğince yakın bağlanmalıdır. Ama, tüm sınıfın, ya da hemen hemen tüm sınıfın kapitalizm altında öncüsünün bilinç ve eylem düzeyine... yükselebileceğini düşünmek kuyrukçuluk olur... Öncü ile onun kendine doğru çektiği yığının tümü arasındaki farklılığı unutmak, insanın kendini basitçe aldatması, ödevlerimizin genişliğine gözlerini kapaması ve bu görevleri daraltması anla-mına gelir." (7)

Öncü ile sınıf yığını arasındaki farklılıklar işçi sınıfının bilinçlenme sürecinin ikinci büyük çelişkisidir.

Lenin'in "Ne yapmalı?" da, o çalışmasının önemli bir vurgusu olarak altını çizdiği "bilincin dışardan taşınması" fikrinin dondurulması ve bu fikirden çıkarak işçi sınıfının bilincinin doğruyu "elinde tutan" bir aydın grubunun, ya da parti önderlerinin bilincine eşitlenmesi yanlış bir çıkarsamadır. (*)

Öncünün bilinci, yığınların bilincine eşitlenemez. Eşitlenirse, öncü dışındaki geniş kesimler hesaba katılmamış, ayrıca işçi sınıfının geri kesimlerinin bilincini köklü bir değişikliğe uğratma görevi savsaklanmış olur. İkisinin de sınıf savaşımında zararları olur. İşçi sınıfının varolan bilinci sınıf savaşımının önemli verilerinden biridir. Lenin, "...sosyalistler yığınların sosyalist bilincini ana güç olarak değerlendirirler." (8) diyor. Devrimci siyaset yığınların varolan bilincini sosyalist bilince doğru değiştirmek eylemi oluyor.

Marks, Engels, Kautsky ve Lenin'in söyledikleri, işçi sınıfı hareketinin devrimci bir teoriye gereksinimi olduğu, bunun ancak bilimsel entellektüel bir çalışmayla üretilebileceği ve işçi sınıfı siyasal önderliğinin bu teori ile donanması gerektiğidir.

Teori, maddedeki, toplumsal yaşamdaki gelişmeleri kavrayabildiği ve önünü açabildiği ölçüde devrimcidir. Her yeni durumda yeniden üretilmesi gerekiyor. Dolayısıyla, teorik bilimsel çalışma her zaman çok önemli

(*) Böyle olmasında Lenin'in en önemli çalışmalarından olan "Ne Yapmalı?"'na tek yönlü ve çoğu zaman tek başına okunmasının katkısı var. Türkiye devrimci hareketinde örgütlenme sorunlarına büyük bir öncelik verilmiştir. Lenin'in Ne Yapmalı? da örgüt teorisini ve özellikle bilincin dışardan taşınması fikrini geliştirmesi böyle bir öncelikte üst üste düşünce, Ne Yapmalı? bütün sorunları yanımlayan bir reçete gibi algılanmıştır. Oysa, kitabın böyle algılanmaması gerektiğini söyleyen bizzat Lenin'in kendisidir. 1907'de bir ya-yıncının Lenin'in yazılarını Oniki Yıl başlığıyla topladığı kitaplara yazdığı Önsöz'de şöyle diyor: "Ne Yapmalı? da ekonomistler tarafından bozulup bükülenin düzeltilmesini söyledim...Ne Yapmalı? Ekonomist çarpıtmaların tartışılmalı bir düzeltilmesidir ve broşüre bundan öte bir önem vermek yanlıştır." (Lenin, Collected Works c. 13, s.107-108)

lidir ve günümüzde önemi daha da artıyor.

Öte yandan, günümüzde teorik bilincin yalnız işçi sınıfı dışında değil, içinde de üretilebilmesini giderek daha olanaklı duruma getiren gelişmeler var. Bunların en önemlisi emek sürecindeki gelişmelerdir. Kafa emeği ile kol emeğinin tarihsel bir eğilim olarak birbirlerine yaklaşmaları, teknolojik devrim, hem genel olarak işçi sınıfının bilgi ve entellektüel yeteneklerini yükseltici bir rol oynuyor. hem de kapitalizmin gelişmesiyle birlikte geniş aydın katmanları işçi sınıfının içine çekiliyor. Bugün, dünya çapında işçi sınıfı daha aydın bir sınıftır. Tarihsel süreç, bir açığın doldurulması yönünde ilerliyor. İşçi sınıfı genel olarak hem teori üretmeye, hem de yönetmeye daha hazır duruma geliyor.

Teorik bilinç, işçi sınıfının yığını açısından da bilinç jeneratörlerinden biridir. İşçi sınıfının nesnel konumundan, bu sınıfın hareketinden "fışkıran", kendiliğinden bilinçle buluşarak yeni bir bilinç düzeyi üretiyor. Lenin, çok kısa bir makalesinde bu buluşmanın nasıl olacağına değiniyor. "**Proleteryanın Savaşımı**" başlığını taşıyan ve Stalin'in "**Sosyal Demokrat'a Yanıt**" yazısını değerlendiren yazısında Lenin, Stalin'in sorduğu dört soruyu soruyor ve Stalin'le Kautsky'nin yanıtlarını paylaşıyor. Lenin, üçüncü ve dördüncü soruları ve yanıtlarını şöyle özetliyor:

"3) Bu bilinç (sosyalist bilinç-H.Y) proleteriyaya nasıl nüfuz eder? Sosyal demokrasi (yalnız sosyal demokrat aydınlar değil) buraya gelir ve sosyalist bilinci işçi sınıfı hareketine taşırlar."

"4) Sosyal demokrasi sosyalizm mesajıyla proleteriyaya gittiği zaman neyle karşılaşır? Sosyalizme doğru içgüdüsel bir dürtü ile karşılaşır. Proleterye ile birlikte, hem proleteryanın kendi arasında ve hem de proleteryanın bakış açısını benimseyenler arasında sosyalizm yönünde bir eğilim ortaya çıkar,... sosyalizme doğru bir dürtünün doğuşu böyle açıklanır." (Kautsky)" (9)

İşçi sınıfının varlığının koşulları, onda sosyalizme doğru içgüdüsel bir dürtü doğuruyor. Bilimsel sosyalizmin işçi hareketiyle buluşması da işçi sınıfının varolan bilincini tarihsel misyonu doğrultusunda değiştirmeye yardım ediyor.

Ne var ki, ne işçi sınıfının nesnel konumundan gelen sosyalist bilince yatkınlık; ne de teorik bilincin üretilmesi ve sınıfa taşınma çabaları, işçi sınıfının geniş yığınları açısından bilinç sorununa otomatik bir çözüm getiriyor. Öncünün bilincinin sınıfın bilincine eşitlenmesinin yanlışlığı, devrim denen büyük toplumsal değişikliğin motoru-

nun ise yığınlar olması, bilinçlenme süreci dinamizminin başka bir yönden daha irde-lenmesini gerektiriyor.

Uçları birleştiren sınıf savaşımı pratiğidir.

Yığınsal ölçekte bir bilinç değişikliği ancak sınıf savaşımı ve devrimin kendisi ile mümkün oluyor. Yazılı ya da sözlü propaganda ile yüzlerle, en iyi durumda binlerle ifade edilebilecek insan ikna edilebilir. Milyonları yalnızca pratik ikna edebiliyor. Tarihteki hiçbir büyük devrimci atılım ve devrimde milyonlar teorik metinleri okuyup ikna olarak, ya da komutlara uyarak harekete geçmediler. Onları savaşa çeken pratik hareketin ken-disi oldu.

"Hem bu komünist bilincin yığınsal ölçekte üretilmesi, hem de davanın başarısı için, insanların ancak pratik bir hareketle, bir devrimle, gerçekleşecek yığınsal bir değişikliğe uğratılması zorunludur..." (10)

Savaşa atılmış işçi sınıfı, koşulları değiştirirken kendini de değiştiriyor. Kendisini değiştirmesi, hem erki alabilmesi, hem de daha kapitalist toplumda savaşırken, yeni bir toplumun habercisi ve hazırlayıcısı olduğunu kendi hareketinin canlı örneğinde göstermesi açısından önem taşıyor.

Pratik sınıf savaşımının yığınların bilinci üstünde bu denli büyük bir rol oynamasının nedeni, sınıfların varlığının en açık biçimde mücadele içinde kendini göstermesidir.

Başka bir sınıfa karşı mücadele eden sınıfın üyeleri kendilerinin ve karşılarındakilerin iki ayrı sınıftan olduğunu çıplak gözle farkediyorlar. "Tek tek bireyler, ancak başka bir sınıfa karşı ortak bir mücadele yürütmek zorunda kaldıkları ölçüde bir sınıf oluştururlar, yoksa rekabet içinde birbirlerine düşmandırlar." (11)

Sınıf mücadelesinin de çeşitli düzeyleri var.

Güncel ekonomik istemler için yürütülen savaşım, bu savaşımarda elde edilen deneyim ve kısmi kazanımlar oranında sınıf bilincinin oluşmasına bir katkı yapıyor.

İşçi sınıfının bilincinde sıçramalar yaratan sınıf mücadelesi ise, asıl siyasal nitelikli sınıf mücadelesidir. İşçilerin her mücadelesi siyasal mücadele değildir. "İşçilerin mücadelesi, ancak tüm ülkenin, tüm işçi sınıfının, tüm önde gelen temsilcileri kendilerinin tek bir işçi sınıfı olduklarının bilincine vardıkları ve tekil işverenlere karşı değil, tüm kapitalistler sınıfına karşı ve bu sınıfı destekleyen hükümete karşı savaş verdikleri zaman sınıf savaşımı durumunu alır." (12)

İşçi sınıfı hareketinin makinaları parçalayan ilkel sınıf tepkisinden, ülke çapında

örgütlenerek kapitalist sınıfa karşı iktidar mücadelesi veren bir düzeye ulaşması, sınıfın olgunlaşma sürecidir.

Sınıf mücadelesinin keskinleştiği, devrimci durum ve ulusal çapta kriz anları işçi sınıfının bilincinde büyük ve ani değişikliklere yol açıyor. İşçi sınıfının ekonomik gelişme ve endüstrileşme ile temelleri döşenmiş birliği ve gücü böyle dönemlerde sınıfın büyük çoğunluğu tarafından kavranabilir duruma geliyor. Hareket içindeki sınıfın, barışçıl dönemlerde biriktirdiği deneyim ve bilgi, böyle dönemlerde bentlerini parça-layan baraj ve su türünden büyük bir bilinç patla masıyla önünde durulmaz bir güce dönüşüyor. Teorinin maddi güce dönüşmesi, tarih yapan bilinç ve örgütlülüğün doğuşu böyle bir

mekanizmayla gerçekleşiyor.

İşçi sınıfının devrimci misyonu, yaşamının varlık koşullarından gelen nesnel bir durumdur.

Devrimci misyonun gerçekleştirilebilmesi, işçi sınıfının bilinçli ve örgütlü eylemine bağlıdır.

- 1- Lenin, Collected Works, Cilt:38 s.182
- 2- K. Marks-F.Engels, Selected Works, Cilt:1 s.40
- 3- K. Marks, Marks Engels Werke, Cilt:1 s.379
- 4- agy. Cilt:7 s.416
- 5- Lenin, agy. Cilt:9 s.388
- 6- K. Marks-F.Engels, Selected Works, Cilt:2, s.170
- 7- Lenin, agy. Cilt:7, s.258-259
- 8- Lenin, agy. Cilt:11, s. 435
- 9- Lenin, agy. Cilt: 9, s. 388
- 10- K. Marks-F. Engels, agy. Cilt:1 s.41
- 11- agy. Cilt:1, s.65
- 12- Lenin, agy. Cilt:4, s. 215

"Artık Rasin'in 'resmettiği' Devrimci Nazım var: Müthiş delikanlı, sonsuz uçarı, en yüksek düzeyde kararlı bir Nazım görüyorum. Görmek istediğimi görüyorum."

Yalçın Küçük

Fiyatı 5000 TL, İsteme adresi: Konur Sokak 73/9, Ankara

**EKİN DANIŞMANLIK
DÖNEM DAĞITIM**

Yol ayınlılarında akıllı ile deli birbirine karşıyor. Yaz sıcaklarında turistik plajlarda bir elinde rakı bardağı diğerinde barış ve demokrasi bayrağı Yunan turistlerle sarmaş dolaş olmayı akıllılık saymak mümkündür. Bu akıllılık ise cezaevinde tek tip elbiseye karşı direnmek delilliktir. Devlet politikası olmasına karşın bir Yunan misafir görünce enternasyonalizm adına kendinden geçmek, Eczacıbaşı'nın davetlisi Joan Baez'le kucaklaşıp dünya barışını garantilemek hep akıllılıktır. Ancak devrimden ve sosyalizmden söz etmek ise hep deliliktir. Kürtlerden "bölücü" veya "hain" etiketi kullanmadan söz etmek de delilliktir.

Deliler yazıyor ve akıllılar artırıyordu; dalganın değişmeye başladığı görülüyor. Türkiye topraklarında yeni deliler çıkmaya başlıyor. Bunun üzerine akıllılar sinirlilik işareti vermeye başladılar. Bunlardan birisi, bir fıkra yazarı, Yalçın Küçük'ü savunduğu için Gülçin Çaylıgil'i Heidelberg Üniversitesi fahri psikiyatrist doktorasına layık gördü. Edebiyat Dostları'nda Kemal Durmaz'ın yazısında da Yalçın Küçük, Utucular'a konuşunca akıllanmış bir eski solcunun "yanlış yere koymuşlar, onu tımarhaneye koymalıydılar" dediği okunuyor. Doğrudur; akıllanmış solcu ile Yalçın Küçük arasında akıllılık ile delilik arasındaki kadar fark var.

Kemal Durmaz'ın Edebiyat Dostları'nın son sayısındaki "Camları, Bütün Camları" başlıklı yazısını aktarıyoruz. Kemal Durmaz, toplumda artık bazı kimselerin "ürktükleri ya da kavrayamadıkları her gelişmeyi 'yalçınküçükçüçük' olarak adlandırdıklarını" kaydediyor. Bu yazıyı bunun için değil, Nazım hakkında pek "akıllıca" olmayan düşünceler ileri sürdüğü için de yayınlıyoruz. Asım Bezirci cevap verecek olursa yayınlamaya hazırız.

CAMLARI, BÜTÜN CAMLARI...

Asım Bezirci, Varlık Dergisi'nin Temmuz sayısında, Mayıs ayında "Veroçka..." başlığıyla yazdığım yazıda yaptığım bir yorumun yanlış olduğunu gösterdi.

Nazım Hikmet'in 1948'de yazarak Kemal Tahire gönderdiği bir şiir üzerinde sonradan yapılan değişikliği Nazım'ın kendisinin yaptığını düşünmediğimi belirtmiştim; çünkü, bunun aksini gösteren somut bir belgeye ulaşamadığımı, varsa, bunun açıklanması gerektiğini yazmıştım. Asım Bezirci, bu bilgiye ulaşmak için, kendi derlediği *Tüm Eserler VII'nin 441-442 nci sayfalarındaki* açıklamaların dikkatlice okunmasının yeteceğini ve bu açıklamaları benim dikkatli okumadığımı belirtmekte.

Asım Bezirci'nin, derlediği kitapta kaynak olarak kullandığı ve bu bilginin bir kanıtı olarak gösterdiği Ekber Babayef'in kitabı Nazım'ın ölümünden dört yıl sonra yayınlanmıştır. Bu, tabii ki, sözkonusu değişikliği Babayef'in yaptığını göstermiyor; yalnız, Asım Bezirci'nin yapmadığını gösteriyor. 1960'ta (Nazım Hikmet'in ölümünden önce) Giovanni Crino editörlüğünde yayınlanan, İtalyanca *Nazım Hikmet Poesie* adlı kitapta ise, sözkonusu şiirin hangi versiyonunun bulunduğu, Asım

Bezirci'nin hazırladığı VII'nci ciltte belirtilmiyor. VII'nci ciltte gösterilen kaynakların tümü, yine, Nazım'ın ölümünden sonra yayınlanan kitaplardır. Kısaca, dikkatli okunması önerilen VII'nci ciltteki açıklamalarda, bu şiiri Nazım'ın değiştirdiğini gösteren pozitif bir kanıt bulunmamaktadır.

Ancak, bununla birlikte, bu konuda en inandırıcı belge, Asım Bezirci'nin bu son yazısında andığı, Nazım Hikmet'in 1954'de Sofya'da yayınlanan *Seçilmiş Şiirler* adlı kitap gibi gözüküyor. Bu kitabı ise, belirttiğine göre, Asım Bezirci sonradan görebilmiş. Bu bilginin, Asım Bezirci'nin derlediği kitapta bulunmaması ya da benim bir şekilde ona ulaşamamış olmam belki küçük bir talihsizlik olarak düşünülebilir. Ancak, bunun neden o denli önemli olmadığına az ilerde değineceğim. Evet, böylece sonuç olarak Asım Bezirci, bu değişikliği Nazım Hikmet'in kendisinin yaptığı konusunda yeterince ikna edici bir açıklama getirdi.

Ancak bu açıklama, "Veroçka..." adlı yazımdaki sorunsal çerçevesinde getirdiğim tez açısından haklı olduğumu bir kez daha görmemin bana verdiği samimi sıkıntı ve öfkenin, Asım Bezirci'nin deyimiyle, bir "pot kırmamın" verdiği üzüntüyü şiddetle bastırmasına neden oldu.

Yazımda, ısrarlı bir şekilde sorunun bu olmadığını, bu olayın yalnızca, belirli bir konuyu tartışmaya başlarken alınmış "rastgele" bir örnek olduğunu belirtmişim. Asım Bezirci bunu, yani asıl socrunsalı hiç anlamış görünmek istemiyor ve bu yazıyı yalnızca kendisine yönelik bir "sataşma" olarak değerlendiriyor. Yaptığı açıklama ise, örneğimi pekiştiriyor. Sözkonusu değişikliği Nazım'ın yapmamış olduğu tezi doğru olmuş olsaydı "davranış"ımın temeli belki güçsüz kalacaktı; ancak ortaya çıkartılan yeni bilgi, iddia edildiği gibi temellerin çürütülmesini değil, tersine güçlenmesini sağlamaktadır. Değerlendirmeye alınan bir örnekle ilgili enformasyon araştırmasının yeterince titizlikle yapılmamasından kaynaklanan bir boşluk, yazının tezini olumsuzlayan değil, tersine, onu güçlendiren bir bilgiyle dolduruyor: Sözkonusu değişikliği, şiiri yazdıktan yıllar sonra Nazım Hikmet'in kendisi yapmıştır. Kuşkusuz, "bunun tüm sorumluluğunu, tüm sonuçlarını üstlenerek..."

Ancak, yine altını çizerek söylüyorum: Sorun bu değil!...

Başka bir kıyıdan yaklaşarak, kısaca yeniden anlatmayı deneyeceğim.

Asım Bezirci'nin yazısının bir talihsizlik örneği olduğunu düşünüyorum. Bu talihsizliği yaratan nedenlerin başında gelen, inanılmaz derecedeki düşük bir algılama ve ifade düzeyine burada değinmeyi tümüyle gereksiz görerek bir kalemde geçiyorum. Daha ilk satırlarını okumaya başlarken, onun adına duymaya başladığım ulanca da hiç değinmek istemiyorum. Böyle bir tartışmanın entellektüel üretime bir katkısı olacağına inanmıyorum.

Sözkonusu değişikliği Nazım Hikmet'in kendisinin yapmış olduğu olgusu üzerine neler düşündüğüme kısaca değinmek istiyorum. Nazım bu şiiri 1948 yılı ortalarında yazdı. Cezaevinden çıktıktan kısa bir süre sonra, 1951'de Türkiye'den ayrıldı. Şiir değiştirilmiş haliyle-bugünkü bilgilerimize göre - ilk kez 1954'te Sofya'da yayınlanan *Seçilmiş Şiirler* 'de yer aldı. Bu yıllar, TKP'nin darbe yediği ve dağıldığı; o günlere dek partinin yurt dışı sorumlusu olan İsmail Bilen'in Türkiye'de Reşat Fuat, vb.'nin yeniden toparlanma niyetlerini dik-kate almayarak, Moskova'da bir grup insanla birlikte 'parti burada' diyerek örgütlenmeye çalıştığı; Zeki Baştımar'ın da Türkiye'yi bırakıp Moskova'daki bu gruba katıldığı ve bu arada Reşat Fuat ve arkadaşlarının dışlandığı; Nazım Hikmet'in, Moskova'ya gelip bu insanlarla doğrudan politik ilişkiye girdiği yıllardır. Nazım, yıllar önce yazdığı bu şiiri neden değiştirerek 1954 yılında yeni yayınlanacak olan bir kitabına koyma gereğini

duysun? Bu bir sorudur. Nazım'ın o günlerin politik olayları çerçevesinde kendi sanatçı kimliğiyle, politikayla ve politikacılarla girdiği ilişkilerin boyutları ve *bütün* anlamları neydi?

Evet, Nazım Hikmet'in bu ve buna benzer "davranışları olağandır" gerçekten "öülecek ya da yerilecek bir yanı yoktur." Ancak bu ve bu gibi olgulara bakışım, benim "dar açılı, fraksiyoncu siyasal gözlüklerime" değil, bu olayların dar açılı, fraksiyoncu siyasal olaylar olmasına dayanmaktadır. Değiştirme "bir siyasal grubun(...) yararına sonradan" yapılmıştır. Asım Bezirci'nin açıklamasından sonra şu anda, bu değişikliği Nazım'ın kendisinin yapmasıyla, Asım Bezirci'nin ya da herhangi başka birisinin yapmasıyla arasında niteliksel bir fark olmadığını ve tartışmanın politik bir tartışma boyutuna geçtiğini düşünüyorum. Bu politik boyutu tartışmanın yeri ise bu derginin sayfaları değil. Kuşkusuz, Nazım Hikmet çok büyük bir zenginliğimizdir; ancak onun politik etkinliği, dönemin TKP'nin politik etkinliğiyle belirlenmekte ve sınırlanmaktadır.

EDEBİYAT DOSTLARI

AYLIK KÜLTÜR SANAT DERGİSİ

Sahibi ve Yazışleri Müdürü : ADALET ÇUYSAY
Yönetim Yeri : Klodfarer Cad. Servet Han 41/35 Çem
Baskı : ÖZAL Basımevi Dağıtım : Dönem Dağıtım Fiy
yünlük : 30 DM. Abone bedeli Adalet Çuysay 27263,9 no.

Sanat üretimi boyutuna gelince: Nazım'ın sanatsal etkinliğinin de TKP'nin kültürel ve ideolojik birikiminin, entellektüel donanımının ulusalılığı tarafından belirlendiğini ve sınırlandığını düşünüyorum. Nazım Hikmet'in şiiri, yeni bir ulusal dilin, yeni bir ulusal tezin -buna Cumhuriyet yada kemalist dili de diyebilirim- oluşturulma sürecinde İkinci Yeni ile birlikte anılması gereken bir devrimdir. Bu ise, dönemin TKP kültürel çerçevesine, ideolojik pratiğine denk düşmektedir. Kuşkusuz, etkinliğin ulusal bir kültür çerçevesinde bulunması, o etkinliğin evrensel olmaması anlamına da gelmez. Shakespeare'in ya da Chaucer'in evrensel olmadığını kimse söyleyemez. Nazım'ın da öyle! Dolayısıyla, "ulusal ve evrensel değerde çok boyutlu bir şairin *sanatsal eylemlerine* dar açılı, fraksiyoncu bir siyasal gözlükle" (abç) değil, maddi bir üretim süreci olarak sanatın üretilme sürecinin kurallarıyla bakmaya çalışıyorum. Bir sanat ürünü ya da bir sanatçıyı düşünürken, onun politik politikayla olan ilişkisi, pek çok başka ilişki

gibi., kaçınılmaz olarak değerlendirmeye katılmak durumundadır. Tarihsel dinamiği içerisinde bakıldığında şu görülmektedir: Nazım Hikmet'in yaptığı kendi döneminin devrimci bir tavrının ifadesidir.

Yeni bir algılama düzeyi, yeni bir bilinçlilik ve yeni bir etkinlik düzeyidir. Her yeni bilimsel gelişme, insanın önünde yeni bir sezgi alanı açar. Bu alan bütünüyle maddidir. Bugün yapmaya çalıştığım, Nazım Hikmet'i ya da bir başkasını "harcamaya" kalkışmak bir yana, tarihime, tarihimdeki insanlara bugün içinden, bugünün bilincinden bakmaktır. Yeni bir bilinçle baktıkça bazı olguların ayırımına yeni varabiliyorum. Nazım'ı geçmişte, geçmiş onbeş yıllık deneyim dönemi içerisinde gereğince tanıyamamış olduğumu kabul ediyorum. Bugün aynı yerlere baktığımda ise, benim için yeni olan şeyler bulabiliyorum. Bu, yılların bize kazandırdığı yepyeni bir birikimin sonucudur. Gerçekten de Nazım'ın "övrülecek ya da yerilecek bir yanı yoktur." Bugüne dek önüne sürülüp duranın ötesinde, kendi tarihimi açığa çıkartmaya çalışıyorum. Uzun süredir, Nazım Hikmet'i sahiplenmek için Kemalistlerin büyük çabalar içerisinde olmaları ve Nazım'ı, onların önümüze sürüp durmaya başlamaları, belki de, beni, kendimi sorgulamaya iten nedenlerin başında geliyor.

Tekrar yazıyorum: Asım Bezirci'nin anlamak istemediği sorun, maddi bir üretim süreci olarak sanatsal etkinliğin ve bu etkinliğin bir öznesi olan sanatçının politik politikayla ve politikacıyla olan ilişkisi üzerinedir!

Bu sorun aynı zamanda tarihsel bir araştırmanın konusudur. Bu araştırmanın çatısı altında Abdülhak Hamit'ten, Ahmet Hamdi Tanpınar'dan, Ahmet Haşim'den, Necip Fazıl'dan, Nazım Hikmet'ten düşünmeye başlamayacaksak, nereden başlayacağız? Bu çerçevede şu görüşü olduğu gibi ve daha da şiddetle yineliyorum: "Nazım Hikmet, 1978 yılında (- ve 1988 yılında da!), oturup Laz İsmail'e bir şiir döşenmezdi. O hâlâ onun dostu ve yoldaşı olurdu belki, ama asla yapmazdı böyle bir şeyi!... Yaşasaydı ve yapsaydı, Nazım olmazdı ve Asım Bezirci 'den' daha önemli bir iş yapmamış olduğu kabul edilirdi!..."

Evet, Nazım bu şiiri yaşarken değiştirmiştir; ancak 1950'lerin başında!... Bu nokta önemlidir. Nazım bu değişikliği on yıl sonra, ölümünden hemen önce de yapabiliirdi. Ama yetmişlerde ya da seksenlerde değil!...

Son on yılın devrimci pratiği bizi, Nazım Hikmet'in devrimci pratiğinin çok çok ötesine sıçratmıştır. Asım Bezirci'nin "keskin devrimcilik" gibi ne anlama geldiği anlaşılmayan, teoride hiçbir yeri bulunmayan bir sözcük tamlamasıyla

anlatmaya çalıştığı şey, sanırım bu yeni pratiğin bir ifadesidir. Bu yeni pratiğin, onun içerisinde neyin arandığı bilinemediği için kapsamlı olarak algılanamadığı anlaşılıyor. Neyin arandığının bilinmesi bir bilinçlilik sorunudur, entelektüel bir çaba gerektirir. Ersin Ergün'ün belirttiği gibi, Türkiye'de 80'li yıllarda insanlar, "iyiler-kötüler, düşmanlar-dostlar, devrimciler-itanlar, vs. türünden(...) karşıtların ak-kara olarak uç noktalarda" şekillendiği ikilemler yaşadı. Sözkonusu bu 80'li yıllarda 'keskin devrimcilik' denilerek horlanmaya çalışılan şey nedir? Faşizmin, insan aklının sınırlarını aşan vahşi şiddetine karşı insan aklının bir direnme gücüyle durmak mı?

Fiziksel, kaba şiddete karşı direnenlerin, çok daha yoğun ve usta bir şekilde örgütlenen, tekelci kapitalizmin entelektüel şiddetine karşı da direnebilmeleri gerekiyor.

Direnmek adına ellerini, gözlerini veren, direnmek adına üzerine benzin döküp kendisini yakan, direnmek adına ölüm orucunda kendi varlığından vazgeçen insanların yaşadığı bir ülkede en büyük devrimciliğin örneği olarak Nazım Hikmet'in gösterilmesi bende önce, bunun çocukça bir saflık olduğu duygusunu uyandırıyor. Arkasından, bütün bunları, bütün bu yılları düşündükçe, bu sadfıllık duygusu yerini giderek bir öfkeye bırakıyor. Türkiye'de hâlâ 1940'ların, 1950'lerin "devrimcilik ruhu"nu yaşayanlar var ve bunlar en büyük devrimciliği hâlâ Nazım Hikmet'in devrimciliği olarak anıyorlar. Böyle bir devrimcilik, bugünün Türkiye'sinde artık devrimcilik filan değildir. Abdullah Meral'in, Fatih Öktüümüş'ün, Erdal Eren'in, Ayşe Hülyay'ın, Ersin Ergün'ün, Ahmet Yıldız'ın ve daha binlercesinin yaşadığı bir Türkiye'de bu beylerin artık şapkalarını alıp kenara çekilmeleri gerekiyor.

Nazım Hikmet'in, bugün beni götürebileceği hiçbir yer kalmamıştır. Ne politik olarak, ne de sanatsal olarak...

Evet, tarihimin önemli bir zenginliğidir, beslendiğim bir ırmaktır, tarihimin bir büyük sanatçısı ve devrimcisidir. Ancak "en büyük" filan değildir!...

Hepsi bu kadar.

Bu, Nazım Hikmet'i harcamak değil, onu yolumun üzerinden kaldırmak ve içime gömmektir.

Yalçın Küçük meselesine gelince... Son on yıl içerisinde Türk Solu içinde bir tür paranoid şizofreni salgını olduğunu düşünüyorum. Bir yandaki son derece sağlıklı bir devrimci gelişmenin öte yanında, bu devrimci gelişmeye ayak uyduramayanlar genel olarak bu hastalıktan muzdarip durumdadır. Ürktükleri ya da kavrayamadıkları

her gelişmeyi "yalçınküçükçülük" olarak adlandırılmaları, bir şizofreninin, üst kattakiler biraz fazla ses çıkartınca, "bunu bana karşı özellikle yapıyorlar" şeklindeki ürküntüsünü anımsatıyor bana. *Yalçınküçükçülük* paronayası, soldaki entellektüel yetersizliğin, kendine güvensizliğin son yıllardaki tezahürüdür. Kaba şiddete karşı direnerek ayakta kalmayı başaranlar, entellektüel eksikliklerini ve güvensizliklerini giderdikçe bu tür rahatsızlıkları kolaylıkla aşabileceklerdir. An-cak bu entellektüel zenginleşme, bu paronayayı politik anlamda da iyileştirmeyi gerektirmektedir. Bir süre sonra Türk Solu'ndan geriye, yalnızca *yalçınküçükçülük* ve buna benzer paranoyaları aşanların kaldığını görmek beni hiç

şaşırt-mayacaktır.

Şu sıralarda binlercesi gibi Yalçın Küçük de hesap vermekle meşguldür. Hesap vermek bir "iş" tir. Ben, "iş" yapanları severim. Küçük'ün cezaevine konduğunu işittiğinde, "yanlış yere koymuşlar, onu tımarhaneye koymalıydılar" diyebilen bir eski "solcu"nun yaşadığı bir Türkiye burası... Ayrımcı çizgilerimizi, sınırlarımızı nereden çizceğiz? Çizeceğimiz sınırlar içinde hem bunları söyleyebilen bir zavallıya, hem de hesap verenlere yer bulabilir-miyiz? Sizi nereye koyacağız Asım Bey?...

Evet, camcı dükkânınıza, şu çirkeflik ortamına baltalarımızla daldık, dalacağız!...

Ürkmekte haklısınız!...

NAZIM T.C. YURTTAŞLIĞINI İSTEDİĞİNİ KİME SÖYLEMİŞ?

*Herkes kendi sorununa sahip olmalıdır
Dışarda yurttaşlık hakkı elinden alınmış
yakını olanlar bulunabilir. Bunlar için
yurttaşlık hakkı istesinler. Bugün hayatta
olmayan Nazım Hikmet'e sorulmadan kim
Nazım Hikmet'e yurttaşlık hakkı isteyebilir*

Nazım Hikmet, TC yurttaşlığından kendi isteğiyle çıkmadı. Çıkarılmıştır. Nazım Hikmet artık bir dünya yurttaşdır. Dünya yurttaşı Nazım Hikmet'e burası Türkiye de olsa, yurttaşlıktan çıkararak devletin tekrar yurttaşlığını istemek bir gerilemedir.

Üstelik her kim yurttaş olacaksa, önce bir dilekçe vermek zorundadır. Bugün hayatta olmayan Nazım Hikmet'in TC yurttaş olmak iste-yeceğinden emin olabilen kimse var mı? Dilek-çesini kim verecek? Bütün bunların ötesinde Nazım Hikmet'in tekrar TC yurttaşı olmasının hiçbir yararı görünmüyor.

Nazım'a Bir Heykel ve Bir Ev

Aziz Nesin, Çatalca'daki vakfında bir Nazım heykeli dikebilir veya vakfın bir bölümünü Nazım müzesi yapabilir. Bir başkası da yapar; hiçbir engel yoktur. Nazım'ı sevenler burada veya böylece düzenlenmiş bir başka yerde Nazım günlerinde toplantılar yapabilirler ve

Nazım'ı konuşup tartışır. Bunu engelleyen hiçbir yasa veya yönetmelik bulunmuyor. Bunu yapmak için hiç kimseden izin almak da gerek-miyor.

Bunu yapmayı bunun yerine dilekçe ile Nazım'a TC yurttaşlığı istemek devlete yaran-maktır ve son zamanlarda Türkiye aydınına musallat olan yaranma hastalığının bir başka görüntüsüdür. Böylece bu devleti ne kadar çok sevdiklerini ve devletin ayrıcalıklarına ne ka-dar bağlı olduklarını göstermiş oluyorlar.

Devrim Kürtajcılığı

Toplumsal Kurtuluş, Nazım'la ilgili olanlar da dahil kemalist dönemin davalarının tekrar ele alınmasını önerdi. Önemli olan budur ve buradan çıkacak toplumsal yarar çok daha faz-ladır. Bunu yapmadan, artık hayatta olmayan Nazım'a TC yurttaşlığı kazandırmaya çalışmak hem kürtajcılıktır ve hem de evrensel kişili-ğine ters düşüyor.

SOVYETLER BİRLİĞİ'NDE BİR GEZİ

Dr.İldeniz KURTULAN

Giderken kimi arkadaşlar, "Dönünce yazacak-sın, değil mi?" diye soruyorlardı. "Tabii ki..." di-yordum. Bir dost, "Objektif olacaksın ama," de-miştii. Yine "Tabii ki..." demiştim.

Demek ki kimi arkadaş ve dostların zihninde kuşku dalgaları... Benim hiç bir kuşku yok. Olmadı da. Gittim, olanaklar elverdikçe gezdim gördüm. Edindiklerimin küçük bir özetini yapmak istedim.

Gezim, ne resmi bir gezi, ne de planlı bir tur gezisiydi. Azerbaycan'daki akrabaları ziyaret içindi. Bu yüzden serbesttim, gezmekte, görüş-mekte. Ne var ki Sovyetler Birliği çok büyük bir ülke, ne kadarını gezebilirsiniz ki?

Eni beş bin kilometre, boyu on bin...

Nitekim, Moskova'lılar, yılbaşı gecesini kutla-mak için kadeh kaldırırken, ülkenin doğusundaki Çukotka yarımadasındakiler ertesi günü yaşıyor-lar, hem de öğlenüsi yemek masasında.

Kadeh dedim de anımsadım. Öteden beri Rus-ların çok içki içtikleri biliniir. Gezi boyunca, benim de "ayyaş"ları aradı gözüm. Göremedim.

Son iki yılda içki tüketimi % 25 azalmış. Artık olur,olmaz saatte, olur-olmaz yerde, aşırı ölçüde içilmiyor Sovyetler Birliği'nde. İçki üretim ve satışı oldukça kısıtlanmış.

- Başka nelerde kısıtlama var? Örneğin ser-best dolaşmakta, insanlarla görüşmekte bir kısıtı söz konusu muydu?

- Kesinlikle değil. Vize almışsanız istediğiniz yere gidin, istediğiniz kimseye görüşün. Ben de her kesimden insanlarla görüştüm. Bu anda, eko-nomi üzerine sokaktaki insanın görüşünü özet-liyebilirim:

"1981-1985 yılları arasında yani 11. beş yıllık dönemde, kazanılmış bir takım başarıları bir yana bırakırsak genelde sonuç istenilen ölçüde

doyurucu değil, 12. dönemde sosyo-ekonomik ge-lişmesini hızlandırmak gerekir. Bu da prëstroy-kanın omuzlarında olacaktır.

Daha önce Sovyetler Birliği'nde teknik iler-lemeye, emek üretkenliğinin artırılmasına hiç önem verilmemiş miydi? gibi bir soru sorarsanız, sokaktaki adam, "Verilmişti, tabii," diyor. "Ta ilk günlerden beri... Ama olanakların kısıtlılığı, toplu-ma yoğun gelişme türünü benimsetmişti. Bu türün yararları yadsınmaz ama uygulamanın uzun bir süre geçerliliğini sağlamak olası değil. O yüzden bir süre sonra ekonomi yoğunlaşmayı bir kenara itip genişlemeye yüz tutacak. Yani yeni yerleşme birimleri, yeni fabrikalar, yeni sanayi dallarını içermek gerekir. Önceleri toplumsal üretime ka-tılmayan birikimleri de bu işe çekmeli. Daha çok ekmek, ç.ysi, metal, yakıt, makina üretmeli ve çok kitap basmalı diyoruz..."

Fabrikaları, programsız gezdim kendi isteğim-le. Emekçilerle konuştum. Sosyal hakları doyuru-cu. Ücretleri dolgun. Hatta bir çok kesimden daha yüksek maaş alıyorlar. Bir örnek vereyim :

Çok kalifiye ve deneyimli bir işçi, genç bir hekimden daha fazla maaş alabilmektedir.

Sağlık kurumlarını, hastaneleri, özellikle do-ğum evlerini gezdim. Kusursuz diyebilirim. Decik-lerine göre Sovyetler Birliği'nde 3.3 milyon has-tane yatağı var, onbin kişiye otuz hekim düşmek-tedir. Azerbaycan'da bu rakam daha da yüksek-tir.Onbine kırk, yani 250 kişiye bir hekim. Ve sağlık hizmeti tüm insanlar için ücretsizdir.

Tüm ülkede doğum oranı yüksek, bebek ölüm oranı ise oldukça düşmüş.1980 yılında 4.9 milyon bebek doğmuş. 1987 yılında ise 5.6 milyon. Nüfus hızla artıyor. Ocak 1986'da 278.8 milyon, bir yıl sonra 281.7 ve Ocak 1988'de 284.5 milyon. Ama nüfus patlamasını sorun etmiyorlar. Nüfus artışı

kimseyi korkutmuyor. Nitekim nüfus planlaması düşünülmüyor. Ne gebelik önleyici haplar, ne de rahim içine takılan spiral özendirilmiyor. Ama isteyene kürtaj serbest ve ücretsizdir.

Bu konuda bizim uygulamalarımızı kalabalık bir hekim topluluğuna anlattım. Merakla dinlediler. Sonra meslektaş olarak kafa kafaya verdik, tartıştık. Edindirdiğim intibaa göre orda hekimler aldıkları maaşın azlığından şikayetçidir. Kısacası hekimlik mesleğinin Sovyetler Birliği'nde albenisi yoktur denilebilir.

- En gözde meslek hangisidir ?

- Yanılmıyorsam yazarlık ve sanatçılık.

"Yazar bir eser mi yaratacak? Tatil bölgelerinin birinde bulunan dinlenme yeri gibi bir mekanda ağırlanıyor. Yemesi içmesi temin...Yazı makinası, kağıtları, her şeyi..."

Sonra basılıyor eser, yüksek tirajlarda ve ekmek peynir gibi satılıyor, kapış kapış. Yazarlar iyi kazanıyor ve halk arasında oldukça saygındırlar.

Azerbaycan'dan basın-yayın haberleri vereyim : 1987 yılında toplam tirajı 20 milyonu bulan ikibinin üstünde çeşitli kitap yayınlanmıştır. Bir defalık tirajı 3 milyon olan 150 gazete (Bunların 112'si Azericedir.) Ayrıca 110 dergi ve süreli yayınlar çıkıyor. Sayıları dörtbini aşan kütüphanelerden 3.3 milyon kişi yararlanıyor. Her üye yılda ortalama 22 kitap ve dergi alıp okuyor. (Azerbaycan'ın nüfusu 7 milyona yakındır. İstanbul kadar.)

-- Beslenme konusunda ne diyebilirsiniz? Orada "Et yemel Mercimek ye!" sloganı var mı?

- Hayır yok. Öyle bir slogan yok. Ama gıda talebi üretilenden fazladır. Resmî kaynaklara göre SB'nde kişi başına günde yaklaşık 3000 kilo/kalori tüketilmektedir. Beslenme sisteminde bir aksaklık gözlenmiyor. Protein, yağ ve karbonhidratlar uyumu rasyonel ve dengelidir.

Son 15 yıl içinde et ve etli yiyeceklerin tüketimi % 41, süt ve sütlü maddeler % 25, yumurtanın yaklaşık % 100, sebzeler % 35, bitkisel yağların % 24 ve şekerin % 30 artmıştır. Ve de artış sürüyor.

Evet az önce de dediğim gibi besin maddelerine talep hala üretilenden fazladır. Bunun nedenleri her şeyden önce halkın gerçek gelirlerinin artması ve başlıca besin maddesi fiyatlarının değişmezliğidir.

- Gelelim konut sorununa...

- Evet konut sorununu, Azerbaycan gibi nüfus artışı yüksek olan bir kesimde irdelleyelim. Azerbaycan'da aileler genellikle kalabalıktır.

Ne kadar iyimser olursak olalım, konutlar

bugün için pek yeterli sayılmaz. Konut, kişi başına 12 metrekare olarak saptanmaktadır. Aile üreme hızı fazladır. Yeni üyeler yeni konutlara gereksinim göstermektedirler. Yeni konutlar için sıraya giriliyor.

Sovyet uzmanlarınca ellili yıllarda geliştirilen prefabrike ev yapımı yöntemiyle dünya mühendislik pratiğinde ilk kez seri konut yapımı başlamış oldu. Bu yöntem yapı işlerini iki kat daha büyük bir hızla yapma olanağını verdi. Ve bu gün ülkede her yıl on milyon kadar yurttaş yeni evlere taşınabilmektedir.

Bu gidişle 1990 yılının sonunda her aileye ayrı bir apartman dairesinin verilmesi planlanıyor.

- Demek ki bugün için, bir çok aile tek daireden yararlanıyor.

- Kent nüfusunun ancak % 20'si. Çok değil.

Ama yapım işleri için akıl almayacak bir hızda gerçekleşiyor. Örneğin tüm SB'nde günde ortalama 5500 yeni apartman dairesi hizmete girmektedir.

Düşünebiliyor musunuz? Yaklaşık olarak 3 günde 60 bin nüfuslu bir kent kadar konut yapılıyor ve 30 yıldan beri bu tempo, hızını hiç yitirmedi.

- Yığınsal konut yapımı tek tip midir?

- Hayır değil. Prefabrike oldukları halde, yapıların hepsinde iklim, sismik, jeolojik karakterleri kollamak bir yana özellikle ulusal yapı geleneklerini gözönüne almaya özen gösteriyorlar. Örneğin Azerbaycan'daki tüm yapılarda bu bölgenin mimarisine özgü görünüm muhafaza edilmektedir.

- Herkes apartman dairesinde oturmaya zorunlu mu?

- Evet. Ya da hayır. Aslında zorunlu değil. Azerbaycan'da, Bakü'de çoğu ailenin Apşeron yarımadasının Hazar denizi kıyılarında yazlıkları var ve yılın 3-4 ayını orada geçirirler.

- Kendi mülkleri mi?

- Hayır devletin kiracıları. Ama ödedikleri kira çok cüzdür. Bu cüzi rakama yine çok cüzi olan su, elektrik, doğal gaz ve telefon ücretleri ekleniyor. Devlet bu konutları, çok ağır bir suç işlenmemişse hiç bir zaman geri almıyor.

- "Ağır suç" ne olabilir?

- Yakın bir akrabam savcıdır orada. Ona göre mahkemeleri uğraştıran suçların başında (ihtilas) suçu gelir. Devlet malını zimmete geçirme ağır suçtur.

- Ya fikir suçu?

- Savcıya sordum anlamadı.

Anımsadığım bir olayı anlatmak isterim. Bu günlerde Bakü'de herkesin ağzında bu olay var.

Yıllar önce bir profesör zimmetine önemli ölçüde devlet parası geçirmiş. Tutuklanmış, yargılanmış ve hüküm giymiş. Tabii yazlığını da elin-

den almışlar. Ünlü ses sanatçısı Zeynep Hanlarova'ya vermişler yazlığı. Anlattıklarına göre, Hanlarova almış yazlığı ama içine sinmemiş. Gitmiş hapisaneyeye, bulmuş ve onbin ruble vermiş ona. "Hakkını helâl et" demiş. Adam da almış parayı, helal etmiş. Şimdi 11 yıl sonra profesör doldurmuş günlerini, çıkmış hapisten. Bir dedikodu vardı: "Adam yazlığını istermiş" diye... Şimdi Zeynep hanım yazlığı geri verir mi? vermez mi? Versin mi? Vermesin mi? Vakti zamanında onbini vermiş, helal ettirmiş ya! Başka ne yapsın yani?..

Bakû'de kamuoyunu meşgul eden konu buydu, ben oradayken.

- Çok dertsiz mi buldunuz halkı?

- Yooo. Sovyet halkının bir sürü derdi var aslında... Anlatayım.

Evet Sovyet halkının sağlık sorunu yok. İşsizlik sorunu yok. Okulsuzluk sorunu yok. Ulaşım zorluğu

sorunu yok. Kira-su-elektrik-hava gazı ve telefon harcamalarının pahalılığı yok. Evet bu ve benzeri sıkıntıları yok, ama yabancı TV filmlerindekiler gibi giyinmek ister, tüketime geniş yer vermek ister, lüksü olsun ister, kısacası Batılılar gibi yaşamak ister. Biraz egzantrik olmak, biraz çarpıtılmak...

- Galiba anlaşıldı. Peki sizi rahatsız eden bir şey yok mu orada?

- Olmaz olur mu? Var tabii. İki 'şey' beni çok rahatsız etti. Birincisi naylon torbaların yok denemek kadar azlığı. Sonuçta ev artık ve çöpleri, çöp bidonları felaket kokuyor...

- İkincisi?

- İkincisi de Ermeni'lerin milliyetçilik duygularının hortlaması.. Bu ikincisi birincisinden daha çok kokuyor...

TARTIŞMA ► KURAMLAŞTIRMA ► ARAŞTIRMA ►

EKİN BELLETEN

◀ ÜÇ AYLIK DERGİ

ÜNİVERSİYELER TEMEL YASAM
Oğuzhan Özalp Dergi
DÖBÜDE UYANIP
Erhan Aksoy
F.KARPCADA YABANCLAMA VE
KIBLİK ARAYIŞI
Ö.Ferit Çelik
SOLUN TARİHİNE BAŞLANGIÇ
Yakup Küçük
TÜRKİYE'DE KÖYLÜ POLİTİKASI
1926-1928
Hüseyin Özdemir
SEKTÖREL FARKLILIKLAR
Nurcan Özgül
RAF SAKAT
Yakup Çelik
SUDANLA ÜZERİNE SÖYLEŞİ
Türk ve Tuğrul Şişir
DERDİ TARANAN
H.3000

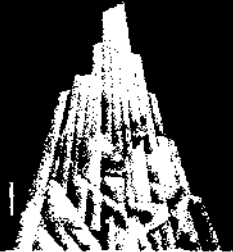
1984
4/27

DARWIN VE EVRİM KURAMI YOKSUN BIRAKILANLAR İÇİN

İLBERİS KURULAN
ÜMLÜZ KARTEZİLİ

Yalçın Küçük
Sovyetler Birliğinde
Sosyalizmin Kuruluşu

RİGASIN DEDİĞİ

Mihail Belin

MIHAIL
GORBACOV

BCE DLYA ÇEJIOBEKA
VSYO DLYA ÇELOVEKA
HERŞEY İNSAN İÇİN

"Oysa devrim, politikanın en yüksek edimidir ve devrim isteyen herkes, aracını da istemek zorundadır."

F.Engels

BİRLEŞİK BİRLİĞİN ÇİMENTOSU YA DA ÖRGÜTLENMENİN ÇELİK YASASI: İKTİDAR

Onur ERK

FAŞİZM VE EYLÜLİZM

Ön Hatırlatma: BİR OLUMSUZLUK FELSEFESİ.

Her dönemin bir ruhu vardır. Bazı zamanlarda istemeyerek de olsa- sosyalistler sık sık teorik çalışma ile kendilerini sınırlamak zorunda kalırlar ki, pratik çalışmanın olanaklı olduğu her ana büyük değer verirler. Keza bilirler ki, tarihin "kördüğüm"leri yalnız bilimsel çalışmalarla çözülmez. Eylülist rejimin defterini dürmeye hazırlanırken Türkiye solunun, bir ikinci dalga olarak, yayın furyasına maruz kalması bu açıdan, anlayışla karşılanmalı. Statik günlerde yapılan çalışmalar ilk fırsatta, teorik rengi ağırlıklı ürünler olarak dışa vurmaktadır. Burada iki sakıncaya dikkat edilmeli: Bir, Yayın hayatına atılan süreli organların çoğunun başına YÖK Üniversitelerinden iyi sicille mezun olmayı becermiş maddeten tuzu kuru bir neslin yerleşmesi; ne yazık, Anadolu'nun bakir topraklarında görev yapmak, rutin bir işin disiplinine katlanmak artık kâbus geliyor. Sosyalizme bir tür asalaklık bulaşıyor. İki, sonsuz bir teori aşkının "kürsü marksistliği"nin idealize edilmesidir. Bilgiler hiyerarşisinin program uygulayıcılığı devrimciye model alınıyor. Sonunda entellektüelizm hastalığına dahi düşmek işten değil. İnancılarını doğrulamak için postu tehlikeye atmaktan

kaçınarak, fildişi kulelerde ebedî eylemsizlikleri, kendilerine özgü fantazileri ile yaşamaya devam ederken olguların, kitaplara göre defermasyonu bu hastalığın "erdemli" bir yansıması... İsteyen F. Kafka'nın kutaklarını çınlatabilir, pardon kemiklerini sızlatabilir: kitap kurdu tanısı koyabilir.

Başka bir çeşidi de, her zaman teorinin gül bahçesine dikilecek bir yeni "fidan" aranışının esas gündem yapılmasıdır. "Teorik müdahale", "teorik inşa", "teorik yenilenme" gibi... Ve doğrusunu isterseniz, bir bunalım çocuğu olarak yakın gelecekte insan gücümüz arasında raslanabilecek bu tipolojiler, masalların hazine bekçileri örneği "teori mabedinin" kapısında nöbet tutmayı meslek edinmekte hayli "derinleşeceğe" benziyorlar. Tabi bu denli "teori müptelası olupta iş, parti teorisine gelince "ortadoks"luğa sığınmak-eğer, bir küçük burjuva kıskançlığı değilse-paradokstur. Kollektif'in bir parçası olmak onlar için, neredeyse mutlulukların sonsuza dek ertelenmesi anlamına geliyor. Durumlarına "meşruiyet" kazanıncı "kılıf" üretiminde sınır tanımıyorlar...

Halkın siyasetten uzaklaştırıldığı, heyecanın boğulduğu, gelecek inancının karartıldığı, umutların kırıldığı, insani erdemlerin para merkezli erozyona uğratıldığı, her türden devrimci faaliyetin bastırılmak istendiği; bireyciliğin, köşe dönmenin, içe kapanmanın körüktendiği ya da en azından, tüm bunlar için merkezi insiyatiffi yoğun bir kampanyanın açıldığı bir dönemin ardından

"bireyselleşme"nin rüzgarına kapılmış, özgürlüğün "zorunluluğun bilincine varmak" olduğunu unutmuş, yaratıcılığın, dönüşme ve yenilenmenin kaynağının toplumu değiştirmek mücadelesine içselleştirdiğini göz ardı eden, liberalizm yüceltmesi "özgür birey"lerin "popüler"itesine aldırnamak gerek; "Çünkü halk kitlelerinin en büyük öğretmeni, yanlışları ve hayal kırıklıklarıdır. Bu anlamda kendi pratiğidir. Kitlelerin pratiği soyutunun yerini alamaz. Ancak, kitlelerin soyutu mutlaka kitlelerin pratiğinden çıkar."(1)

Yeri gelmişken belirtelim: Yenice patentli, Batı'da sosyalizm sorunları ekseninde giderek marksizmden bunalım teşhis eden Yeni Sol teorisyenlere ait "marjinalite, geleneksel sol, teorik müdahale" vb. terimleri üstelik, bir orijinalite edasıyla (içerik itibarıyla tartışmıyorum) Ülkemiz ilerici ortamına taşıyanların, teori bürokrati tutumu içinde sürdürdükleri "akıl hocalığı"ni, "teorizm sapma"sına doğru talihsiz bir yolculuk olarak kaydediyorum. Yayın serüvenlerinin de en risksiz konularından başlayıp, "yöneliş"e paralel bir seyir izlemesi aynı yolculuğun parçasıdır. Özlemleri gerçekleştirmeye çabalarken zararsız istekler alanında kalem oynatmak, ister istemez halkı pasifleştirmiş misyonunun kültür alanındaki "kahraman"lığını üstlenmek, de-politazyona mahkum olmaktadır.

Hiç bir marksist pratiğin teoriye önceliği görüşünü ciddiye alamaz. Teorinin özü ve gücü, esin verdiği veya kendisini kılavuz seçen bir siyasi pratikte ancak, bilgi ve düşüncelerin yayılma süreçlerini, maddi güce dönüşmenin araç ve imkanlarını içerdiğini kavramakta yatar. Doğru biçimde önermek evet, doğru biçimde uygulamak şartıyla.

BİR DENKLEM DENEMESİ

"... Bütün devrimci partiler ya da muhalefet partileri ezilmişlerdi. Siyaset yerine durgunluk, yılgınlık, bölünmeler, dağıtılma, davayı terkediş, ahlaksızlık geçmişti. Felsefi idealizme doğru artan bir eğilim görülüyordu; gizemcilik, karşı-devrimci bir ruh halinin büründüğü kılıktı. Ama aynı zamanda, devrimci partilere ve devrimci sınıfa, son derece yararlı bir tarih diyalektiği dersi veren, siyasal savaşı yılmadan yürütmeyi onlara anlatan ve öğreten de, bu büyük yenilginin kendisidir. İnsan gerçek dostlarını felâket anında tanır. Yenilgi ordular için iyi bir okuldur."(2) 1905 sonrası Rusya'nın Lenin'ce tasviri... Kabul edileceği üzere, 12 Eylül ile bir yenilgi yaşandı. Başkaldıran, ama organize devrimci saldırısını en

başta örgütsel zaafî yüzünden hazırlamayan işçi sınıfına karşı, mevzi bir iç savaş geliştirildi. Devrimci saflar derin bir atomizasyona uğratıldı.

Gelecek ufku aydınlatılmadan "yenilgi"den söz etmenin moral bozucu, geriletici bir etki yapacağını biliyorum. Ancak yaşanan olaylardan geleceğe inancı yitirme felsefesi üreten karamsar bir ruhun tercümanlığını "eleştiri" adına yapanların "katkı"larının dışında irdemelere ihtiyaç duyulduğu da muhakkak. Biliniyor, insan tarihin sahnesindedir. Rolünü ve özgürlüğünü de o sahne içinde kullanır. Bir rafine söyleyiş şöyle: "Bireylerin kişiliği, ancak toplumsal ilişkiler izin verdiği zaman ve bu ilişkiler izin verdiği ölçüde, toplumsal gelişmenin bir 'etken'i olur." Konumuza geçiş bakımından ise; "Belirli bir zaman diliminde bireylere düşebilecek toplumsal rolü ve dolayısıyla önemi belirleyen, toplumsal örgütlenme biçimidir."(3) Bu bakımdan, toplumsal ilişkilerden ve mücadeleden izole edilmiş insan düşünülemez.

12 Eylül'den sonra Kapitalizmin zafer kazandığını düşünenler bir yana, Eylül'ü karşılayan o kadar gurur duyduğumuz "güçlü" örgütlerin güçsüzlüğü de görmezlikten gelinemez. Ve hatta öyle bir "sınav" verildi ki, topluma güven ve saygı, düşmana korku kaynağı olmaktan uzak! Dahası, egemen güçlerin küçümseme ve alaylarına alet pozisyonu doğuran iradesizliklere, teslimiyetlere rastlandı. Bunlara bakarak "yeniççi psikozu"nu kadr-i mutlak ilan etmek haksızlıktır. Herşeye karşın direnmenin parlak anıtlarına ulaşıldı. Dinamik eğilim anlamında, "sapma" kertesinde kalanın direnme olmaması sevinç'tir.

Kuşkusuz, bu türden yenilgilerin yani, devrimci insiyatifin dayatan eksikliği ile, çözüm için gerekli ön koşulların olgunluğu arasındaki boşlukta tek tek her kavganın, her başkaldırının biçimsel bir yenilgiyle sonuçlandığı, bir bakıma nihai zafesinde bir dizi "yenilgi"lerden geçerek hazırlanabildiği, tarihin özel hayat kanunu olsa gerek. O halde Eylül'ist şiddeti, atomizasyon sürecine tek sebep göstermek yetersiz kalıyor. Sınıf mücadelesini, dikensiz bir gül bahçesinin beklemeyeceği bilinciyle...

Hareketin sürekliliğinin, bütünlüğünün, dinamizminin sağlanamamasının tarihin derinliklerine inen teorik-politik kökleri var. Burada sıkça nükeseden ve kendisine özgü bir kategori sayılabilecek; deyim uygunsuz, pratik-taktik bir sebebe parmak basmak istiyorum. Kişisel, fiziki korunma kaygılarını ön planda tutarak, örgütsel yapı ve ilişkilerin likide edilmesidir bu. Atomizasyon, örgütsel mekanizmaların bir kısmını, oto-likidasyon yoluyla "doğal örgüt"lerine indirgemiş; dolayısıyla-

la yakın dostluk-arkadaş çevresi dar mücadele mekânı işlevini üstlenmiştir. Bu noktada dikeyine bir toplumsal gelişmenin tali kalması normaldir. Bugün, varlığını korumayı başaran az sayıda örgütsel yapının yanısıra sözünü ettiğimiz türden "doğal örgüt"ler adeta, birer alt-birim gibi serpişik durmaktadır. Hem "teklik" durumundan "çokluk" duruma geçişi mükemmel programlardan önce, istemlerin ve fali yol arkadaşlığı bağlamaz mı? Açıkçası verili durumda;1) kurumlaşmış örgütler, 2) "örgüt"üne sahip kişiler saklıdır. Bu gözlemi yapmanın yararı vardır. Bir yeni örgütlenme aşamasında, hem 12 Eylül'ü karşılayan örgütlerimiz ile aynen açılmanın zaafalarını vurgulamak, hem de ister istemez herkesin ilk adımda kendi "doğal örgüt"leri ile yürüyeceğini doğal karşılamak, bunun getirdiği davranış ve tavır birlikteliğinin eski alışkanlıklar çerçevesinde "hizip" gibi algılanmasını terk etmek gerekmektedir. Ancak aynı kolektivite içinde, halen "doğal örgüt"ündeki yalnızlığını onore etme eğilimi sürdürenlerle de bir yol ayrımının yaşanması kaçınılmaz "yazgı"dır.

Şimdi, Stalin'in uyarısının zamanıdır. "Bolşevik Fraksiyon(da)(...) düşünce ayrılıkları her zaman var olmuştur ve var olacaktır."(4) Bolşevik Parti tarihinin bir "hizip"ler mücadelesi tarihi olduğu abartma sayılmamalı. RSDP, 1893'de Plehanov tarafından yurt dışında kurulan "Emeğin Kurtuluşu", 1895'de Lenin tarafından kurulan "İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği" ve 10'dan fazla gizli küçük çevrenin 1898 yılı Mart ayında yaptıkları Kongre'de doğdu. İlk tarihi bölünme 1903'te II. Kongrede üyelik konusunda odaklaşan görüş farkından Menşevik, Bolşevik kanat şeklinde gerçekleşti.(*) Ekim günlerine kadar bu kervana Devrimci-Sosyalistler, Legal

(*) Bir Adım İleri İki Adım Geri'den(V.I. Lenin, Sol Yay. Ank. 1979)

1- Martov'un maddesi (tasarı): "Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin üyesi, parti programını kabul ederek, parti organlarının(...) denetim ve yönetimi altında, partinin amaçlarını gerçekleştirmek için faal olarak çalışan kişidir."(s.58)

2- Lenin'in maddesi(tasarı): "Parti üyesi, parti programını kabul eden ve mali yönden, hem parti örgütlerinden birine bizzat katılarak partiyi destekleyen kişidir."(s.58)

3- Kongrece kabul edilen madde: "Rus Sosyal-Demokrat İşçi Partisinin üyesi, parti programını kabul eden, partiyi mali yönden destekleyen ve parti örgütlerinden birinin yönetimi altında partiyi düzenli olarak kişisel yardımında bulunan kişidir."(s.59)

Marksistler, Troçkistler vd. katıldı. İktidar perspektifli Lenin politik dehasını ödünsüz bir yumuşak ilişkiyle yoğurdu; muhaliflerini zaman zaman karşısına alır, zaman zaman omuz omuza olur, ama hep sürece damga vurmayı kollayarak Ekim'e ulaşır, bir "Ütopya"yı reel yapıcı büyük adımı atar. Örneğin, "1915 Şubat'ında, Bern yakınlarında, RSDİP'nin yurt dışındaki kesimlerinin bir konferansı toplanır. Altı gün sürer. Bu konferansta Lenin'in yanında Zinonyev ve Buharin bulunur."(5)

Konu, I.Emperyalist savaştır. Lenin, savaşın iç savaşa dönüştürülmesi tezini savunur.Örneği sürdürüyorum:

"Sovyetler Kongre'sinin açılışı saat 22'ye ertelenir. Oy kullanma hakkı olan 675 delegeden 343'ü Bolşeviktir.(...) Saat 22.30'da kongre başlar ve çoğunluğu Bolşevik bir Başkanlık Kurulu seçer; 7 Sosyalist Devrimci, 3 Menşevik, 1 Gorki yandaşına karşılık 14 sandalyeleri vardır. Dışarda top gülmektedir. Bu kışık Sarayı topa tutan Avrona kruvazörüdür. Sovyet Kongresi delegeleri, başta Troçki, Kamenev, Zinonyev, Krikenko, Kolantay, Lunaçarski olmak üzere ağır ağır kürsünün basamaklarını çıkan TSİK'in yeni üyelerini coşkuyla alkışlarlar. Kışık Sarayı ele geçirmek için verilen savaş birkaç saat daha sürecektir.(...) İktidar Sovyetlerde, yani onun çoğunluğuna sahip olan Bolşeviklerdedir."(6)

İhtilal sevdalı Troçk'nin zigzagları biliniyor. Sözelimi, Ünlü 2. Kongre'de Lenin karşıtları arasında yer aldığı da... Tüm bunlara rağmen, ilk Halk Komiserleri Kurulu'nun Dışişleri Vekili de Troçki'den başkası değil. Son olarak, "Zinonyev, bu Nisan Tezleri'ni onaylamaz. Kamenev ile Stalin, Sovyetlerin Rusya Konferansında Menşeviklerle, Sosyalist-Devrimciler tarafından verilen bir karar tasarisına oy verirler."(7)

Bu tarihi dökümden bir politika sanatının okunduğunu zannediyorum. Gerçekten de dünyayı değiştirmeyi hedef almış devrimci bir parti; fikir çatışmaları, gruplaşmalar ve kanatlı yapılar olmaksızın nasıl yaşayabilir ve gelişebilir, bayrağı altında en cesarelli savaşçıları ve isyancıları nasıl toplayabilir?..

TEMSİLİ BİR DAVRANIŞ MI SINIF DAVRANIŞI MI?

Birikmiş oligular yığrından kehanetlerde bulunmayı değil, mantıksal sonuç çıkarmayı, gelecekteki olasılıkları saptamayı amaçlıyorum. Hemen hemen her tarihsel olay, geleceğin meyvalarını

hazırlayacak olaylar zincirinin bir halkasıdır. Doğruları bulup çıkartmak, geleceği yakın yapmak istiyorsak, gerçeği bilmece kutularına dönüştürmeden, ikircikli davranmadan, bütünüyle kaynaşmış açık ve kararlı bir politika belirlemeli, teorinin topuzunu katı gerçekliği sistematize etmeye yönelmeliyiz. Kitlelerin yoksun olduğu şey, genel aydınlatma önemsenmelidir. Eleştirinin nişan tahtasına sol-içi sorunları çıkartmanın her şeye bir kulp takmak, kadroları kaosa itmek, militanın elini ayağını soğutmaktan başka adı var mıdır? Eğer bir adım önde gidene çelme takmak değilse niyet, ideolojik mücadelenin pratiğin girmediği saf düşünce alanı olduğu nerde görülmüştür? Şimdilerde Yeni-Birikim'çiliğe doğru hızla koşan dostlarımız bir yana geçmişte, özünde eylemden sakınma kokan devşirme teorileriyle Birikim dergisi, olumsuzluk felsefesinin "klasikleşmiş" dizisi olarak anılmağa değer. Tekerrür, gecikmişlerin kaderidir. Hernekadar teorik sığılğa ithal çözümleri ile ünlenmişse de Birikim dergisi, teorik arayışın ilk derli toplu başlangıcı olması bakımından bugün teorik solcusundan devrimci-demokratına kadar uzanan bir çizginin selefi sayılır. A-politik, anti-örgütçü, salt yorumcu türedi filozoflar hurdalık müzesinin aksesuar gereksinimini karşılamaya devam ediyorlar.

Çetin sınıf kavgaları içinde, bedeli, kişisel maddi ve manevi güncel kayıplarla ödenen toplumsal ilerleme çizgisinde tutkuların, duyguların, heyecanların ve kanaatların hengamesi içinde yaratılan gerçekçi politikayı kimileri hor görebilir; nesnelğe kölelik, kitle fetişizmi, popülizm diye... Bunlar aslında sınıf çıkarlarına uygun düşen modelleri kargaşaya getiren, dört duvar arasına kapanarak tecrite mahkumiyeti yücelten varyasyonlardır. "Marksçı öğretinin gerek devrimci teori ile devrimci politika arasındaki, gerekse politika ile sınıf savaşımı arasındaki bütünlük şeklindeki tüm devrimci içeriğini boşaltmışlardır. Bu ideologların anlayışında teori, cansız bir iskelet, sınıflara, partilere ve politik liderlere, atacakları her adımı önceden belirlenmiş figüranlar rolünü veren ukalaca bir şema haline gelmiştir. Lenin şöyle diyordu:"savaşımın kaderini önceden tam tamına hesaplama yönelik her girişim, şarlatanlık ve affedilmez bir ukalalık olur..."(8) "Girişilir...ve sonra bırakılır." özlü sözünü de polemiklerinde sık sık hatırlatan Lenin'dir.

Fikri süreçlerde, soyut düzlemde itiraz noktalar bulmak, ayrılık gerekçeleri ileri sürmek mümkündür. Hemfikirlik teorisinin nesnesi üzerinde sağlanabilir. Niyet önemlidir. Düşünsel çeşitlik ve zenginlik teorisinin ayrıcalığıdır. Bunun en temel

nedeni, olgu ile akıl ilişkisinin kapalılığıdır. Bilinmektedir, sınıflar realitesi Marks'tan önce keşfedilmiştir. Marks, bilim namusu ile bunun onurunun burjuva bilim adamlarına, o arada A. Simth'e, Ricardo'ya ait olduğunu teslim etmiştir. Marks'ın yaptığı sınıf mücadelesi-proleterya diktatörlüğü ile sınıfları yeniden kurmak olmuştur.(*) Bilim yolunda bir "tek"likten söz edilebilir, ya da bilimin "doğrular"ında bir nesnellikten. Bilim doğa ve toplumun zorunlu doğruları olduğundan, başka bir anlatımla doğa ile toplumun temel hareket kanunları olduğundan; başka türlü olmayacak önermeler bütünüdür. Teori; kısaca bükülmüş bilim'dir, dile gelmiş yargıdır. Bir usavurma, bir çıkarsamadır. Bu bakımdan, bilimin birleştiriciliği geniş ve üst anlamdadır. Bilimsel edinim ve formasyonun insan bazında, yekparelik göstermemesi de eşitsiz gelişim yasaının ürünüdür. Teori ise, bilimin silahlarıncı donanmış olsa bile, bir uyarılma olduğundan, birleştiriciliği gönüllü, göreceli ve dar anlamdadır. Teorik analiz ve kalıpların öznel, tekil ve konjektürel özellikler içermesi teori için, aynı zamanda aşil topuğunu oluşturur.

ARA SONUÇ: EYLÜLİZM'E DAİR

Dil, kavga ile zenginleşiyor. Kavga, ilişki ve üretim alanı oluyor. Her kavga sözlüğünü yazarak, ilişki ve üretimde yenileniyor. Bir ölçüde özgün bir dil, böyle doğuyor. Özgün dil, tutsak dillerin dili oluyor. Özgün dili sınırlı toplulukların jargonu gibi anlamamak gerekiyor. Sınırlı toplulukların yığınlara ulaştırılacak "mesaj" sorunları yok belki... Özel bir dil; elit, iletişimsiz, kopuk, bir çeşit sağırklar diyalogu da denilebilir, bu topluluklara tekabül ediyor. Bilimsel üretim, pratiğin imbiğinden geçirerek elde ettiği sözcüklerle özgün

(*) Marks'tan J. Weydemeyer'e Mektup, 5 Mart 1882(Felsefe İncelemeleri, Çev:Cem Eroğlu, Doğan Yay. Ank.. 1974)

* ... Kendimle ilgili olarak şunu söyleyebilirim ki, modern toplumdaki sınıfların ne varlığını, ne de aralarındaki mücadeleyi keşfetmiş olma şerefi bana ait değildir. Benden çok önce bazı burjuva tarihçiler, bu sınıf mücadelesinin tarihi gelişimini anlatmışlar, bir takım burjuva iktisatçılar ise bunun iktisadi anatomisini ifade etmişlerdi. Yeni olarak yaptığım şundan ibaretti: 1) Sınıfların varlığının, sadece üretimin belirli tarihî gelişim evrelerine bağlı olduğunu; 2) Sınıf mücadelesinin zorunlu olarak proleterya egemenliğine götüreceğini; 3) Bizzat bu egemenliğin, bütün sınıfların kalkmasına ve sınıfsız bir toplumun kurulmasına geçişten ibaret olduğunu göstermek..." (s:140-1)

dili kuruyor. Özgün dil, yıpranan, korkulan, yasaklanan terimleri kavganın pınarında yıkayarak, namluya sürülmüş mermi gibi savaş meydanlarında yığınların belleğine kazıyor. Kavga yığınsallaştıkça özgün dil dil, dil'de özel dil oluyor.

Tüm bunlardan sonra, çalışmamda anahtar kavram niteliğinde olan Eylülizm üzerine gelen açıklığı not etmek mümkün. Bu Eylülizm ve Faşizm arasındaki mesafenin kapandığına işaret ediyor. Örtüşmüşlük bilinener tekrar edilerek gösterilecek:

1. Faşizm, tarihsel ve nesnel konumu ile ele alındığında, büyük çapta sosyalizme dalgakıran olarak tezgahtarlanmıştır. Faşizm'in döl yatağı emperyalizm ise, ilk gedik Ekim'li dünya sosyalizmi de küçümsenemez etkindir. Koşulların elverişliliğine karşın, tersinden de söylenebilir, yeni bir yönetim arayışını dayatan koşullara karşın, ülkesinde iktidarı zaptedemeyen proleteryanın çekmek zorunda kaldığı bir ceza, başka bir açıdan da devrimcilik "günahı" olmuştur, faşizm.

2. Faşizm, devrimci durumun empoze ettiği ve bu durumda gerçekleşmesi mümkün olan siyasal hedefe ulaşmayı başaramamış işçi sınıfının, rejimin temellerini tehdit eden gücüne indirilmiş darbedir, ya da "demokrasi"ye sadık "koruma ve kollama hareketi"...

3. "Faşizm, burjuvazinin tam boy, açık karşı devrimci sınıf cephesidir."(9) Faşist yönetim altında egemen sınıf ve fraksiyonları arasında etkin bir reorganizasyon, güç ilişkilerinde yeniden bir düzenleme, egemenlik araçlarında tekleşme, devlet yapısını merkezileştirme, ideolojide müşterek payda anlamında- burjuvazinin gayri meşrû "ideallerine" trajik dönme gözlenir.

"Olağan" yöntem ve araçların burjuvazinin egemenliğini korumaya, toplumu belli statükoda tutmaya yetmediği anlarda daha dolaysız araçlara başvurulur. İşçi sınıfının zamanla yararlanmayı öğrendiği burjuva demokratik kurumlar, bir savaş üssü gibi değerlendirdiği her çeşit toplumsal oluşumlar ve sahiplendiği ilerici, kültürel, etik, insanî tarihsel birikim, bu arada tasfiyeye uğrar. Komünizm karalamacılığı, kendi kuracağı düzenin "nimetlerini" anlatmanın önüne geçer.

4. Faşizm, salt askerî ve terörist bir hareket değildir. Siyasal-toplumsal bunalım ile birlikte burjuvazinin stratejisi sopa'dan yana çevrilir. Daha çok kendiliğinden niteliğine rağmen toplumsal muhalefet, zamanla, devlet legalitesini zorlayan filli bir güce ulaşabilir. Bu durumda devlet legalitesi ekonomi-dışı zor ile tahkim edilir.

"Faşizm, sakın bir gökyüzünde birdenbire kopan bir sağanak yağmur gibi gelmez." Faşizm askerî yönden başarı sağlamadan önce, işçi sınıfını ve ileri toplumsal güçleri ideolojik ve siyasal bombardımana tutar. Askerî hareket "Olgunlaşan meyva"yı düşüren son adım olur; belirleyen siyasal yöndür.

5. Faşizm, esasen, işçi sınıfının iktidara yönelik örgütlerinin ve yardımcılarının, kitlelerin bütün bağımsız örgütlenme biçimlerinin sistematik olarak yok edilmesidir. Şu veya bu yoldan, ne farkeder?.. Faşistleşme sürecinin başlangıcı, işçi sınıfının yenilgisinin bir dizi karakteristik önkoşuluna dayanır. Hemen belirtelim ki, açık bir iç savaş ortamında yenilgi tamamen bozgunu ifade etmez. Böyle bir yenilgi, savaşın uygun bir zamanda verilmemiş olmasından -burjuvazi bir savaşa davet etti bizi, davetleri kabulümüzdür. - yani, nefsi müdafa hattında karşılamak durumunda kalışımızdan, olabilir.

6. Faşizm, Karşı-Devrimci güçlerin nesnel olarak en aciz anlarındaki en güçlü silahıdır. Sistemin çökme ve çözülme çağında, proleter alternatifin bıraktığı boşlukta, kapitalist devletin devlet ve yönetim işlevinde egemen sınıflar konsensus'udur. Burjuvazinin güçsüzlüğünden çok, kapitalizmin kendine özgü savunma stratejisini anlatır. Bir tür "ileriye kaçış". Tekelci sermayenin devlete tek başına el koyması gibi görünse de özünde faşist devlet, mülkiyet düzenini garantiye alması ve sınıfsal hayatıyeti güçlendirmesi bakımından, mümkün olduğunca uzun bir geleceği sağlama bağlayabilmek bakımından egemen sınıfların uzlaşma zemindir; ittifaklar yelpazesinin tazelenmesidir.

Devletin aslı görevi siyasal egemenliğin düzenlenmesi, süreklileşmesidir. Parleментар demokrasi bunu, sivil toplum örgütlenmeleriyle paylaşır. Faşizmde devlet, sivil/toplumsal güçlerin, gölgesinden çıkar, ya da üzerine düşen ağırlıkların dengesinden uzaklaşır. Değişik bir söylem ile "demokratik" korunaklarını lağveder veya demokratik "korunak"larla sunî teneffüs kanallarını keser. Birçok toplumsal sınıflardan oluşan bir toplumsal formasyonda ve özellikle burjuva sınıfının yapısal olarak sınıf fraksiyonlarına bölünmüş olduğu kapitalist bir toplumsal formasyonda, siyasal egemenlik tek bir sınıfın veya fraksiyonun elinde değildir. Çeşitli sınıfların ve sınıf fraksiyonlarının özgül bir ittifakı sözkonusudur."(10) Burjuvazinin siyasî, toplumsal ve iktisadî egemenlik ve varoluş tarzına parleментар demokrasi ya da faşizm yeni bir şey katmıyor. Fark, toplumsal muhalefete sağladığı(!) rezerv olanaklarda toplanıyor.

7. =1+2+....+6=Faşizm ve demokrasi arasındaki farkları bulabilmek için garip gözlükler takarak kılı kırk yararcasına burjuvazi içinde hep "en"li "az"lı ayrımlar yapıp sosyalizme bu cepheden müttefik devşirme misyonerliğinin; çelişkileri derinleştirmekte ne denli "mahir" olunursa olunsun kuyrukçuluktan öte anlamı yoktur.

İşçi sınıfının burjuvaziye karşı mücadelesi sürekli iktisadi ve demokratik hak talepleri alanında sıkışıp kaldıkça, burjuvazinin işçi sınıfına karşı mücadelesinin siyasal karakteri kavranmadıkça faşizmin, burjuvazinin en geri mi, en ileri mi öğelerinin iktidarı olduğunun "bize" yararı yoktur. Hatta, Faşizm -kapitalizmin tarihsel perspektifi açısından-"... gericiliğin en koyu, en kör bölümünün değil, tersine burjuvazinin en ileri, en tecrübeli ve en bilinçli öğelerinin aracıdır." (11) Tabii bu betimlemenin de faşizme karşı en ileri olmayanlarla ittifakı çağırıştırması, en azından, "demokrasi gücü" meraklıları için önlenemez. Bir yandan kapitalizmin alt ve üst yapılarıyla yeniden özlenen "istikrara" ulaşması için, kendi sınıf işbirliğini sağlama telaşını yaşayan, öbür yandan daha çok kendiliğinden niteliğine rağmen, toplumsal muhalefetin fiili tehditi karşısında kalan

burjuvazi; demokrasiyi baştaçı yapar mı?

Eyülizm'i çözümlene ihtiyacı ortadan kalkmadı, kuşkusuz. Ama anlaşılması, her halde, artık daha kolay. Tanıdık bir düşman, değil mi?..

Sürecek

NOTLAR

- (1) Yalçın Küçük, Türkiye Üzerine Tezler, Tekin Yayınevi, 1st. 1.Baskı, 1979, c.2, s.539
- (2) V.İ.Lenin, "Sol" Komünizm Bir Çocukluk Hastalığı, Sol Yayınları, Ank. 4.Baskı, 1977, s.17
- (3) G.V.Plehanov, Tarihte Bireyin Rolü, Kaynak Yayınları, 1st. 1.Baskı, 1982, s.35
- (4) Jozef V. Stalin, Parti Üzerine, Devrim Yayınları, Ank. 1.Baskı, 1979, s.97
- (5) J. Elleinstein, Devrimlerin Devrimi, Başak Yayınları, Ank. 1.Baskı, 1986, s.57
- (6) a.g.e. s.108
- (7) a.g.e. s.81
- (8) Y.Krasin, Devrim Sürecinin Diyaletliği, Konuk Yayınları, 1st. 2.Baskı, 1979, s.73
- (9) Durmuş Tiryaki, Faşizm Çözümlenmeleri ve Günümüz, Sosyalist İktidar dergisi, Haziran 1980, sayı.9, s.22
- (10) Nicos Poulantzos, Faşizm ve Diktatörlük, Birikim Yayınları, 1st. 1.Baskı, 1980, s.71
- (11) a.g.e. s.102

Georgios VASILIU 1931 yılında bir Tabib ana-babanın oğlu olarak dünyaya geldi. Cenevre, Budapeşte ve Londra'da üniversite eğitimi gördü. İktisat doktorası vardır. 1962'de Orta Doğu Piyasa Araştırmaları Bürosu'nu kurdu. Büro, bugün dahi, bölgedeki en büyük iktisadi araştırmalar merkezidir. 1984'de de işletmeciler ve bilgisayar kullanıcıları için bir eğitim merkezi kurdu. Pazarlamacılık konusunda çeşilli makaleleri vardır. **Söyleşide sözü geçen Ocak 1986 tarihli Sovyetler Birliği Kıbrıs Sorununun Çözümü İçin İlike ve Öneriler Bildirisi** şu hususları içermektedir: Sorun Kıbrıslılar tarafından kendi aralarında başıçı bir biçimde çözülmelidir, ada askerden arındırılmalıdır, ülkenin egemenliğini sınırlayan anlaşma ve sözleşmeler iptal edilmelidir ve bu amaçla ilgili tüm tarafların katılacağı ve BM gözetiminde gerçekleştirilecek uluslararası bir toplantı düzenlenmelidir. **Söyleşi** aylık World Marxist Review dergisinin Haziran 1988 tarihli sayısından alınmıştır ve Toplumsal Kurtuluş dergisi tercüme bürosu tarafından çevrilmiştir.

"KIBRIS SORUNUNA BARIŞÇI BİR ÇÖZÜM İSTİYORUZ"

Georgios VASILIU

Bir bağımsız adayın devlet başkanlığı seçimini kazanması, tek değilse bile, nadir bir olaydır. Başarınızı nasıl açıklarsınız? Gerçekleşmesi için neler gerekti?

Bence bir adayın başkanlık seçimini kazanması, bir partinin iktidara gelmesi gibi, günün ve söz konusu

toplumun gereksinmelerine bağlıdır.

Kıbrıs bugün işgale karşı bir mücadele içindedir ve bunun başarısı için toplumun ve liderinin uyum içinde olmaları gerekir. Bu bizim sloganımızdı, ki Kıbrıs'ın bugün içinde bulunduğu koşullarda ve halkımızın istekleriyle tam bir uyum sağlamaktadır.

Birlik çağrısı parti bağlantısı olmayan bağımsız aday tarafından önerildiği zaman daha büyük bir şansa sahipti. Buna karşılık, belirli bir ideolojinin savunucusu olan bir partinin lideri, ister istemez başka ideolojilerle çatışma içinde olacaktır.

AKEL'in sizi etkin bir biçimde desteklemesi, Batı'nın sağcı basınında bir dizi suçlamalara neden oldu. Bu konuda diyecekleriniz var mı? AKEL'in Kıbrıs'ın sosyo-politik olaylarındaki rolünü nasıl değerlendirirsiniz?

AKEL'in beni desteklemesine sağcı Batı basının ihtiyatla yaklaşması sadece beklenen bir olaydır Çünkü, Batı Kıbrıs'taki siyasi ve toplumsal gerçekleri, siyasi partilerin konumlarını ve siyasi işbirliğinin temellerini bilmez. Hükümetimin izleyeceği politika, zamanla, bu tür kuşkuları aşacaktır.

AKEL'in sosyo-politik olaylardaki rolü önemlidir. O, Kıbrıs'taki en eski partidir ve özellikle İngiliz müstemele döneminde tek örgütlü siyasi güç olması nedeniyle ve fakat genel olarak da ülkemizin toplumsal ve siyasi gelişmesine önemli katkıları olmuştur. Kıbrıs'ın siyasi yaşamını kavrayabilmek için AKEL'in politikasının bilinmesi gereklidir. AKEL, şu anda, toplumun dönüştürülmesi gibi bir hedefe sahip değildir ve bu nedele değişik ideolojilere sahip parti ve kişilerle siyasi işbirliklerine girişmek yönünde sorunları yoktur. AKEL için önemli olan Kıbrıs sorununun çözümü ulaştırılmasıdır. Bu durum 1983'te Spiros Kipriyanu ve Demokrat Parti ile işbirliği yapmamızın temelini oluşturmaktadır ve aynı özellik bizimle işbirliği için de geçerlidir.

Kıbrıs sorununun dahili ve harici özelliklerini açıklayabilir misiniz? Nasıl çözülebileceğini düşünüyorsunuz? Bu konuda yeni fikir ve öneriler ileri sürmeyi düşünüyor musunuz?

Kıbrıs sorununun dahili özellikleri dediğimiz zaman hükümeti ilgilendiren anayasal ve toprak konularını anlıyoruz. Bu konular, doğrudan doğruya ve sadece Rum ve Türk topluluklarının her ikisinin de çıkarlarını ilgilendirdiği için, toplumlararası görüşmelerin konusu olmalıydılar. Aynı zamanda, bir çözüme ulaşılabilmesi için halledilmesi gereken dış konular da vardır. Kastettiğim konular şunlardır: Türkiye'den gelen askeri birliklerin ve göçmenlerin geri dönmeleri, topraklarından olmuş tüm göçmenlerin mülklerine dönme haklarının korunma altına alınması ve ülkenin egemenliğini garanti edecek uluslararası düzenlemelerin gerçekleştirilmesi. Bu konular uluslararası hukuku ilgilendirirler ve dolayısıyla, uluslararası bir konferansta ele alınmaları gerekir.

Birleşmiş Milletler (BM) ilke ve kararlarına ve Makaryos-Denktaş ve Kipriyanu-Denktaş anlaşmalarına dayalı barışçı bir çözümden yanayız. Bunun gerçekleşmesi için Türkiye'nin müdahaleci politikasını ve yayılmacı girişimlerini terk etmesi gerekir.

Kıbrıs hükümeti iki toplum arasında yakınlaşmayı desteklemeye kararlıdır. Sorun iki topluluğun varlığından değil, bir BM üyesi ülkenin bir diğer ülke tarafından ihlal ve işgal edilmesinden doğmuştur. Kıbrıs Türkleri de bu işgalden dolayı madur olmuşlardır ve Kıbrıs Rumları ile barış içinde bir arada yaşamaktan ve işbirliğinden

çıkarları vardır. Gerçekleşmesi için çalıştığımız çözüm Kıbrıs Cumhuriyeti'nin tüm yurttaşlarının çıkarlarının gözetilecektir. Adil ve kalıcı bir çözüm için her önlem alınacaktır. Fakat böyle bir çözüm Ankara'nın kabul edilmez konumunu terketmesi için uluslararası bir baskı görmesinden önce mümkün olamaz.

Sovyetler Birliği'nin Ocak 1986 tarihli Kıbrıs Sorununa ilişkin bildirisi ile ortaya konan girişimi konusunda ne düşünüyorsunuz?

Olumlu bir girişim olarak gördüğümüz Sovyet önerisine katılıyoruz; her türlü desteğe layıktır. Kıbrıs sorunu özünde bir BM üyesinin bir diğeri tarafından işgalinden kaynaklandığına göre, harici konuların çözümü için en uygun yol BM gözetimi altında uluslararası bir konferans toplanmasıdır.

Günümüzün genel uluslararası durumu hakkındaki görüşleriniz nelerdir? Dünya çapındaki olumlu gelişeler, ki bunlar öncelikle uluslararası gerginliğin giderilmesi ve silahsızlanmanın güçlendirilmesi olarak sayılabilir, Kıbrıs sorununun adil bir çözümü için olanakları artırmakta mıdır? Kıbrıs Cumhuriyeti dünya sorunlarının çözümü özellikle de nükleer tehdidin savuşturulması konusunda, nasıl katkıda bulunabilir?

Başından beri, uluslararası gelişmelere olumlu bir yön veren, Sovyetler Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri arasındaki tarihi anlaşmayı memnuniyetle karşıladım.

İki büyük güç arasındaki yumuşama havası, bir gerginlik kaynağı olan ve dünya barışına bir tehdit oluşturan yerel ve bölgesel sorunların çözümü için olumlu bir etkindir.

Bu yeni ortamda Kıbrıs sorununun adil bir çözüme kavuşturulması için de daha olumlu koşullar belirlemektedir.

Kıbrıs küçük bir ülkedir, fakat stratejik ve coğrafi konumu çok önemlidir. Nükleer silahlardan arınma davasına da yardımcı olacak bir silahsızlanma örneği oluşturabilir. Bölgedeki tüm nükleer silahların imhası yolu ile Akdeniz'in bir barış gölüne dönüştürülmesi fikrini oldum olası destekledik ve desteklemeyi de sürdürüyoruz.

Kıbrıs'ın silahsızlandırılması pratik olarak uluslararası silahsızlanma davasını da güçlendirir. Amacımız Kıbrıs'tı tüm Akdeniz için bir işbirliği alanı ve onu çevreleyen kıtalar için bir barışçı iletişim köprüsü haline getirmektir.

YALÇIN KÜÇÜK'ÜN İNCELEMESİ

PROGRAMATİK VE PROBLEMATİK AÇIDAN DEVİRİMCI PARTİ

EYÜP DEMİR'İN İNCELEMESİ

TEORİ VE KÜLTÜR

GELECEK SAYIMIZDA

GAZİANTEP DAL' ININ AÇILIŞINI YAPTIK

Bilgesu ERENUS

Bir karabasan sanki, temizlenme çabasındaki koridorların hangisi hangisiydi belleğimde ayıramıyorum, hepsi de tüm çelişkileriyle dört uzun ve yorucu güne açılıyorlar. Ayırmam gerek.

15 Eylül '88. Az önce girdim bu koridora. Devlet Güvenlik Mahkemesi sonrası Ankara-Istanbul yolunu kısaltan İhan ve Orhan'ın tahliyeleriydi. Tek tip giysili görevliler taş binanın kapı önlerine çiçekler konmuş odalarına geçit veren koridorları siliyorlar. Sildikleri alanı bir süre iki tahta levha arasında alıyorlar. Levhaların üzerinde ayağı kayıp düşen bir insan figürü var. Hemen altında da "Dikkat, Kaygan Zemin" uyarısı. Uyarı, gözaltıcı bir sütunun üzerine yerleştirilmiş, altın izlenimi veren parlak bir metalden bir başka levhanın altına çekildi şimdi. Sarı parlak metalin üzerinde de yazılar var. Hastahanenin yapımına katkıda bulunan Amerikan halkına teşekkür ediliyor. Benim her iki levhadaki yazıları birleştiren dikkatimin farkında sanki görevli, kaygan zemin levhasını bir başka yöne çekiyor. Bu koridor iyice net artık belleğimde, Amiral Bristol hastahanesi ait, evet. Ali, ben Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesinde, öteki Toplumsal Kurtuluşçu arkadaşlarımla yargılanırken bir ameliyat geçirdi. Yapımını Amerikan halkına borçlu olduğumuzu vurgulayan bu binanın koridorlarını belleğime yerleştiren iki günlük refakatim oğluma. Ankara DGM yorgunluğu geçince bu koridorlarla bir sorunum olmadığını anlıyorum. Ali'nin sağlığına açıldılar çünkü, oğlum daha rahat nefes alabilecek artık, bir süre Amiral Bristol kantininde gönüllü olarak çalışabilirim bile.

17 Eylül 1988, iki günlük refakatın ardından bir başka koridor şimdi. Gene tek tip giysili görevliler, uzun saplı paspaslarıyla taş zemini parlatıyorlar. "Dikkat, kaygan zemin" levhası kullanılmıyor burada. Bilmediğim isimler danışmaya çağırılıyor" lütfen." Belleğimde netleşen bu koridor Yeşilköy Atatürk Havalimanına ait. Elimde gitarım, çantam ve dün gece Mehmet'in iletmiş Gaziantep uçak bileti var. THY'nın servis otobüsü bir buçuk saat erken getirdi uçak yolcularını, bekliyorum. Bir süre sonra Gaziantep uçağının, bir saat ertelemeye kalkacağını duyurmağa başladı hoparlörler, bekliyorum. Toplantıya yetişip yetişemeyeceğim sorusu tedirgin ediyor beni. Gözlerimi saatten ayırdığımda, düzenli aralıklarla yerlerin ıslak bezlerle silinişini izliyorum. Şimdilik bir düşün kalkan görünmüyor Atatürk hava limanında. Yorgunum. Mehmet Emin Sert beklenen valilik izninin mesai saatleri dışına taşıdığı için, her şeyin böyle üst üste geldiğini söylüyordu. Emek Dünyası'nın Gaziantep'de referandum toplantısı yapabileceği, dün saat 18'den sonra belli olmuş. Yeniden saate bakıyorum. Yeniden bir erteleme olmazsa polis kontrolüne çağrılabiliriz birazdan. Çağırılıyor. Atatürk Hava Limanının

koridorlarıyla da pek sorunum olmadığını anlıyorum şimdi. Tüm ertelemelere karşın, gökyüzüne açılarak mesafeleri yakınlaştırıyor bu koridorlar.

Ankara'dayız. Esenboğa hava alanında uçak değiştiren Gaziantep yolcuları: arasına, Yalçık Küçük de katılıyor. Uçak havalandığında, yanıtı bile bile, "gitmeyebilirdim, oğlum yeni çıktı hastahaneden" diyorum. Yalçın hoca bildiğim yanıtı yineliyor bana. "Emek Dünyasından arkadaşlar Gaziantep de adımızı anons etmişlerdir, gitmemek olmaz. Ben de çalışma mesamdan kalktım geldim" diyor. "hem Ali iyi artık" diye bağlıyor cümlesini. Hem "Ali iyi artık" diye yineliyorum ben de içimden. İkimiz de saate bakıyoruz. Oysa az önce de bakmıştık.

Gaziantep'teyiz. Burç sinemasındaki toplantının kırk dakika önce başlamış olması gerek. Bindığımız taksisi, yeni ziftlenmiş yolda bütün arabaları solluyor. Yetişip yetişemeyeceğimizi değil, varıp varamayacağımızı düşünmeye başlıyorum bir an, yorgunluğum artıyor.

GELİRSE KONUŞUR

Burç sinemasındaki sahne ve koltuklar arasında tüm güç koşullara karşın yaşanan o büyük coşkudan sonra getirildik bu koridora. Gaziantep Emniyet müdürlüğüne ait bu yeni koridor. Taş zemine bakmıyorum bile, üst üste yaşadığım öteki koridorların yer silicilerini unuttum çoktan. Az önceki toplantıda yaşadıklarım tüm yorgunluklarımdan arıttı beni. Lenin'in tanımlamasına bir kez daha katılıyorum, "Toplumsal bir eylem kadar insanı dinlendiren bir şey olamaz". Referandum toplantısını izleyen bir üst görevli, "siz hocam, tertip komitesi, bir de hanımefendi, iki dakika Emniyete geliniz, sahnede söylediklerinizle ilgili ifadeniz alınacak, sonra serbestsiniz" demişti. Bu nedenle buradayız. İki dakika sonrası gelecek serbestliğe hiçbirimiz inanmıyoruz ama hepimizin gene de keyfi, neşesi yerinde. Koridora iskemleler diziliyor bizim için. Az önce yaşadığım coşku oturtmuyor beni. Taş zemine bakmama kararındayım. Bir kaç görevlinin dışında ötekiler, kapı üstlerinde görev bölümü yazılı Birinci-Şube ve Güvenlik odalarında kayboluyorlar. Mehmet anlatıyor o sırada, onunla yeni görüşebiliyoruz çünkü, biz geldiğimizde sahnedeydi. Toplantı başlamadan önce, başkomiserlerden biri hocanın Gaziantep'e gelip gelmeyeceğini sormuş, gelirse konuşur herhalde demiş, Mehmet'in yanıtı şu; "Evet konuşacak misafirimiz olarak". Başkomiser sanki bir kaygılıymış, hocanın hiç gelmemesini dilercesine.

Görev bölümü yazılı odalardan ötekilerde çıkıyor, açık kalan kapılardan makam masalarının altlarını görüyorum, plastik terlikler var masaların altında, abdest alınırken kullanılan cinsten. Üst görevlilerden en irisi,

"Sen" diyor, Yalçın Hocaya yönelip, az önceki nezaketinden eser kalmamış, gereken yerlerden gereken talimat alınmış belliki, "Sen" diyor Yalçın Hocaya yönelip, "Sana saygım vardı buraya gelmeden önce, ama Emniyet arabasına binmem diye diretince..." Küfüre dönüşüyor nezaketsizliği.

BİZLERE DEĞİL GAZİANTEP HALKINA GÖZ DAĞIDIR BU

Emniyet arabasına binmemek Mehmet Emin Sert'in düşüncesiydi, Gaziantep'liler toplantı salonundan çıkarken bizlerin ekip arabalarına konarak götürülmesinin Gaziantep'lilerde yaratacağı gerginliği önlemek istemişti, bu yüzden taksiyle götürülmemizi önerdi. Yalçın Hoca'da katıldığı bu düşünceye iki dakika için çağrılı olduğumuz Emniyete taksiyle gitme isteğimizi geçirmeli bir suça dönüşmüştü şimdi.

Yalçın hoca küfürleri bölerek, "Benimle böyle konuşamazsınız" dedi. Üst görevlilerden en irisi, kendi görev levhasının bulunduğu odaya çekeledi hocayı, "Nasıl konuşacağımı göstereyim sana" diyordu, az sonra kaba kuvvete dayalı bir konuşmanın başlayacağını sezinleterek herbirimize. İşte tam o sırada taş zemini gördüm ben ve bir yıl önce bitmiş ve yeni taşınmış binanın koridorundaki zemin, kirliye yüz tutmuştu şimdiden. "Neden? dedim kendi kendime" neden bu koridorlar, yemez mi?"

KÖKENİN NE SENİN KÖKENİNİ SÖYLE

Sonra tek tek başka odalara alındık hepimiz, Mehmet Emin Sert, Sait Üner, Nuran Güvenilir, Yılmaz Ekşi ve ben. İfademin alınmasına başlanmamıştı daha ve ısrarla kökenimi soruyorlardı. İstanbullu bir ana ile

Eskişehirli bir baba diyordum, "bırak şimdi bunları" diye üsteliyorlardı, "kökenini" söyle. Yüzlerindeki beklentide. Kürt ya da Ermeni olmam vardı, Türk olduğumu ve bu beklentilerini yerine getiremeyeceğimi söyledim. Ancak o zaman kimliğimi istediler. TYS kartımla pasaportumu verdim, uyruğu sütünü karşılığında TC vatandaşı belirlenmesi de yetmez görünüyordu onlara, "kökenin ne, kökenini söyle.." Bir an için karşılıklı gerilen seslerimize dışardan bir görevli yaklaştı, gülümsüyordu. "Anlaşamıyorsanız bırak şunu pencereden atayım" dedi, gülümseyen. Gözüm ister istemez üçüncü kata ait olduğunu sandığım pencereye gitti. Pencereden atma isteklisi hala gülümsüyordu. "Sahi" dedi, "sen inanıyor musun bizim pencereden adam filan attığımızı" Gözümü bir süre pencereden ayırmadan "yaşanmadan bilinmez bunlar" diyebildim. Koridorda görevlilerin en irisinin sesi vardı, Yalçın hocayı kastediyordu, "atın şunu nezarete, o tek bölmeye". Bir başka nedenle gülümsüyordum ben de. Az önce komiserlerin hoca'nın ifadesini almak için birbirlerine görev yüklediklerini yaşamıştım. Biri ötekine, "sen al, sen... Ders versin sana"

GAZİANTEP DALI'NIN AÇILIŞINI YAPIYORUZ

Yalçın hoca anlatıyordu daha sonra, nezarette her yer tek bölmedi zaten, eskiden kalma tabutluk usulü. Yeni taşınılan binayı görevliler yeterince tanıma fırsatı bulamamışlardı, Gaziantep dalı'nın açılışını bize yaptırıyorlardı, evet.

Daha sonrada tanık olacağımız bu oturmamışlık gözümü korkutuyordu, Ankara Dalı'nı aratabilir bize diyordum.

İfademi almak için daktilonun başına geçen görevli iki parmağını kullanabiliyordu, birlikte olunacak süreyi kısaltmak için yardım etmek isteği geçiyordu içimden, söyledim de, "Beş kopya sizin yazış hızınıza dayanamaz" diyerek reddetti. Öfkesini şu soruda yoğunlaştırıyordu ikide bir ve yazmayı keserek, "kendinizi mi tatmin ediyorsunuz, ne işiniz var Gaziantep'te, neden geldiniz? Elli milyonda nesiniz siz?" Buraya referandumla ilgili düşüncelerimi açıklamak ve şarkı söylemek için geldim, düşünce, bir kişiyle de temsil edilse düşüncedir." diyordum ben de, her defasında.

İfadede yer almak üzere açılan ilk resmi soruları "hangi gizli örgütle bağlantınız var ve kim aracı oldu bu bağlantıya" idi ve ardından yeniden soy sop araştırması... Daha fazlasını anlatmayacağım; Bu ülkede mesleğim avukatlık diyenler varsa eğer, gözaltına alınan kişiye peşin peşin suçlu muamelesi yapılamayacağını, suçların şahsi olduğunu, soy sople bir ilintisi olmadığını anlatmanın zamanı geldi de geçiyo sanırım. Bu konuda ortak ve ivedi bir tavır alınmak zorunda artık.

GAZİANTEP'E HAS GÜLÜŞ

İfadelerimizin alınması bittiğinde bir kat yukarı çıkarıldık teker teker. Kat merdivenlerinin karşısına konmuş büyük boy aynaları o zaman gördüm. Üzerinde "kiyafetini düzelt" yazıyordu plastik harflerle. Burdaki

görevliler tek tip giyinmiyorlar, toplumun her kesimini yansıtacak giysiler var üzerlerinde, bir işçi, bir aydın, bir memur diyebilirsiniz kolaylıkla. Aynaya bakarak, ceket cebimdeki kırınızı mendilimi biraz çekeledim, kaymış. Görüntüye benimle birlikte yansıyan görevlinin kıyafetini düzelt talimatına karşın böylesi bir kaygısı yok. Bizim için evinden, sofrasından koparılıp getirilen parmak izi uzmanı görevli yakınlardan da güleç bir yüz takmıyor. Gaziantep'li olan esmer yüzlerini aydınlatan ortak bir gülümseyişleri var, görev başındakilere bile zaman zaman yarıyor bu gülüş. Parmak izinden sonra aynı görevli, bir başka odada göğse numara ekleyerek yandan ve cepheden resimlerimi çekiyor. Artık gülmek geliyor içimden, sanırım gülüyorum da. Kendi isteğimin dışında da olsa resmimi çektiği için teşekkür ediyorum, resmim, parmak izilerimle birlikte onların arşivlerinde.

Şimdi hep birlikte, koridora dizelenmiş iskemlelerdeyiz. Yalçın Hoca "sakalımı ikiye ayırıp çektiler" diye fısıldıyor sonra üstten saçlarını..

Yumruklar.. Biri döverken, ikisi seyrediyordu". Hepimiz birbirimizden gözlerimizi kaçırmıyoruz onların adına ve utançla. Yalçın Hoca sürdürüyor fısıltısını. Vururken, "otuzbeş dakikada gençleri nasıl büyüledin, görmedim mi" diye tekrarladığını söylüyordu görevlinin.. Hepimiz, yaşananandan öte bir ses duyma adına, polis baskısına karşın salonda yerlerini alan bir avuç insanın, iki üç saat önceki yüzlerini hatırlıyoruz, inanç ve kararlılığın yansıdığı bu yüzleri hatırlamak bir an için rahatlatıyor bizi.

SOL DÜŞÜNCE ANADOLU'DA REHİN

"Sol düşünce Anadolu'da rehin" diyor Yalçın Hoca, kendini ve yapıları unutmuşçasına yalnızca bunun için üzülüyor şimdi. Sonra her nedense bir açıklama yapma gereği duyuyor kendi adına da. "Bir insan bunları uyduramaz değil mi? Sakalının ikiye ayrılıp çekildiğini filan.." Hep birlikte Yalçın Hoca'nın yüzüne bakıyoruz gözleri gözleri hakkı yenmiş bir çocuk kırgınlığında.. Artık hiç konuşmadan her an her şey olabildi bekliyoruz. Görevliler gece yarısına doğru tutum değiştirdiler

yine, çok daha yumuşadılar sanki ve daha bir telaşlılar. İş çabuklaştırma eğilimindeki üst görevli küfür bulaştığı cümleleriyle toplantı bantlarının ve video çekiminin hemen çözülmesi gerektiğini duyuruyor astlarına. Belli ki

onlar içinde uzun bir gece bu.

Yalçın hocayı, Sait Üner'i ve Mehmet Emin Sert'i yeniden aşağıdaki tek hücrelere götürüyorlar. Bayanlar yukarda kalacak, Nuran'la benim ırz ve namusumuza tanık olarak genç tekel işçisi arkadaşı bırakıyorlar yanımızda: Yılmaz Ekşi'yi.

SESLERİMİZ BİRBİRİNDEN AYIRDEDİLEMEZ OLUYOR

Kirliliğe yüz tutmuş koridora açılan odalardan toplantıda kaydedilen seslerimiz duyuluyor, Mehmet'in, Sait'in, Yılmaz'ın, Nuran'ın sesleri benim şarkılarıma karışıyor. Nuran, Sait Üner'i tanıtıyor bir odada banttan. "1977 de bağımsız sosyalist işçi adayı". Alkış sesleri duyuluyor ve "Genel Hizmet İş Sendikası genel başkanı" diyor Nuran'ın sesi. Sonra Sait'in yumuşacık ve derinden gelen sesini duyuyorum, "Biz işçiler yönetime gelmediğimiz sürece hiçbir çözüm yok" diyor.. Alkışlanıyor... Bir başka odada Mehmet Emin'in sesi var. "Yasalara saygılı olmakla birlikte, tüm ölümlerimize, Deniz Gezmiş'e, Hüseyin İnan'a, Yusuf Aslan'a hain dedirtmeyeceğiz" diyor. Bantı geri alıyor görevliler, aynı cümlelerin sonrasında Mehmet'in sesi yineliyor. "Hepsi de bizim ortak şehitlerimizdir". Bantı yeniden geriye sarıyor görevliler. Tekel işçisi Yılmaz Ekşi'nin sesi duyuluyor öteki odadan, daktilo sesleri arasında. "Tekeller her şeyi engelliyor" diyor Yılmaz.. İşçi sınıfı mücadelesine etmek zorunda. Halk demokrasisini kuracağız". Onun sesini de bir süre geri alıyor görevliler. Benim Bomba-ı Kimya'm duyuluyor öteleden, her müzik cümlesi durup durup yeniden başlatılıyor. "Hain dünya vazgel gayri kınama.

Çal sat, yap sat kınama"

Yalçın Hoca'nın sesi ulaşıyor koridora "Turgut'un gidip Demirel ya da Baykal'ın gelişyle sorun çözümez. Demirel idamcıdır. Demirel ve Deniz Baykal'la beraber bu referandum da hayır oyu vererek demokrasi getireceğini sanan eski solcu arkadaşlarımı uyarmak istiyorum. Yollarını şaşırılmamak için Demirel'e baksınlar ve o ne yapıyorsa tersini yapsınlar. Doğru hedef işçi ve emekçi iktidardır."

Hoca'nın sesinin de geri alınmasını bekliyorum, şu ana kadar alınmadı, sürüyor.

"İşçi ve emekçi iktidarında herkes kardeşçe yaşayacak. Kürtlere Kürt Türklere Türk diyebileceğiz. Kürt kardeşlerimiz kendi dillerini kullanıp geliştirebilecekler. Eğer bu gün Kürt kardeşlerimizin bazı tepkilerinden rahatsızlık duyuluyorsa bunun sorumlusu, Diyarbakır zindanını büyütenlerdir."

Ayrı odalardan yansıyan seslerimiz birbirinden ayırtedilemez oldu. İçim şaşırıcı ölçüde rahat, ne var ki gözlerim kapanıyor uykusuzluktan. Nuran'a saati soruyorum. Biri on geçiyor. En iyimser tahminle savcılığa çıkarılmamıza dokuz saat var ve bu iskemlede geçecek. Nuran'a "Bir otobüste olduğumuzu düşün" diyorum ve bu otobüs hiç bir yere gitmiyor". Nuran gene de herhangi bir mola yerine varırsak beni haberleyeceğine söz veriyor. Çiğ floresan ışıklarının altında, hiçbir yere varamayacak olan bu iskemlelerde uyumaya çalışıyoruz. Genç işçi

arkadaşım Yılmaz, görevliler için de üzülüyor sanki, "Halleri bizimkinden beter... Hoca hiç değilse "benimle böyle konuşamazsınız" demişti.. Hoca korkmuyor." "Kimbilir belki o da korkuyordur" demek geliyor içimden, genç işçi arkadaşım Yılmaz'ın bunu kabullenmeyeceğinden eminim. Yanımızdan geçen komserlerden birine "Bir battaniye filan verilemez mi acaba, aşağıdaki arkadaşlarımız için.." diyorum. Onların durumu sizden iyi" diyor başkomser. "merak etmeyin".

Durumları bizden iyi olanlar daha sonra anlattılar.

Yalçın Hoca da, Sait de Mehmet de birbirlerinden habersiz saymışlar, demir kapılı taş hücrelerin her birinde tam on üç hava deliği varmış, ince bir kalem sığacak türden on üç delik. Yalçın hoca sabaha karşı soluma güçlüğü çekerek açtığı hücre kapısından boş yere hava girecek diye baklanmış Emniyet dallarının mimarisine gereği, hücreler Gaziantep'de de, ekip arabalarının durduğu, bir garaj sonrası, sürpriz bir kapıyla yer altı mahzenine açılmakta, dikkatsiz ve ilgisiz bir yaklaşımla mahzenin görünürdeki emniyet binasıyla ilintisini kurabilmek olanaksız.

Resmi ağızla, durumları biz yukarıdakilerden iyi olanların tuvalete gitmek istekleri, nöbet değişimine rastlarsa, tuvalete götürecektir nezaretçinin, "tuvalet nerdedi" sorusuyla karşılanıyormuş. Durumları bizden iyi olanlar tuvaletin yerini tarif ediyorlarmış görev devralanlara. Gaziantep dalının açılışını bizlerin yaptığını bir kez daha yinlemek zorundayım burda. Bir süre sonra durumları bizden iyi olanların taş üzerinde yatmalarına yüreği elvermeyen bir görevli, kantinden getirdiği bisküvi kutularını vermiş oturabilmeleri için.

Gene de sabah oldu sonunda ve biz yukarıdakiler güneşin doğuşunu görebildik iskemlelerimizde. Görevliler için de uzun bir geceydi bu ve yorgunluklarına bizim neden olduğumuzu sanıyorlardı. Bazıları olimpiyatları izlemek üzere televizyonlu odaya geçtiler. Üst görevlilerden ikisi, savcılık dosyalarımızın hazırlanıp bitmiş olmasının rahatlığı içinde şunları söyleyecekti, evlerine uyumaya gitmeden önce;

"Bundan bir şey çıkmaz. biz de üzülüyoruz ama ne palım. Bir daha Gaziantep'e gelmeyin. Bir daha Gaziantep'e gelmeyin."

Sabahçı görevliler yeni binanın taşlarını silmeğe başladılar yeni güne hazırlık, ne denli silinse de bu taşların ağaracağı yok. Belleğimde hala iç içe duran öteki koridorları düşünüyorum, Amiral Bristol, Atatürk

hava limanı koridorları ve bu. Bu koridorla sorunum var evet, Amiral Bristolun ki sağlığa açılyordu, Atatürk hava limanının gökyüzüne, oysa bu tür koridorlar, burdan salınır ilsek bile özgürlüğe açılma umudu taşıyor, tüm ülkeyi dolanıp kuşatıyor sanki geçit vermeme çabasında ve yalnızca sol düşünceye yönelik..

BİR SAĞLIK OCAĞI DOKTORU

13 delikli hücrelerinden getirilen arkadaşlarımızla birlikte ekip arabasına konuyoruz. Nuran'la ben, 1987 bağımsız işçi adayı Sait Üner'in lacivert elbisesindeki dün olmayan lekeleri boş yere çıkarmaya çalışıyoruz. Hücrenin topraksı tozları inat ediyor, çıkmıyor. İlk götürüldüğümüz sağlık ocağında doktor çoluklu çocuklu yaşlı, genç hastalar bekliyor. Yaşamıma giren öteki koridorları unutabilirim belki ama, insan sağlığına geçit vermeyen bu koridorları unutmam olanaksız. Yeniden ekip arabasına alınıp, bir başka sağlık ocağına götürülüyoruz. Burası daha da kalabalık ve çocuklar ve hasta çocuklar... Doktorun odasına öncelikle alınırken herbirinden çok utaniyorum, herbirinden ayrı ayrı özür dilemek geliyor içimden, sıralarını aldığımız için, torpilli bile sanabilirler bizi. Doktorun bize yönelttiği cümle yalnızca "Darp izi var mı vücudunuzda" oluyor. Mehmet Emin Sert "iki tokat, tekme" diyor.. Doktor çok hoşgörülü "onlar olur" diyor gözlerini kaçırarak, aradığı yalnızca darp izi. "Darp iziyle tanımlanacak bir şey yok diyorum sıram geldiğimde. "sizde öyle, sizinde öyle" diye "hayati tehlike bulunmadığı" sevinciyle her birimiz için ayrı kağıtlar imzalıyor sağlık ocağı doktoru. Yalçın hoca da kafa derisindeki ağrının darp'a girmeyeceğini bildiğinden, "hayır" diyor. Sağlık ocağı doktoru iyice rahatlamış görünmekte. Bizi getiren görevlilerden en yetkilisi, benimle ilgili yarım kalmış mahçup bir cümle yöneltiyor doktora. "Doktor bey kendileri bayan oldukları için acaba bir de.." Cinsel bir saldırıya uğramadığımız belirlenecek. Sağlık ocağı doktoru "gerekmez, bayan oldukları isimlerinden belli" deyip anlamazlıktan geliyor. Ne tuhaf, hiçbirimizin içinden gülmek gelmiyor bu fıkraya. Koridorda bekleyen hastalardan hızla uzaklaşıyoruz.

BİRAZ PARAN VARSA DEVLET HASTAHANESİNE GÖTÜRME

Sağlık ocağından hareket etmek üzere olan arabamızın yanına bir baba kız yaklaşıyor. Baba belli ki bizi taşıyan görevlilerin meslektaş. Kelebek yüzlü kızın kolu alçılı. Baba meslektaşlarının hayrola sorusunu "Yanlış kaynamış kemik" diye yanıtlıyor. Arabamızdaki meslektaşları şunu öğütüyor dertli babaya. "Biraz paran varsa özel bir doktora götür" Çelişkinin bunca yoğunluğuna dayanamıyorum, artık acıyla karışık bir gülme kapılıyor içimi. Gaziantep'in ekip arabasına dolan sıcakta daha da dayanılmaz geliyor, kelebek camına doğru yaklaşip üst üste soğuk alıyorum ve dar bütçeli dertli babanın yanında sekerek uzaklaşan kolu alçılı kelebek yüzlü küçük kızın kaybolup yitişini izliyorum bir ara sokakta.

SİZ, SİZ, SİZLER SERBESTSİNİZ

Yeni bir koridordayız şimdi, sırtımız duvara dayalı, savcının karar için dosyamızı incelemesini bekliyoruz. Basın mensuplarının yanımıza gelmesi engelleniyor, resim çekmeleri de.. Haber alma adına üsteleyen bir gazeteciye yönelen resmi ses şöyle.. "Seninle görüşeceğiz." Haber alma adına üsteleyen gazeteci Anadolu Ajansından, yani devlet görevlisi o da. Polislerden birine yaklaşan bir hanım "Yalçın Küçük tutuklanmış öylemi" diyor, üzgün bir sesle ve heyecanlı. Yalçın Küçük'le yanyanalar ama tanımıyor onu, çoğu insan için Yalçın Hoca bir simge artık, mücadele simgesi. Nizip'de Avukat olduğunu öğrendiğimiz hanımı görevliler Yalçın Küçük'ün yanından ustalıkla uzaklaştırıyorlar.

Savcılık makamının dosyamızı incelemesi uzuyor yeniden Emniyete götürülüyoruz. Emniyet koridorunda bizim için bir masa kuruldu şimdi. İkisi işçilikten gelme altı kişi, bir topak beyaz peynirle bir kilo üzümü bitiremiyoruz. Bir bayan polis Nuran'la bana içinde "fiili lavata" sözcüğü geçen bir kağıt imzalatıyor. Çok canım sıkılıyor imzalarken ve "ben olsam başka sözcükler kullanırdım" diyebiliyorum ancak.

Gaziantep vilayetine döndüğümüzde üç gazetecinin gözaltına alındığını duyduk. "Sizinle bir ilgisi yok" diyorlar.

Savcının önünde el yazısına isimlerimiz yazılı, Mehmet Emin Sert dışında beşimiz ardardayız. Savcı başka hiç bir şey söylemeden, normalde sorgumuzu bekliyorduk biz oysa, "siz, siz, sizler, serbestsiniz" diyor. Yalçın Hoca'nın yüzünde güç inanır bir anlatım. Savcı yineliyor "Evet efendim, serbestsiniz". Mehmet Emin Sert, yedek üye sorgulaması yapılmak üzere içeri çağrılıyor.

Ertelettiğimiz uçak biletleri geliyor aklımıza, Gaziantep'ten hemen uzaklaşmak isteğindeyiz. Mehmet Sert "tutuklanıp tutuklanmayacağı belli değil" diyor, "gitmeyin daha". Yaşadığımız gerginliklerin bize bu yoldaşca inceliği unutturduğu için, Mehmet'e karşı mahcubuz.

Yalçın Hoca gerginliğini atabilmek için biraz bir şeyler içmek niyetinde. Gaziantep usulü kıymayı ikiye bölüyoruz. Soğuk biralarımız olmasa lokmalar ağızımızda iyice büyüyecek. Heykel alanından vilayete yönelirken Yalçın Küçük, "Eğer bir gün" diyor. "Benim hayat hikayemi yazarsan o da korkardı de lütfen.."

Bir dakikalık geçikme sonucu. Mehmet Emin Sert'i göremedik, az önce tutuklanıp Gaziantep E tipi cezaevine götürüldüğünü öğreniyoruz arkadaşlardan. Ankara dönüşü çektiğimiz teide de yazdık Mehmet'e "Bir dakika gecikmeyle, seni öpemedik" diye.

Camları kapanmayan bir taksi, hızla hava alanına doğru yönelirken Gaziantep'in boğucu Eylül sıcaklığını dolduruyor içimize. Gaziantep'in hava alanına uzanan yeni ziftlenmiş yolu, Deniz Baykal'ı karşılamaya hazırlanıyor. Kiraç toprak rengi tişörtlerin önünde ve arkasında SHP ve hayır yazan soluk yüzlü gençler kamyonlara, minübüslere domuşar korna ve davul çalarak küçük kahverengi bayraklar dalgalandırarak

yanımızdan yöremizden geçiyorlar.

UYDURUK BİR MESELE

Gaziantep havaalanındayız. Deniz Baykal'a karşı SHP milletvekilleri var salonda, içlerinden biri Abdülkadir Ateş, "geçmiş olsun" diyor Yalçın Küçük'e. Duyar duymaz sabah saat dokuzda vali beye gittiğini ekliyor sonra, Vali bey "uyduruk bir meseleden dolayı tutulduğunuz" söylemiş kendilerine. Daha sonraki konuşmalardan Yalçın Küçük'le Gaziantep Valisinin Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesinden devre arkadaşı olduğunu anlıyoruz.

SHP arabalarına konan hoparlörler, tanımadığım bir kadın ve erkek sesinden "neler olacak neler olacak" cümlesinin sıkça yinelenildiği bir şarkı duyuruyorlar. Deniz Baykal'ı getiren uçak havaalanına inmek üzere. Alandaki görevliler daha bir hareketlendiler. Çoğunu tanıyoruz, Gaziantep emniyetinden ve çoğu gözlerini kaçırıyor bizden. İçlerinden birinin görüntüsü çok şaşırtıcı. Sabahleyin, rastgele bir pantolon ve gömlekle gördüğümüz sıradan halk adamı tipindeki görevli, bir İngiliz centilmeni gibi giyinmiş Gaziantep'in bu akşam vaktinde, sabahki görünüşünü bir kez daha düşünüyoruz, belki de sıradan bir hak adamına değil, Amerikan-Fransız ortak yapımı macera filimlerindeki ağzı jikletli, tepkileri boşalmış acımasız bir karakter artistine benziyor o.

Deniz Baykal şeref salonuna alınıyor Gaziantep'in. Hoparlörler SHP Gaziantep referandum şarkısını duyurmaya başladı şimdi.

Beni hor görme arkadaşım
Ben Harputlu ben Muşluyam
Acılardan kavrulmuşam
Onun için Harputluyam

Deniz Baykal'ın geldiği uçakla İstanbul'a dönecek turistler var havaalanında. Çocukların yaratıcılıktan uzak boyama kitapları örneği, iplik renkleri önceden belirlenmiş goblen bir yastığa, iki kedi yüzü işleyen bir İngiliz turist dikkatimi çekiyor. Gözlerini işinden ayırmadan, alanda duyduğu referandum müziğini kendince yorumluyor. Tarat rat rut, tarat rat rut.. Victorian Cats'ler için yeni bir iplik ayırıyor, alaycı.

Saat 16.45. Gaziantep havaalanının koridorları gökyüzüne açılarak, bizim için mesafeleri kısaltıyor yeniden.

Ankara'dayız. Şu iki gün içinde en sık duyduğumuz tümceyi, dostlarımız da yineliyor bizler için. "Gaziantep de ne işiniz vardı?"

Gaziantep bir simge artık. Sorun Gaziantep'e gidip gitmemek sorunu değil. Kimlerin gidip, kimlerin gidemeyeceği asıl sorun, Gaziantep'e...

Gaziantep'te ne işiniz vardı sorusu sevecenlikle de yöneltilmiş olsa, Yalçın Küçük, yorgun bir espiyrole mırıldanıyor kendi kendine.

"Onlar öyle söyledikçe Gaziantep'e gitmek geliyor içimden."

Dört uzun ve yorucu günün koridorlarıydı geride kalan ve belleğimde hepsi de net artık.

BAĞDAAAT KAHPİ ŞEHİİR

Enver Ender KOCA

fırlasan sokağa ne olur kardeşim koşsan koşsan kaç adım ki yaşam
fırlasan sokağa ne olur kaç saniye kalan ömür kaç canlı bu ömrü sürdürür
kime kol kanat gerir şaşkınlık

biliyorum ayırdına vardım takıldı gözün küçüklerin o telaşlı kaçına
fırlasan sokağa ne olur kardeşim kime kol kanat gerer şaşkınlık
tutkun olsan da yaşama

pişmanlık hamalı bu insanlık
bildirileriyle mi kurtaracak bebene

gördüm yavrunuzla resminizi
SÖZCÜKLERDE BU GÖRÜNTÜNÜN KARŞILIĞI YOK
bu adı okuyunca kızardım

yuh bu doğanın sinesinden çıkan zehire yuh yuh olsun bu asrın bilimine
tarihin alınına kara lekeler çizene Irak uçaklarına Fransız teknolojisine
o göğün sinesine yuh sizin için taa Almanyalardan getirilen ölüm
yuh susmalara inat

Bağdaat
kahpe şehiir
cesetlerin kokusu üzerine sinsin

Halepçeee
dur gitmee
sen ağla ağlayacağıma sen ağla ben öleyim ersin sinem çağlayanında
birak tepelerine militanca gömüleyim

şair neden göğsünde çırpınır yürek kuş mudur uçacak mıdır
söyle salsan taşıyacak mıdır gözyaşlarını Halepçe'ye bırakacak mıdır
fırlatsan gökyüzüne ne eder yürek ölen bebelere mi sarılacak
söyle ne zaman bağırarak **Faşist Saddam** diye yüreğin ne zaman yan-
cak

şair ellerinde tut yüreğini ya da uçur Kürdistan'a gitsin
kalemle değil yüreğinle yaz şiirini ölürse şiirinde ölsün

DIYARBAKIR CEZAEVİNDE NELER YAPILDI VE NELER YAPILMAK İSTENDİ?

Necmettin SALAZ

12 Eylül 1980 sonrası Türkiye'nin her kesiminde Cumhuriyet tarihinde eşi benzeri görülmemiş bir baskı ve işkence dönemi yaşanmıştır. Ancak Diyarbakır Cezaevi mahkum ve tutukluları bu faturayı biraz daha pahalı ödemişlerdir.

Biz bu yazımızda Diyarbakır'daki uygulamalarla asıl neyin hedeflendiğini, uzun vadede elde edilmek istenen şeyin ne olduğunu sergilemeye çalışacağız. Bu sonuca da ulaşabilmek için yapılan işkenceleri anlatmaya çalışacağız.

Bu yazıda sunacağımız olayların çok geniş bir anlatımını yakında bir kitapçık olarak sunma fırsatını bulacağız. Ama şimdilik şahsımıza ve yandaşlarımıza yapılanların bir özetini Toplumsal Kurtuluş okurlarına sunmayı devrimci bir görev belliyoruz.

Van'dan Diyarbakır'a seyretmekte olan otobüsün koltuğuna kelepçelenmiş durumda ve bir yanında oturuyor olmak üzere bir başçavuş, altı er ve iki ayrı "bölücü" tutuklu ile Diyarbakır'a götürülüyoruz.

Başçavuşumuzun emrine verdiğimiz andan itibaren asker kişilik taşıdığımız için bütünüyle askeri kurallara tabiyiz. Sekiz saat süren yolculuğumuzda kelepçenin etimizi kestiğini, acıktığımızı, susadığımızı söyleyemiyoruz. Diyarbakır'a ulaştığımızda komutanımız olan başçavuş bizi önce Merkez Komutanlığına götürdü. Orada bir-iki saat "normal" görüşmeleri bekledik. Görüşmelerden sonra komutanımız arabaya biniyor, "çek oğlum Bağlar'daki askeri hapisaneye. O..... çocuklarını oraya teslim edeceğiz" diyor.

Onların deyimiyle O..... çocuğu olan bizler gecenin ilerlemiş saatinde Askeri Cezaevinin kapısına geliyoruz. Nizamiye denilen demir kapıdan sonra beş bloktan oluşan ve ilk bloku idari işlemlere ayrılmış olan cezaevinin içine korkulu ürkek adımlarla giriyoruz. Üç-

dört demir kapıdan sonra askerler ve subaylarla dolu olan bir odaya götürülüyoruz. Bizi getiren başçavuş evraklarımızı teslim ederken biz görevli gardiyan erler tarafından çok "nazıkçe" duvara döndürülüyoruz. Sırayla devir teslim işlemlerimiz yapılıyor. Kimse kimsenin şahsi suçunu üstlenmediği için vücudumuzdaki izler en ayrıntısına kadar kilotlarımız da çıkartılarak inceleniyor. Devir teslim bitince görevli subay bizi getirmiş olan başçavuşu bir teşekkürle uğurladıktan sonra asker gardiyanlara dönerek "hadi çocuklar arkadaşları gerektiği gibi ağırlayalım" dedi. Çok "nazık" davranışlarla çok uzun ve yarı karanlık bir koridora doğru sürüklenerek çıkarıldık.

Dörtbuçuk yıllık cezaevi yaşamımda unutamayacağım anılarımdan birisini o anda koridorun en sonunda bize doğru gelen korkunç görünüşlü, sonradan Yüzbaşının köpeği olduğunu öğrendiğim kurt gibi bir yaratıkla Laz şivesiyle ana avrat düz giden yarı asker kıyafetli bir kişinin ürküten görünümünü oluşturur. Nasıl olduğunu anlayamadığım hücrelerin bulunduğu C Bloka varıncaya kadar ağzımdan burnumdan kan boşaldığını farkettim. Bu daha başlangıçtı.

Cezaevine ilk gelenler için "hoş geldin" dayanının atıldığı ve "uslanıp bir takım şeyler öğrenilene kadar" kalınan hücre bölümüne köpeğin kovalaması ile girdik. Yaklaşık 10-12 er kırık dökük bir masanın gözlerinden üzerinde çeşitli yazılar olan ve özel olarak yapılmış sopalarını aldılar. Yanımdaki arkadaşlardan birisi hastaneden yeni çıkmış ve mide ameliyatlı, ameliyat izini gösterdi. Önümde birisi doğu şivesiyle konuşan çavuş olmak üzere iki er dikildi, esas duruş göstermemi ve İstiklal Marşını okumamı istediler. Ellerinde tevkif müzekkerem var ve tutuklanma gerekçem "Kürtçülük propagan-

dası, devlete ait toprakların bir bölümünü ayırmaya matuf eylem, komünizm propagandası, vs." marşın bitiminde şaşırırlar. Sonra andımızı oku diyorlar. Her sabah öğrencilerim ile birlikte okuduğum için ezberimde. Okuyorum. Sonra ilginç bir soru geliyor "Sen Türk müsün, Kürt müsün?" Önce cevap vermiyorum, kafamın duvara çarpıp kırılmasına neden olan bir yumruk yiyorum. Sarsıntı soruyu bile unuttuğu için "söyle ulan, cevap ver" türündeki seslerle neyi kasettiklerini anlamadan sürekli yumruklanıyorum. Bilincimi biraz toparlayınca kendi kendime sadece insan olduğumu Kürt veya Türk olmanın bir şey değiştirmeyeceğini daha bir ay öncesine kadar şu anda beni dövmekte olan Laz şiveli ere, hemşehrilerime öğretmen olarak hizmet ettiğimi çocuklarına Türkçe'yi, matematiği, Atatürk ilkelerini öğrettiğimi hatırlıyorum. Yumruklar sürekli iniyor.

"Aç ulan elini." Açıyorum. "Öbürünü de aç", öbürünü de açıyorum. Paylaşıyorlar. Biri aralıksız birine, diğeri diğerine vurmaya başlıyor. Birinin sopasının kırıldığını hayal-meyal hatırlıyorum, çok sınırlendi. Çıldırılmış gibi mideme, göğsüme, suratıma kafa ve yumruk darbeleri indirmeye başladı. Kafam yine duvara çarpınca birden ışık kararmaya başladı. Askerleri daha çoğalmış gibi görmeye başladım. Midem bulanıyordu, ellerim yana düştü, kustuğumu hatırlıyorum. Bir de yerde bilmediğim bir yöne doğru sürüklendiğimi. Bayılmışım.

Birinin dizinde, ön tarafı parmaklı bir odada olduğumu görerek doğrulmaya çalıştım. Bütün vücudum sızlıyor, saat sabahın beşi.

Beni dizinde uyutañ, bilahare çok kötü koşulları birlikte yaşadığımız devrimci dost Seyithan Öksüz daha sonra sevk edildiği Erciş cezaevinde Diyarbakır cezaevinden taşıdığı barbarca muamele izleriyle yaşamını yitirdi.

"Uyandı mı?" diye sordu. Yanıtlamadan nerede olduğumu anımsadım. Okuduğum kitaplardan, duyduklarımdan, buranın bir hücre olduğunu anladım. 1.5-2 m. uzunluk ve daha kısa bir en, odanın ölçüleriydi. Ve yine tuvalet bu ölçülerin içindeydi. Üçüncü arkadaşımız, oldukça genç, 18-19 yaşlarında, hala uyuyor.

Ellerime bakıyorum, ikisi de normalin iki katı kadar şişkin, yumruk gibi sıkılmak imkansız, sızlıyor, yer yer patlamış. Tırnaklar arasında kan pıhtısı var.

Doğrulup oturuyorum. Sohbet edip durum değerlendiriyoruz. Sonumuzun ne olacağını bilmediğimiz halde birtakım hesaplar yapar-

ken birden bir ses duyuluyor. "Koğuş kalk" nerede nasıl bir ortamda olduğumuzu pek bilmediğimiz için merakla parmaklığa doğru ilerlemeye çalışıyoruz. Arkadaşımın ayakları patlak patlak olduğu için sürünerek, bense yürüyerek parmaklıklara geliyoruz. Aşağıda bir kat ve yukarıda birkaç kat daha olduğunu bulduğumuz yerin ön boşluk bitimindeki duvarın uzunluğundan anlıyoruz. İçeride ağır bir lağım kokusu var. Tuvalet pisliği alt kat hücrelerinin bir iki metre ilerisine kadar ilerlemiş (daha sonradan alt kat hücre tuvaletlerinin bilinçli olarak kapatıldığını), oraların "çok özel misafirler için misafirhane" olarak kullanıldığını öğreniyoruz.

Asker tekrar bağınıyor. "dayak vaziyeti al". Hücrelerde bir takım kıpırdanmalar bir hazırlık sesi duyuyoruz ama dayak vaziyetinin ne olduğunu bilmiyoruz. Bu arada üçüncü arkadaşımız da uyanıyor. Öğrenme amacıyla yan hücrelerin ne yaptığna baktığımızda, hücre mensuplarının ayaklarını hücre parmaklıklarından yaklaşık 30-40 santim dışarı çıkardıklarını ve "falaka vaziyeti" durumuna geçtiklerini görüyor "dayak vaziyetinin" ne olduğunu anlıyoruz. Ben akşam erken bayıldığım için falakaya yatırılmamıştım ancak yanımdaki dostun ayakları paramparçaydı. İki asker üçümüzün ayaklarına özel olarak hazırlanmış sopalarla vurmaya başlıyorlar. Ameliyatlı dostumuzun paramparça ayaklarına inen darbeler onun can hıraş bağırmalarına neden oluyor. Aynı anda yaklaşık 100-150 insanın bağırışını, çığlıklar attığını duyuyoruz.

Hücrede bulunduğumuz sürece ne yapmak gerektiğini, dayak vaziyetinin ne olduğunu öğrenmiş oluyoruz: Çoraplar çıkarılacak, ayaklar sopaların parmaklıklara çarpmayacağı bir uzaklığa uzatılacak.

Dayak faslı bitiyor, bir süre sonra ah-of sesleri kesiliyor, kırılmış ağaç parçaları toplanıyor, bir iki hücreden çıkarılan 5-10 arkadaş hücre önlerini temizliyorlar. Biraz sonra kişi başına 2-3 kaşık düşecek çorba ve 3-4 lokma olacak kadar ekmek geliyor. Hücreden hiç kimse kaşığı eline alamıyor. Buna da hem gece hem de sabah erken gelen dayak etken oluyor. Yaklaşık 15 dakika sonra gelen iki asker gardiyan "ne o ulan o..... çocukları, niçin yemediniz? Yoksa direniyor musunuz?" diye soruyorlar. O anda böylesi bir direnmenin ne olduğunu bilmiyoruz. Ancak canımızın acısından yiyemediğimizi hiç birimiz söyleyemiyoruz. Ayaklarımız tekrar dışarı çıkıyor, yeni bir dayak faslı daha başlıyor. 15 dakika sonra hareketsiz, iniltiiler içinde, sızı dolu birkaç

saate hazırlanıyoruz. Ama buna bile izin yok. "Sayım düzeni al" diye bağırlıyor. Bütün hücrelerden yine bir kıpırdanma ve çeşitli sesler duyuluyor. Birkaç dakika sonra daha otoriter bir ses "Merhaba Çocuklar" diye bağırlıyor. Sesin sahibi kendisini bütün hücrelerin görebileceği bir uzaklığa, karşı duvarın ta dibine çekiliyor. Bizim dışımızdaki bütün hücreler "sağol" diye askeri bir disiplinle hep bir ağızdan bağırlıyorlar. (Anlaşılan bizden önce gelmiş olanlar bütün kuralları iyi öğrenmişler.) Alay eder bir tarzla "hasta olan var mı?" diye soruyor. Yine hep bir ağızdan "sağol" diye bağırlıyor.

Suratına bakıyorum, gülüyor ve "Sizde sağolun" diyerek Hitler taklidi bir yürüyüşle "İstirahat edin" diyerek kaybolup gidiyor.

Askerler sayım yapıyorlar ve son hücrenden gelen "155 sondur Komutanım" sesiyle o an hücrelerde bu kadar insanın yaşadığını anlıyoruz. Beton zemine oturduğumuz daha 5 dakika bile olmadan yine askeri bir komut "Eğitim düzeni al" diye bağırlıyor. Eğitim düzeninin ne olduğunu da bilmiyoruz. Ama ayağa kalkarak ön parmaklıklara yaklaşıyoruz. Tam karşıda ellerinde sopalarıyla bir yığın asker dizilmiş. Çavuş olan komut vermeye devam ediyor. "Yerinde say ve uygun adım marş". Patlak ayaklarımızla yerimizde saymaya başlıyoruz. Her yere temasta korkunç bir darbe sanki ayak altımıza değilde beynimize iniyor. "Çek dizleri, salla kolları" diye bağırlıyor çavuş. Askerler Eğitimi beğenmedikleri arkadaşları döverek Eğitimi kusursuz hale getirmeye çalışıyorlar. Birden ameliyatlı dostumun ön parmaklığa küt diye çarparak yere yığıldığını görüyorum. (Seyit-han kendisini bir süre sonra ölüme götürecektir olan darbeleri bu hücrede alıyor.) Askerlerde görüyorlar. Eğilip arkadaşımı sırt üstü uzatmaya çalışıyorum. O sıra güle oynaya kapıyı açıyorlar. Tıbbi müdahale için yardım edeceklerini sandığım anda suratımın ortasına bir tekme iniyor. "O... çocuğu, komut almadan eğitim düzenini nasıl bozarsın". "Esas duruş göster ulan İ...." diyor. Kalkıp esas duruşa geçiyorum. 1-2 tokat ve yumruktan sonra ayaklarıyla yerdeki arkadaş "muayene" ediyorlar. Teşhis: "Bayılmış İ....birazdan ayılır".

Demir kapıyı tam kaparlarken çavuş soruyor. "Marşları biliyor musunuz? Ulen." "Hangi marşları abi" diyor üçüncümüz. Ve hemen midesine sert bir yumruk yiyor. "Abi yok ulen. Komutanım diyeceksin. "Yandaki hücreye emrediyor: "Bunlara marşları yazıp verin, bir saat içinde ezberleyeceksiniz" diyor ve çekip gidiyorlar.

O an cehennemde olduğumuzu anlıyorum.

Evet cehennem dedikleri yer burası. İnsanın kişiliği yok, eğitimsiz kaba ve cahil bir yığın erin elinde, çoğu sonradan akıllanacak olan doktor, mühendis, memur, millet vekili, köylü talebe vs. binlerce insan.

Yan hücreden uzatılan kağıtları alıyoruz. Çanakkale ve Harbiye marşları. Bir yandan yerimizde sayıyor, öbür yandan ezberlemeye çalışıyoruz. Bu arada aşağıdan "Kuş dur istirahat edin" Komutu geliyor. Aynı ses "Cumhurbaşkanı dayak vaziyeti al" diye bağırlıyor. "Siz de ulan milletvekilleri". Hemen altımızdaki hücrenin önüne gelip duruyorlar. Askerin biri yine bağırlıyor. "Cumhurbaşkanı olacaktın öyle mi ulan İ.....?" O anda Cumhurbaşkanı diye bağırdıkları kişinin şimdi Anap sıralarında milletvekili olarak oturan Nurettin Yılmaz olduğunu anlıyorum. Onunla aynı hücrede Urfa milletvekili Celal Paydaş, Mardin'li Ahmet Türk ve hemen yanlarındaki hücrede ünlü avukat Şerafettin Kaya var.

"Sana 80 oy veren o o... çocukları da yakında gelecek, size burada öyle bir meclis kuracağız ki aklınız duracak. Soyunup elbiselerinizi verin" dedi. Ve bir er elbiseleri alarak karşı duvarın dibindeki kaloriferin üstüne attı. Elbiselerin bok ve sıdıklı olduğunu ıslak olduğunu görüyoruz. Daha önceden alt kat hücrelerin tuvalet deliklerinin özellikle tıkandığından ve burada özel misafirlerin ağırlandığından bahsetmiştik. Bu arada alt kattan çıplak vücutlara inen cop ve tahta sesleri ile inleme ve bağırmalar duyuluyor. "Yüz ulan yüz daha da yüz, kafanı da daldır. Hah şöyle, bak şimdi tam şanına layık bir görüntü aldın" diyor asker. Yaklaşık bir saat güle oynaya dövüyorlar. Sonra: "İstiklal marşını okuyun ulen" diyorlar. Nurettin Yılmaz ve milletvekilleri sırayla okuyorlar. Bu kez onları bırakıp Av. Şerafettin Kaya'nın önüne geliyorlar. Onu da soyup elbiselerini alıyorlar. Şubatın sert soğuşunda 50-55 yaşlarındaki bu insanı boklu sularda copluyorlar. "Bugün okuyacak mısın ulen" diyorlar. Yanıt vermiyor. İstiklal marşının dayak zoruyla okutulmasına ve işkence vesilesi edilmesine karşı, direniyor okumuyor. Dövüyorlar, bayılcaya kadar dövüyorlar. Çavuş askerlere "Kafasını sudan çıkarın, boğulacak İ...." diyor. Sonra kapı sesleri geliyor. Anlaşılan şimdilik doyuyorlar ve çekip gidiyorlar. Korkunç bir sessizlik var. Hiç kimse konuşmuyor. Bu arada bizim hücrenin baygını da ayılıyor.

Öğleyin self servisinin bir gözüne içinde bir kaç tane fasüyenin yüzdüğü biraz su ile yağsız pişirildiği her halinden belli az bulgur pilavı koyarak "üç kişilik yemek" olarak bize

veriyorlar. Zaten ne olursa olsun o anda hiç birimizin yiyesi yok. Neye uğradığımızı şaşırılmış durumdayız. Yemekten hemen sonra gelip marşları ezberleyip ezberlemediğimizi soruyorlar. Sınavı heyecandan kaybedip yeni bir fasıl daha dayak yeyyoruz. Sabahki olaylar öğleden akşama kadar aynı şekilde sürüyor. Karanlık bastırınca gelip yeniden sayım yapıyor ve hücre bölümünün dış kapılarını da kilitleyip çekip gidiyorlar. Diğer hücrelerde sohbetler başlıyor. İnsanlar birbirlerine moral vermeye çalışıyorlar. Bu arada Av. Şerafettin Kaya bütün hücrelerin duyabileceği bir sesle bugünlerin geçeceğini söylüyor. "Moralinizi bozmayın" diyor. Yan hücrelerden bazıları "Abi oku şu istiklal marşını öldürecekler seni" türünden sözler söylüyorlar.

"İstiklal marşına saygılıyım çocuklar. Ama işkenceyle okutmak istemeleri ve işkence gerekçesi yapmaları ağırına gidiyor." diyor.

Ertesi günler cumartesi, pazar. Cumaya oranla daha az uğraşıyorlar bizimle. Askerler çarşı iznine çıktıkları için etraf biraz tenha. İki gün biraz dinleniyoruz. 15-20 derece soğuktan, yalın betonda battanicesiz sadece dayaksız ve "eğitimsiz" geçen saatler dinlenme sayılıyor. Oysa uzun vadede en ağır bedensel zararı, çoğumuzda böbrek, mide ve romatizma hastalıklarıyla kendisini gösterecek olan "beton" olayı o anda ikinci planda kalıyor.

Her günü aynı olan hücre yaşamımız (ki daha sonradan çeşitli nedenlerle sık sık hücreye geleceğiz) 15. günde son buluyor. En alt katta kalan arkadaşlar hariç diğer hücrelerin tümüne "hazırlanın sizleri koğuşa götüreceğiz" komutu veriliyor. Hazırlanıyoruz. Biraz sonra kapılar açılıyor. Askeri disiplinle dörderli olarak sıraya giriyoruz ve cezaevi yaşamımızın ikinci dudağı olan koğuşa doğru yola çıkıyoruz.

Önceden askerlerin gazinosu olarak kullanılmış ve cezaevinin mevcudu artınca koğuş haline getirilmiş olan geniş ve içiçe üç odadan oluşan iki demir kapılı yere tekmeler eşliğinde giriyoruz. Tahtadan yekpare ve upuzun yapılmış iki katlı ranzalar var kenarlarda. eşyalarımızı bu ranzalara bırakıp tek sıra halinde sıralanmamızı emrediyorlar. Yüzbaşı konuşma yapacakmış. Dizilip 1-2 saat kıpırsız bekliyoruz. Birden bir "dikkat" bağırtısıyla irkilip kapıya doğru bakıyoruz. Hücrede bizi ilk geldiğimizde ziyaret eden yüzbaşı giriyor içeriye. Hiç kimse'nin yüzüne bakmadan hızlı hızlı adımlarla üç odayı gezip, hepimizin en ön odaya toplanmamızı emrediyor. Birkaç saniye

içinde emri uyguluyoruz.

Konuşmaya başlamadan önce uzun uzun gülüyor. Niye güldüğünü kendisi de bilmiyor, bizde birşey anlamıyoruz. Biraz duruyor tekrar gülüyor. "Çocuklar" diye başlıyor. "Siz-leri bize adalet teslim etti. Adam edeceğiz sizleri burada (yine gülmeye başlıyor) adam edeceğiz, uslu birer kuzu olacaksınız. Tamam mı ha. Tamam mı? Anlaşırız, sizin dilinizi bizim çocuklar iyi bilirler. Ben de bilirim, ben de (yine gülüyor). Uslanmıyanlarınız adres değiştirecek. Ufak tefek hata bile kabul edemem. Hücreye alırlar çocuklar. Hem de alt kata ona göre." (Bu kez sırtlamakla yetiniyor).

Yüzbaşının gitmesinden sonra iki asker içeriye girip koğuş gardiyanı olduklarını bundanböyle bizim komutanımız olduklarını "yukarıda allah, yerde kendilerinin" olduklarını uzun uzun anlatıyorlar ve bu arada esas duruşu bozuk olanlara, kıpırdayanlara, esneyenlere tekme tokat girişmeyi de ihmal etmiyorlar.

Yerleşmek, yatacağımız yerleri belirlemek için biraz zaman tanıyorlar. Birbirlerini önceden tanıyan, hemşeri olan arkadaşlar hemen kümeleşiyor. Hissettirmeden sarılmalar, hasret gidermelerle yatacak yerlerimizi belirliyoruz.

Birini cezaevinde halkımızın bağına gömdüğümüz iki çocukluk arkadaşına rastlıyorum. Bunlardan biri daha ileri zamanda işkenceleri protesto etmek ve arkadaşlarına daha iyi koşullar sağlayabilmek için yaşamını yitilince feda eden saygıdeğer dostum **Remzi Aytürk** idi. Üçümüz yataklarımızı yan yana hazırlıyor ve yeni bir yaşama birlikte hazırlanıyoruz.

Yaklaşık 160 kişiye hizmet veren iki gözlü tuvaletimiz koğuşumuzun içinde ve oldukça sağlıksız. Aynı odada ve betonun üzerinde yemek yiyoruz, suyumuz akıtılmadığı için günde birkaç bidon su gardiyanlar tarafından getiriliyor. Her şey kat kanaat. Bol olan tek bir şey var: İnsanlık dışı muamele, küfür ve dayak.

Her geçen gün bizi gerçek kişiliğimizden adım adım uzaklaştırıyordu. Artık çoğumuzda bencillik duygusu ilk meyvelerini vermeye başladı. İnsanlar daha az dayak yiyebilmek, daha az hakarete maruz kalmak için söylenen her şeye birer makine gibi gibi uymaya başladılar. "pot kıran" arkadaşlar anıdadışarıya sızdırılıyor ve "hatalarını" koğuşun ortasında veya havalandırmada bayılıncaya, parmaklarından, ağzından burnundan kan fişkirincaya kadar dövülerek ödüyorlardı.

Havaların ısınmasıyla birlikte dayaktan daha ciddi sorunlar kendini göstermeye başladı.

Korkunç bir susuzluk olayı, yaptırılan ağır komando eğitimi vucutta olağan üstü su kaybına yol açıyor ve vucut bu suyu geri alamıyordu. Sınırlar bozuluyor, insanlar saldırganlaşıyor, kişilik değişiklikleri görülmüyordu. Günlerce değil, aylarca yıkanmanın verdiği pislik deride çeşitli hastalıkların doğmasına neden oluyor. Bitler artık sadece vucudumuzun içinde değil, elbiselerimizin dış kısımlarında, yataklarımızın üzerinde dolaşıyorlardı.

Cezaevi artık "rayına" oturmuş durumda. Her söylenene anında harfliyen uyuluyordu. Böylece daha ciddi istekler başlıyor. Her gün yeni bir marş ezberletiliyordu. "Çırpıncı Karadeniz" marşını, "Tarihi çevir nal sesi kısırsesli bunlar-Delmiş Roma'nın göğsünü mızrak gibi hunlar" marşını ve bunun gibi 40-50 marşı ezberleyip havalandırma eğitimimizde sesimiz düşünceye kadar bağıra bağıra söylüyoruz. Marşların yanı sıra bir takım sloganlarında yürüyüş düzenini de söylüyoruz.

-Ben Türkoğlu Türküm

-Ben Türkoğlu Türküm.

Tümümüzün dikkatini çeken birşey var: Askerler işkence olayında ve günlük yaşamlarında oldukça deneyimliydi. 4.5 yıllık cezaevi yaşamında bir tek askerin bir diğerine ismi ile hitap ettiğine rastlamadım. Haydar Hakyemez, Mekansız Kazım, Artist, Üçbeş, Horoz (kadınlar koğuşu gardiyanı olduğunu sanıyorum), Allahsız gibi lakaplar ve koğuş numaralarıyla birbirlerini çağırıyorlardı.

Dayak atarken de en ağır tahribatı yapacak ama kısa vadede öldürmeyecek olan sittelilerle vuruyorlardı. (Tabii ölüm fermanı imzalanmış olanlar bu kuralın dışında.)

Çoğumuz askerliği iyi bildiğimiz için bir subayın yanında bir erin nasıl davranacağını, kılık kıyafetinin ne olacağını da biliyorduk. Ancak cezaevinde askerî kıyafetiyle, er veya onbaşı, çavuş rütbesiyle; ayağında terlik, yakaları göbeğine kadar açık, çoğu zaman belden yukarı çıplak uzun saçlı ve yaşı bir er veya erbeş için epeyce geçkin olan insanlar gördükçe aklımıza her mantıklı insanın aklına gelen şeyler geliyordu.

İnsanlar günlerce allesinden bireyleri, akrabalarını görmediği zaman onları özler, bir an önce görmek görüşmek ister. Ama bizler bunun tam kersini düşünür olmuştuk. Aflemizden birilerinin ziyaretimizi gelmeleri hiç yoktan bir işkence gerekçesi oluyordu.

Yargılanıp bu cehennemden kurtulmak herkesin arzusuydu. Ancak her konuda oldu-

ğu gibi yargılanmaya gitmek öyle kolay bir şey değildi. En ağır işkence şartları orada da mevcuttu. Diyarbakır'da ferdi yargılanan insan sayısı çok azdı. İnsanların çoğu bir takım örgütler adına toplanmıştı. Bundan dolayı mahkemeye gidish gelişler gruplar halinde olmaktaydı.

Bütün mahkumlar orada da var olan hücreye alınır. Mankeme başlayınca sırayla isimler okunur, ismi okunanın kelepçesi çözülür ve kafalar yerden kaldırılmamak koşuluyla tek sıra halinde heyetin bulunduğu genişçe bir salona girilir. Otur denince oturulur. Oturuş nizamıdır, eller dizlerin üzerinde, sağa sola bakmak yasaktır, sadece izin veriline kadar ve o çerçevede konuşulur. Kişinin kendisini çok detaylı savunması engellenir.

Avukatlar fazla "ileri" gidemezler. Gidenler, yani mahkumları "candan savunanlar" hemen tutuklanır. (Şerafettin Kaya örneği.)

Devlet, çocuklar hasta olmasın diye aşı kampanyası düzenler, okullar aşılır, köylere sağlık ekipleri çıkar ve anayasada kamu sağlığını koruma ile ilgili çeşitli yasalar da vardır.

Ancak Diyarbakır cezaevinde insanlar bir an önce hasata olsunlar, çıksalar bile bu hastalıklardan ya ölsünler ya da ömür boyu sakat kalsınlar diye elden gelen herşey yapılmıştır. Daha öncede belirttiğimiz gibi ta girişten başlamak kaydı ile betonda çıplak bekletme, soğuk su sıkma, susuz bırakma, aç bırakma, insan gücünün üstünde "eğitim" yaptırma uygulamalarıyla bilinçli veremleştirme kampanyasında başlatılmıştır.

"Koğuş pencerelerini sıkı sıkıya kapat, sigarası olmayanlar olanlardan alsın, içen içmeyen ayırımı olmaksızın hemen beşer sigara yak" komutu hastada birkaç kez tekrarlanan sıradan bir olaydır. Oda bir anda duman dolar, göz gözü görmez hal alır. Birkaç saat koğuş içindeki insanlar bu korkunç havayı teneffüs ederler. Nikotinli hava zaten gıda alamayan bedenlerin ciğerlerine dolar. Verem için zemin hazırlayan pislik yeteri kadar mevcut. Ve uygulama kısa bir süre sonra ilk ürünlerini vermeye başlar. Tuvalet taşlarında sık sık kanlı balgamlar görmeye başlarız. Ama hiç kimse hasta olduğunu hastalık çok belirgin bir hal alıncaya kadar söylemez, söyleyemez. Çünkü hastaneye gitmek de mahkemeye veya görüşe gitmek gibi bir işkence vesilesidir. Hastanede bakım yoktur. Dayak vardır. Sözde hipokrat yeminli bazı doktorlar bizzat işkenceleri izlerler. Acemi sağlıkçı erler su dolu şırıngalara veya sıradan ilaçları cezaevinden giden hastalar üzerinde deneyerek iğne yapmayı öğrenirler.

İğneler ayakta ve esas duruşta yapılır. Tesbitli hastalıklarda ilaçlar tam dozajda verilmez. Mikroplar bağışıklık kazansın ölmesin istenir. **Çünkü ölmesi istenen mikroplar değil hastalardır.** Ve sözde tedavi görmüş olan veremli arkadaşlar hücreden hücreye bir koğuştan öbürüne dolaştırılarak oralarda birkaç gün bekletilir ki henüz sağlıklı ancak vücut direnci iyice azalmış olan tutuklulara da hastalık bulasın.

En modern dersanelerde bir yabancı dil en az altı ayda öğrenilirken hiç türkçe bilmeyen bazı tutuklular "Haydar Hakyemez" namıyla anılan özel sopalara da desteğiyle 2-3 ayda türkçe öğrenmişlerdir.

Yine hiç türkçe bilmeyen insanlara istiklal marşının on kütası bir günde ezberletilmiştir.

İnsanların kafaları, soluksuz kalıp boklu su içinceye kadar lağım logarlarına sokulup tutulmuştur.

Bazı insanlara bütün koğuşun önünde zorla canlı kurbağa ısırtılmış ardından soğan yedirilmiştir. Bu insanlar soğanı her gördüklerinde kusmaya başlamışlardır.

Diş macunu ve traş macununun ağıza (bitinceye kadar) sıkılması mahkumlar tarafından en kolay işkencelerden biri olarak kabullenilmiştir.

Mazgal önüne çağırılan insanlara çıplak elektrik kablosu tutturularak fırlatılması günlük eğlenceler hafini almıştır.

Diyarbakır cezaevinde:

Devrimci, demokrat, yurtsever, aydın ve yoksul köylüler üzerindeki yukarıda kısa bir özetini sunmaya çalıştığımız uygulamalarla

1) İnsanları kendi düşüncelerine düşman hale getirilmek,

2) İlgili duydukları demokratik kitle örgüt ve hareketlerinden koparılmak,

3) Birbirlerine karşı olan güvenden yoksun hale getirilmek

4) Sağlıklarından yoksun, tahliye olsa bile kısa zamanda ölür hale getirilmek

5) Muhabirleştirilmek

6) Kendi benliğinden, bir takım değerlerinden uzaklaştırılmak,

7) Pasifize edilmek, korkak ve bir daha bu işlerle uğraşması halinde yine aynı akıbete uğrayacak olarak şartlandırılmak.

8) İnanmadığı bir çok şeyi yapan, uygulayan durumuna düşerek onurlarından yoksun hale getirilmek, **istenmişlerdir.**

Ancak belli bir süreçten sonra insanlarda belli kıpırdanmalar ve artık yeter anlayışı başlamış, bunlar insanlık onurunu kurtarmaya yarayacak direnişlere dönüşmüş, sistematik işkencelerin ve işkencecilerin uygulamaları tam sonuç alınmadan yarıda kesilmiştir.

Arma, yinede tahribat düzeyi oldukça yüksektir. Bir çok devrimci arkadaş yaşamını yitirmiş, çoğu sakat, hasta olmuş, bir miktar insan muhabirleşmiş, eski dünyasına ihanet eder hale gelmiş, bir çok insanda işkence ve insanlık dışı uygulamalar sonucu yılgınlığa düşmüştür.

Yazımızın bu bölümünde sadece işkence uygulamalarından bahsettik. Daha sonraki yazımızda bu kez bu uygulamalara son veren, insanlara yeniden yaşama azmi veren, onurlarımızı kurtaran direnişleri hatasıyla sevabıyla sunmaya çalışacağız.

İşkencesiz, cezaevsiz, sömürsüz bir ülke ve dünya yaratabileceğimiz günlerin geleceği inancıyla ve bizlere sesimizi Dünya ve Türkiye kamuoyuna duyurma fırsatı vererek devrimci bir yayım politikası izleyen Toplumsal Kurtuluş Dergisi yöneticilerine de teşekkür ederek yazımızı noktalyoruz.

TEKRAR
İKTİSADA
DÖNMEK
ZAMANIDIR
TEKRAR
İKTİSADA
DÖNMEK
ZAMANIDIR
TEKRAR
İKTİSADA
DÖNMEK
ZAMANIDIR

Bell-Villada, barış adına Münih'te Hitler'e verilen ödünleri ele alıyor ve "demokrasi" cephesinin temel sorunu göremediğini anlatıyor. Bell-Villada'nın incelemesi, dünya yüzeyinde sihirli ellerin birbiri ardına barış anlaşmaları imzaladıkları bir zamana denk geliyor ve "yeni Münih'ler olmasın" uyarısını getiriyor.

Monthly Review'de yayınlanan bu incelemeyi, İstanbul büromuzdan İlmüt Yarkin ile Metin Ağaçoğlu'nün çevrisiyle sunuyoruz.

BİR DAHA MÜNİH'LER OLMASIN

Gene H. Bell-Villada*

Münih! İkinci Dünya Savaşı'nın ilk etkili muharebesi ve bugün kendisine özgü yaşamıyla da tılsımlı bir sözcük. 30 Eylül'de, 50 yıl önce bu güney Almanya kentinde imzalanan, kötü bir üne sahip Münih Paktı'nın yıldönümü olacak. Daha sonraki aylarda, resmi tarihçiler bu dörtlü konferansın ayrıntılarını tekrar gözden geçirecekler ve bu konferansa katılan kişilerin yaptıkları siyasal manevraların üzerinde duracaklar. Saygıdeğer başmakale yazarları "Münih dersleri"nden ve "totalitarizmin amansızca ilerlemesi"ne karşı koymaya duyduğumuz gereksinimden sözedecekler. Politika yazarları "bir savaş tehdidi karşısında karşı tarafa ödün verildiği"ni ima edecekler ve tüm suç Neville Chamberlain'ın korkaklığına yükleyecekler. Ve sade bir görünümü olan siyah beyaz fotoğraflar, aldatıcı bir biçimde bu heyecanlandıcı ve basit fetoriği güçlendirecekler. Ücretli bilgiler bilerek unutulmuş tarihsel bir olayın üstüne bir kere daha ustalıkla bir sis perdesi çekecekleri için, suçlamalar temelsiz veya yanlış olacak. Çünkü, gizli gerçek şudur ki, Hitler'e boyun eğmiş görünenler ne kişisel olarak korkak ne de Hitler'e pek fazla karşı değillerdi.

Münih konferansı ile ilgili eldeki bilgiler hakkında kuşku duyulmamaktadır. 1938 yılı Mart ayında Avusturya'nın Alman Reich'ına kolayca ilhak edilmesinin verdiği umutla, Hitler gözlerini yeni kurulmuş bir devlet olan Çekoslovakya'ya çevirmişti. Çekoslovakya'nın Sudet bölgesindeki Alman azınlığı sorununu temel alan, dikkatle hazırlanmış bir propaganda saldırısını tahrik ederek, saldırgan planlarına gözle görülür bir meşruiyet kazandırdı. Hitler daha sonra büyük bir ustalıkla, Batı'daki yönetici odakları ve popüler duyguları sarsmak için, kitle ileti-

şim araçları kampanyaları, diplomatik hileler ve askerî tehdit gibi unsurları kullandı. Bu yılın yaz aylarında, Hitler'in arkadaşı Mussolini'nin hazırlanmasında büyük pay sahibi olduğu yoğun ve yüksek düzeyde diplomatik ilişkilerden sonra, Britanya'dan Chamberlain, Fransa'dan Edouard Daladier, Alman Führer'i ve İtalyan Duçesi'nin "Çek Sorunu"nu çözmek için toplandıkları özel bir konferans toplandı. Ne Çek ne de Sovyet tarafları bu konferansa çağrılmadılar.

Toplantılar gergin ve hep aynı tempoda gidecekmiş gibi sürüyordu, fakat sonunda Almanya'nın Sudet bölgesini hemen işgal etmeye başlayabileceği üzerinde anlaşmaya varıldı. İşgal 1 Ekim'de başladı. Almanya sınırındaki mükemmel istihkamların yitirilmesi nedeniyle Çekoslovakya dış saldırılara tamamen açık duruma gelmişti. 1939 Mart'ında Alman birlikleri Bohemya ve Moravya'ya girdiler. Üzerinde anlaşılmayan bölgeler olan Ruthenya ve Teschen sırasıyla Macaristan ve Polonya'nın (daha sonra yarı faşist rejimlerin) egemenliğine girdi, Slovakya "bağımsızlığını" ilan etti ve Nazi egemenliği altında kukla bir devlet oldu. Askerî ve diplomatik yönden izole edilmiş olan Çek'ler sınırlı bir silahlı direniş gösterebildiler.

Bu, insan doğasının hile, teslimiyet, ihanet ve açgözlülük gibi özelliklerini tanımlayan, insana umutla korku arası karışık bir duygu yaşatan üzücü bir öyküdür. Münih silahlı bir savaşa maruz kalmadan politikanın tüm entrikalarını yaşadı ve bu yüzden geleneksel ve diplomatik tarihçiler için çekici bir konu oldu. Burada bizi ilgilendiren Münih Paktı'nın uzun süre ve büyük ölçüde ihmal edilen ideolojik zemini. Bu zemini incelemek için, başlangıçta iki temel ve karşılıklı bağımlı özellik belirtilmelidir: 1) Nazi Almanyası kapitalist bir devlettir. 2) Avrupa faşizmi belirgin olarak antikomünist, anti-Marksist ve anti-Sovyet bir niteliktedir.

Resmî Amerikan tezleri tersini söylemesi-

*Gene H. Bell-Villada sık sık kültürel ve tarihsel konularda yazılar yazar. Latin Amerika Marksizmi ve George Orwell hakkındaki makaleleri Monthly Review'in bazı sayılarında yayınlandı.

ne rağmen, bunlar kanıt gerektirmeyecek kadar açık gerçeklerdir. Amerikan kitle iletişim araçlarında, eğitimde, söylemlerde tüm çabalar bu gerçekleri bulanıklaştırmaya, karıştırmaya ve gizlemeye yöneliktir. Daha doğrusu temel amaç, Nazi Almanyası'nı Batı kapitalizmi tarihinden çıkarmak ve faşizmi başka bir yere yerleştirmektir. Bu ideolojik amacı yararlı kılacak açıkayıcı formül, bugünlerde modası geçen "totalitarizm"dir. Bu görüşe göre faşizm ve komünizm aynı sistemlerdir. Alman endüstrisinin özel mülkiyet temelinde kaldığı ve hatta büyüdüğü, komünistler ve faşistler arasında 1930'dan 1945'e kadar kanlı çarpışmalar olması bu formüle uygun olarak bilmezlikten gelinen gerçeklerdir. Çoğu ABD ders kitaplarında ve gazetelerinde Nazilerin antikomünist özelliklerinin belirtilmemesi dikkat çekicidir. Sonuçta yoğun bir politik karmaşa ortamı yaşanır. ABD'de birçok profesör, 18 yaşında parlak üniversite öğrencilerinin General Franco'nun bir komünist olup olmadığını sormaları, Fransız direnişçileriyle işbirlikçilerini ayırt edememeleri ya da bunların Nazizmin "Sosyalizm" olduğuna inanmaları ve Mihver'in Reich ve Rusya'nın işbirliği sonucu oluşturduğunu sanmaları gibi gerçeklerle yüz yüze gelmişlerdir. ABD'de kamuoyunu oluşturan resmi Amerikan görüşü, aslında birbirlerinin en şiddetli muhalifleri olmalarına rağmen, faşistlerin komünist olduğunu ve Doğu Bloku'nun güçlüğüle kurulduğunu söyler.

Alman kapitalistleri ve yükselen Nazi politikacıları arasındaki suç ortaklığı hassas bir konudur, ve bunu açıklamak, geçenlerde David Abraham olayının gösterdiği gibi, bir tarihçinin kariyerine zarar verebilir. Güçsüz Weimer Cumhuriyeti'nden şeytani bir kudrete sahip olan Nazi diktatörlüğüne geçişin karmaşık bir süreç olduğu ve çeşitli yorumları davet ettiği kuşkusuzdur, fakat Hitler bir kere iktidara geldiğinde, Alman iş dünyasının onu şiddetle kucağına bastığı ve iktidarını sürdürmesi için muazzam bir istek duyduğu da kuşku götürmez bir gerçektir. Gelecekte ekonominin standartlarıyla, Alman İmparatorluğu'nda kapitalizm o zaman Avrupa ülkeleri arasında en iyi sayılabilecek kadar başarılıydı. Anonim şirketlerin kârları 1933'ten 1937'ye kadar dört katına çıkmıştı; idari gelirler %50 oranında arttı; 1939-1942 yılları arasında, Alman endüstrisi bundan önceki elli yılda gösterdiği büyümeyi gerçekleştirdi. (1) Bu gelişmenin nedenlerini şöyle sıralayabiliriz: Askeri yatırımların hızla artması, "iş barışı", işçilerin köle gibi çalıştırılması, sömürgelerin do-

gal kaynaklarının yağma edilmesi (2) ABD Anayasa Mahkemesi Başkanı Robert Jackson Nuremberg Mahkemeleri'nde şöyle dedi: "Birleşik Devletler daima Almanya'nın büyük sanayicilerinin de politikacılar, diplomatlar ve askerler kadar iddianamade belirtilen suçlardan sorumlu olduklarını belirtmiştir." (3) Yine de savaş suçu işlediği iddia edilen Alman iş adamları çok hafif cezalarla ya da kıllarına bile zarar gelmeden kurtuldular.

Hitler'in delilik derecesindeki antikomünizmi "Kavgam" kitabının tümünde açıkça görülebilir. Kitapta en zehirli sözlerin Yahudiler hakkında sarfedilmesine rağmen "Marksizm'in çirkin, dışlerini gösterek gülen yüzü" hakkındaki yazıları da çok geçmeden karşımıza çıkar. Kavgam'ın dizininde "Marksizm", "Komünist Parti", "Sosyal Demokrasi" ve "Musevilik", "Yahudi Sanatı", "anti-Semitizm" konuları için aynı sayıda (hemen hemen altı düzine) giriş yer alır. Alman politika sahnesinde Hitler'in esas rakipleri, her ikisi de muazzam bir seçmen kitlesini kontrol eden, Komünist ve Sosyal Demokrat partilerdi. Kavgam'daki 27 alt başlıktan biri anlamlı bir şekilde, "Kızıl Cephe'yle mücadele" başlığını taşır. Hitler tekrar tekrar kendisinin en önemli sorunun "Marksizmin yok edilmesi" olduğunu belirtir ve bunun için "Marksizme karşı topyekün bir imha savaşının"(4) gerekli olduğunu söyler.

Bu "savaş" acımasız ve hızlı başladı. Nazi rejiminin ilk kitlesel tutuklamaları örgütlü solu hedefliyordu. 1933 yılı Ocak ayında iktidara geldiğinde, Reichstag yangınına Alman Komünist Partisi'ni yasaklamak, malvarlığına el koymak ve partinin fonksiyonerleri ve milletvekillerinden binlercesini Dachau'da enterne etmek için bir bahane olarak kullanacaktı. Daha sonra Alman birliklerince ele geçirilen her Avrupa ülkesinde sola karşı misillemelerde bulunmak alışılmış bir yöntem haline geldi. Südet bölgesinde, "20.000 Sosyal Demokrat... Alman Güvenlik Polisi tarafından yakalandı ve toplama kamplarına gönderildi", ve Sovyetler Birliği'ndeki Einsatz Birlikleri Yahudiler, "ikinci sınıf Asyalılar" ve çingenelerle birlikte tüm komünist fonksiyonerlerin idam edilmesi emrini aldı(5). Sol'a yönelik bu toptan imha yöntemi Nazi Reich'indeki etnik bir nedene dayanmayan ve çok geniş bir şekilde yürütülen tek baskı politikası idi. Bunların Amerikan basınında yer almayışı tatsız bir sırı, Batı'da egemen sınıfların Hitler'in Marksizme karşı yürüttüğü imha savaşından hiç de rahatsız olmadıklarını ortaya çıkarıyor. Aslında, faşizmin Avrupa'da 1920'lerde Mus-

solini ile başlayan ve 1930'larda Hitler ve Franco ile devam eden yükselişi kapitalist sınıf ve tutucu basın tarafından kabul ediliyor, savunuluyor, alkışlanıyor ve hatta bu yükselişten kâr bile sağlanıyordu.

Model Mussolini'nin 1923'te iktidarı ele geçirmesiyle başladı. Barron's, Nation's Business ve The Wall Street Journal (bu gazete Duçe'yi İtalya'yı "İstek ve Çalışmanın Yeni Dünyası" haline getiren "yeni bir Kolomb" olarak görüyordu.) gazetelerinin editörleri bu durumdan çok hoşnutlardı. Birleşik Devletler basının büyük bir kısmı bu rejimi Kızıl Tehdit karşısında bir önlem olarak değerlendirdi. The Saturday Evening Post faşizmin "ticari devrimi"ni ve "kızıl terörü önlemesi"ni övdü. William Randolph Hearts ise Duçe'nin "şaşırtıcı yeteneği" ve "amme hizmetlerini" övüyordu. Irving National Bank'tan Lewis Pierson Mussolini'nin rejiminde "bireyciliğin ideallerini" ve "mülkiyet ve anlaşmaların dokunulmaz haklarını" gördü; National Association of Manufacturers'ın danışmanı James Emery Duçe'nin İtalya'yı "radikal sosyalizmin korkunç eli"nden kurtardığını söyledi; J.P. Morgan'dan Thomas W. Lamont Mussolini'nin propagandisti oldu ve onun iktidarına 100.000.000 dolar borç verdi. ABD'nin Roma Büyükelçisi Richard Child "En az müdahaleci hükümete inanıyorum ve Mussolini de bunu yapıyor." dedi. Dışişleri Bakanı Frank B. Kellongg ise anti-faşist muhalefeti "Komünistler, sosyalistler, anarşistler" diyerek küçümsedi(6).

Nazizm'in ortaya çıkışı, aşırı derecede anti-Sovyet ve Hitler rejimini Marksizme karşı bir tampon olarak değerlendiren tutucu Britanya basınının çok olumlu eleştirilerini aldı. Daily Mail Nazi zulmünden gözü dönmüş, kudurmuş insanların yönetimi diye bahseden raporları yayınlamadı. Mail'in yayıncısı Lord Rothermere İngiltere'ye bir komünist saldırısı olmasından korktu ve yazarlarına Bolşevizmi İngiltere'nin çıkarları için Nazizmden daha büyük bir tehlike olarak tanımlamalarını emretti(7). Birleşik Devletler'de, Baltimore Sun'dan Miles Boulton Nazilerin canavarca uygulamalarını inkar etti ve Yahudi kıyımının büyük ölçüde abartıldığını öne sürdü (8). Saturday Evening Post'tan Kenneth Roberts, bu günkü gerici köşe yazarlarından tanıdığımız kendini beğenmiş bir üslupla, Bay Hitler'den saygısızca söz eden "yanlış düşünceler" ve "isterik" yazılarla alay etti. Roberts, büyük bir zevkle, Almanya'ya yaptığı gezinin bir Darmouth maçı için Harvard Stadi'na gitmekten daha kolay olduğunu söyledi. Alman köylülerini Avrupa'nın en nazik, en yardımsever, en

rahat ve neşeli köylüleri olarak gördü ve iki uzun, ölçülü makaleyi adına ithaf ettiği Hitler Gençliğinin ağır adımlarla yaptığı yürüyüşlerden çok hoşlandı(9). Post'un yayın politikası Sovyetler Birliği'nin diplomatik olarak tanınmasına tamamen karşıydı(bunu delilik olarak görüyorlardı), fakat "Nazi hükümetinin bazı politikalarının aşırı görüldüğü"nü akıllıca kabul etmesine rağmen Hitler Almanya'sını çıkmaza sokan durumlara da karşıydı(10).

Time, benzer bir biçimde, Nazi terörünü önemsiz gösterdi. Hitler'in hitabetinin "büyüklüğünü" övdü ve "Almanya yaramaz bir çocuktur, fakat bu yüzden dövülmemelidir" gibi muzip bir yorumla Almanya'nın remilitarizasyonuna hoşgörüle baktı. Düzenli olarak tanınmış anti-Nazilerle alay etti ve Fransız Popüler Front liderini "Yahudi Leon Blum", "dini taassubu tahrik eden, halkı ayaklandıran bir kışkırtıcı" olarak nitelendirdi. "Leon Blum Nazilerden nefret eder, çünkü ancak bir sosyalist, bir Fransız, bir Yahudi Nazilerden nefret edebilir(11)." Fransa'da sağın en ünlü sloganı "Hitler Blum'dan daha iyidir" idi.

Time-Life başkanı Henry Luce 1938 yılı sonuna kadar Avrupa faşizmi için istekli görünüyordu. 1934 yılında Pennsylvania, Scranton Ticaret Odası'nda yaptığı bir konuşmada "değişik uluslarda tamamen farklı biçimlerde ortaya çıkan faşizmin moral gücünün insanlığın gelecekteki gelişmeleri için bir esin kaynağı olabileceği" düşüncesini açıkladı. 1938 başında Reich'i ziyaret etti ve gezileri hakkındaki basılmamış bir raporda Nazi rejimi için övgü dolu sözler sarfetti. Henry Luce "Almanya'da 'zenginliğin yok etme' ideolojisinin olmaması'na sevinçten çıldırması, 'Hitlerin olağanüstü özelliği sınıf savaşımını ortadan kaldırmasıdır' diyordu. Sokaklarda motosikletleri ve kalabalık tiyatroları gören Luce Alman halkı için "Köle gibi değiller. Zincirleri görünmüyor." diye yazacaktı. Luce Nazi Almanya'sını "yanlış anlaşılabilir" olduğuna inanmıştı. (12)

Böyle düşünen yalnızca Luce değildi. O sıralar, bir çok Amerika'lı işadamı Hitler rejimini övüyor ve onu kendi çıkarları için en avantajlı rejim olarak görüyorlardı. 1933 Ekim'inde General Motors Başkanı, William S. Knudsen Almanya'dan New York'a döndüğünde gazetecilere Nazi rejiminin "20. Yüzyılın harikası" olduğunu söyledi. 1936 Aralık'ında, General Motors'un Avrupa temsilcisi ve Opel çalışmalarından sorumlu James D. Mooney, bir Amerika'lı diplomata "gelecek için Almaya ile bazı anlaşmalar yapmak zorundayız" dedi. Ve daha sonra iki ülke

arasındaki ortak ilişkilerdeki beklentileri görüşmek üzere, Nazi Maliye Bakanı H. Jalmar Schacht ile buluştu. Standart Oil'in New Jersey Bürosu başkanı, Walter Teagle, I.G.Farbe'nin Amerika Bürosunun yöneticisi oldu ve bu yüzden iki firma arasında, 2. Dünya Savaşı boyunca, patent ve dışsatım ruhsatları konusunda Bizans'vari oyunlarla süren bir rekabet ortaya çıktı(13). ITT'nin kurucusu ve başkanı Sosthenes Behn yüksek rütbeli Nazilerle iyi ilişkiler geliştirdi. ITT'nin bir yan kuruluşu, daha sonra bir SS generali olacak birisi tarafından yönetildi. Bir başka ITT şirketi, 1938'de, Focke-Wulf aircraft şirketinin hisselerinin %28'ini satın aldı(14). Nazi Almanya'sındaki Amerikan yatırımlarının, 1941'deki miktarı 475 milyon dolardı.

1931-1936 arasındaki İspanya'ya bakalım: Cumhuriyet Hükümetinde sol partilerin yer alması ve bu ülkedeki genel politik hava diğer ülkelerin egemen sınıflarını kaygılandırıyordu. Örneğin İngiliz gazetesi Morning Post, İspanya Cumhuriyetini Rusya'nın bir piyonu olarak görüyordu(16). Bu yüzden, General Franco'nun kanlı ayaklanması muhafazakarlar için hiç de iğrenç değildi. İngiliz İşçi Partisi, İspanya'nın İngiltere dahil her yerden silah satın alabilmesinin sağlanması gerektiğine inanırken, Winston Churchill "Cumhuriyetin devrimci karakteri"nden endişe duyuyordu. Londra'daki Fransız Büyükelçisine özel bir mektup yazarak Madrid'e yapılan yardımı pretesto etti. Churchill, bir toplantıda İspanya Cumhuriyeti Büyükelçisi ile tanışılırken ise, büyükelçiye arkasını dönerek "kan, kan, kan" diye mırıldanıyor ve İspanyol'un elini sıkmayı reddediyordu (17). Time düzenli olarak, Franco'nun "kusursuzluğunu, süratli karar alabilmesini ve ihtiyatlılığını" överken, Cumhuriyetçileri "Kızılar" ve ülkelerini "Solcu İspanya" olarak tanıtır. Başkan Azanya'yı "tospağa suratlı" ve "hantal" olarak niteliyor ve Milliyetçi Programı "normal dönüş" olarak görüyordu. Luce, Cumhuriyetçi sempitizanı şair Archibald Macleish'e yazdığı kişisel bir mektubunda, şairin "Franco'nun devriminin geçerli olabileceği olasılığına... tamamıyla gözlerini kapamış" olduğunu ileri sürmüştür. Roosevelt Hükümeti, İspanya'nın güvencelerine sempatiyle bakmasına karşın, ülkesinin daha sağda bulunan muhafazakarlarını ikna etmek için isteksizdi ve tarafsız kalmaya yönelmişti. Roosevelt, Amerikan askeri malzemelerinin her iki tarafa da satışını yasakladı. Fakat bu, Texaco'yu Franco'nun kuvvetlerine, krediyle 6 milyon dolarlık petrol satışından caydı-

ramadı. Batılı muhafazakarlar Franco'nun haçlı seferine moral destek ve ucuz petrol verirken, faşist devletler doğrudan askeri yardımla destek veriyorlardı. Hitler ilk dış macerasına Avusturya'yı ilhakından yaklaşık iki yıl önce İspanya'da girişti. Franco'nun yardım ricasına derhal tank, teknisyen, uçak, 10.000 seçkin piyade ve nihayet Guernica'nın bombalanmasını içeren yarım milyar marklık bir yardımla yanıt verdi. Böyle bir yardım, Cebelitarık boğazının geçilmesi, Madrid'in kuşatılması ve Katalonya'ya yapılan son saldırı gibi kritik alanlarda Franko için hayati bir öneme sahipti.

İspanya'daki Alman askerleri "bizim düşmanımız kızıldır, dünyanın tüm Bolşevikleridir," şarkısıyla ilerliyorlardı. Hitler, bir yemekte "eğer Kızıl Güçler'in Avrupa'yı boğma tehlikesi söz konusu olmasaydı İspanya'da araya girmeyecektim." dedi. Nüremberg duruşmasında Göring ise, Hitler'in komünizm tehlikesini yok etmek için Franko'ya, yardımda ısrar ettiğini açıkladı(19). Bu sırada İngiliz ve Amerikan hükümetleri, egemen sınıfların Franko'nun kazanmasının istemeleri gibi anlaşılır bir nedenle, İspanya demokrasisinin savunması için ne bir kamyon ne de bir mermi gönderiyorlardı.

1938 "ödün"ü yirmi yıldan beri batının egemen sınıfları arasında gelişen profaşist ve antikomünist düşüncelerin olgunlaşmasıyla yakından bağlantılıdır. Fakat bununla birlikte diğer etkenlerden de mutlaka söz edilmelidir. O sıralar İngiliz halkının liberal ve sol kesimleri arasında 1914-1918 anlamsız katliamının tekrarlanmamasını isteyen bir anlayış vardı. Tarihin garip cilvelerinden birisidir ki, bu halka özgü, samimi antimilitarizm faşist sağın sempitizanları tarafından kurnazca yönlendirilecek ve kullanılacaktı. Aynı şekilde ABD'deki yanlış isimlendirilmiş "tecrit politikası" yanlış akım, bir yandan Amerika'nın deniz aşırı maceralardan uzak kalması ve çözüm bekleyen sosyal sorunlarla uğraşması gerektiğine dürüstçe inanan insanlardan, diğer bir yandan da samimiyetsiz deyimlerle, faşizmi yeğlemelelerini gizleyen iyi konuma sahip insanlardan oluşuyordu. Ve Çeklerden kesinlikle hoşlanmayanlar vardı. Daily Express yazarı Beaverbrook "köhne Çekoslovak Devleti" uğruna dövüşmek için hiç bir neden görmüyordu. Diğer gazeteciler saflıkları yüzünden Hitler'in "ezilen" Sudet Almanları hakkında yaptığı amansız propagandanın etkisinde kaldılar. Çekoslovakya'yı, Sovyet Rusya'nın Almanya'ya saldırabileceği 600 mil uzunluğunda bir koridor olarak düşünen London Observer yazarı J.L. Garvin gibi anti-Sovyet

gazeteciler de vardı(20). Doğal olarak Sovyetler Birliği Münih Konferansı'na çağrılmadı. Pakt, bu koridoru, Devlet Başkanının Kavgam kitabında "Rusya değerinde ülke ve toprak" isteyen, 1936'da Nürnberg'deki bir mitingde, "Bolşevizme karşı mücadele" gereğini vurgulayan ve Ukrayna ile Sibirya'nın Alman yaşam alanına ait olduğunu söyleyen bir Almanya'ya bıraktı(21).

Halkın düşüncelerinin, geniş ve değişik yönere kanalize edilmesiyle ortaya çıkan bu belirsizlik "ödün"ü mümkün kıldı. Sistemli antikomünist entrikalar ve faşizme zemin hazırlayan uysallıkla geçen 15 yıl Chamberlain'in diplomatik çabalarına zemin oluşturdu. Kampanya'ya öncülük eden esas grup, solcular ya da pasivistler değil, herkesten önce, ideolojik ve politik uzantıları bugün Birleşik Krallık'ta iktidarda olan İngiliz muhafazakârlarıydı. 1937 Kasım'ında, daha sonra Chamberlain'in Dışişleri Bakanı olacak olan Lord Halifax, İngiliz Kabinesi adına şunları söyledi: "Führer yalnız Almanya adına büyük işler başarmadı, kendi ülkesinde komünizmin kökünü kazıyarak Batı Avrupa'da komünizme karşı bir engel oluşturdu ve Almanya komünizme karşı Batı Düvarı ünvanını hak etti(22).

Münih Konferansı'na yol açan gelişmeler ve tek başına konferans pahalya mal olacak dramın başlangıcıdır. Bu konferansın öyküsü, 1988 boyunca önceki yıllarda olduğundan daha fazla anlatılacaktır. Biz bunun yerine, Chamberlain'in İngiltere'ye, gazete manşetlerine geçerek ve parlamentoda coşkulu bir törenle karşılanarak bir kahraman gibi döndüğünü belirteceğiz. Time Münih Konferansı'na oldukça önemli bir yer ayırdı ve 17 Ekim tarihli sayısında Chamberlain'in ve ailesinin geçmişini romantik bir bakışla, uzun uzadıya anlatan bir makale yayınladı. Aynı sayıda, Paris'ten gönderilen "Kızılın İşi Bitti" başlıklı düzensiz bir rapor Edouard Daladier'nin Münih'teki tavrının, Meclis'te 535 kabul ve hemen hemen tüm komünistlerden gelen 75 red oyuyla onaylandığını bildiriyordu. 30 yıl sonra, Vietnam Savaşı'na karşı protestolardan söz ederken, "Münih" Time'in en çok kullandığı benzetme olacaktı.

Hitler'in Münih Paktı'nı hemen ihlal etmesine karşın, "Mihver", Batılı muhafazakârlar arasında hayranlara ve düşüncelerinin savunuculuğunu yapanlara sahip olmayı sürdürdü. 1937-1939 yılları arasında Almanya'da büyükelçi olarak bulunan Sir Neville Henderson, raporlarında Hitler'i "büyük bir Alman" olarak övüyor ve Führer'in "görevine inanmışlığına" ayrı bir değer veriyordu. Sir Henderson Göring'i "büyük Nazi liderlerinin

en sempatiği" olarak düşünüyor ve örgütlenme yeteneğini övüyordu. "Berlin'de komünistlerle savaşıp başkenti Hitler ve Nazizm için kazanmasıyla büyük bir cesaret örneği" veren Dr. Göbels'te hayran olunacak bir çok yan buluyordu. Henderson Almanya'da kazanılmış bu deneyimden çıkarılacak pek çok ders olduğunu düşünüyor ve böylesi durumları gençlik hareketinin yararlı özellikleri olarak değerlendiriyordu(23).

General Motors'un Başkan Yardımcısı Grame K. Howard, Birleşik Devletlere döndüğünde, "Amerika ve Yeni Bir Dünya Düzeni" (1940) adlı bir kitap yayınladı. Samimi ve propagandif üslupta yazılan bu kitapta tam bir Amerikalı işadamı tipiyle karşılaşırız. "Haklarımızı kendi başınıza elde etmeliyiz" onun sürekli vurguladığı görüşüdür. Kitap, sağ ve sol ideolojilerin ötesinde çok uluslu bir sistem öneriyordu. Howard, Hitler'e karşı herhangi bir askeri harekâtı reddederek bunun yerine önde gelen devletlerin "pazarlık süreci"ne katılacakları ve "işbirlikçi bölgecilik" diye adlandırdığı bir düzeni destekliyordu. Avrupa'nın geniş bir bölümünün birleşmesini ve ekonomik olarak tekvücut haline gelmesini arzu edilen bir sonuç olarak görüyor, böyle bir birleşmenin Almanya'sız düşünülmemeyeceğini, Almanya'nın da 80 milyon nüfusuyla bu birlikte yerini alacağını belirtiyordu. Howard, kitabının sonuna doğru şunları ileri sürüyordu: "Almanya, İtalya ve Japonya Amerika'nın ürün fazlaları olan pamuk, domuz yağı, tütün ve buğday satışı için pazar sağlıyorlar. 1929'da Almanya, Japonya ve İtalya ile yaptığımız ticaret toplam ticaretimizin %17'sini oluşturdu. Bu yüzden bu oran Güney Amerika ile olan ticaretimizin oranından daha yüksektir. "Ve beklenen bir biçimde "ödün hiçbir şekilde suçlanamaz" diye cesaretle şu yorumda bulunuyordu: "Tarih ilerlede Chamberlain'i daha sempatik bir şekilde değerlendirecektir."(24)

Münih'ten bir yıl sonra Büyük Britanya Almanya ile savaş halindeydi. Londra, Coventry ve diğer Britanya şehirlerine yapılan hava saldırıları, çok geçmeden Nazizm'i İngiliz muhafazakârlarının gözünden düşürecekti. 23 Haziran 1941'de Senatör Harry Truman şöyle dedi: "Almanların kazandığını görürsek Ruslara, Rusların kazandığını görürsek Almanlara yardım etmeliyiz. Bu yöntem her iki tarafın da daha çok kayıp vermesini sağlayacaktır. (25) Senatörün dileği gerçekleşti. Almanlar ile onların Macar ve Romen müttefikleri önce, Leningrad'tan Karadeniz'e uzanan 2.000 millik bir alanda kolay zaferler elde ettiler. Fakat her iki tarafın da bir çok kayıp vermesinden sonra,

Almanlar Moskova ve Stalingrad'ta Sovyetler tarafından durduruldular, geri püskürtüldüler ve yenildiler. Savaş Rusya'ya, en fazla ulusal ölüm oranı olan, 1 milyon Yahudi dahil 20 milyon ölüye mal oldu ve Moskova'nın batısındaki bütün şehirler harabeye döndü. Bu askeri kıyım ABD'nin II. Dünya Savaşı hakkında kamuoyuna yaptığı açıklamalardan kolayca çıkartılır. Bunun en son örneği Başkan Regan'ın Bitburg mezarlığında yaptığı konuşmadır.

Pearl Harbor'un Japonlar tarafından bombalanması, Almanya'nın Birleşik Devletlere savaş ilan etmesi ve hemen sonrasındaki ulusal seferberlik, faşizmin yararları hakkındaki tartışmaları sona erdirdi. Bununla birlikte Reich Amerikan endüstrisi için hâlâ elverişli ticaret olanakları sunuyordu. Savaş boyunca Standard Oil Mihver Devletleri'ne uçak yakıtı göndermeyi sürdürdü; Ford, Fransa'daki Alman işgal kuvvetleri için kamyonlar üretti; General Motors'un Opel bölümü Messerschmitt avcı uçakları için itici sistemler geliştirdi ve Alman Silahlı Kuvvetlerine önemli ölçüde tank desteğinde bulundu; ITT'nin Almanya'daki şirketleri Alman ordusuna telefon santralleri, telefonlar, radar malzemeleri, ağır silahlar için malzemeler, Focke-Wolf uçakları ve daha bir çok askeri malzeme sağladı(26). Anglo-Amerikan hava bombardımanlarında kaçınılmaz olarak hedef durumuna düşen teçhizatlar ağır derecede zarar gördü ya da yok edildi. Böylece, 1967 yılında Birleşik Devletler hükümeti General Motors'a savaş zararlarını tazmin etmek için 33 milyon dolarlık vergi indiriminde bulunulmasına karar verdi. ITT "5 milyon dolar müttefikler tarafından ve Amerikan mülkiyetinde bulunan Focke-Wolf teçhizatının gördüğü zararı karşılamak üzere [27]" 27 milyon dolar aldı.

Evet, kitle iletişim araçlarının 1988de söz edeceği nedenlerden dolayı olmamasına rağmen, "ödün" verilmişti. Bu, Chamberlain'in sözde korkaklığından değil fakat onun sözcülüğünü yaptığı Batılı egemen sınıfların ahlaksızlığından dolayı gerçekleşti. "Ödün"ün verilmesi, bu nedenden başka, egemen sınıfların Nazilerin 1936'da İspanya'ya yaptıkları müdahaleye karışmama yolunu seçtikleri ve böylece faşizmin Avrupa'nın diğer bir bölgesine sıçramasını gönüllü olarak kabul ettikleri zaman başladı. Alman Komünist Partisi'nin 1930'lardaki kendini yok eden taktikleri ve 1939-1941 Nazi-Sovyet Saldırmazlık Paktı hakkında çok şey söylenmiştir. Böyle hatalar, zararlarına karşın, görece zayıflığın zorladığı hatalardı ve Stalin'in imzaladığı Pakt Münih ihanetine

karşı bir savunma tepkisi idi. Faşizme yatkınlık, hiç değilse, solun eğilimlerinden değildi.

Münih ve onun kötü sonuçları hakkında yapılan tartışmalar, sağın faşizme karşı duyduğu ısrarlı eğilimler hesaba katılmadığı sürece, sonuç olarak çarpıtmaların ve yarı gerçeklerin yayılmasına hizmet edeceklerdir. Münih'i tümüyle kıbar bir İngiliz politikacısının hatası olarak düşünmek, ya boş bir inanç ya da tarihsel gerçeklerden kaçmak için yapılan acemice bir çabadır.

KAYNAKLAR

- 1) Richard Grunberger, 12 Yıllık İmparatorluk (New York: Holt, Rinehart and Winston, 1972), 179, 203. David Schoenbaum, Hitler'in Sosyal Devrimi (Garden City Doubleday, 1966), s.155
- 2) I. G. Farben'in Nazi ölüm makinesiyile yaptığı kazançlı işbirliği tarihe geçmiştir. Bu firma sükton gazının ve savaş için gerekli diğer maddelerin üreticisi idi. Bak. "I.G. Farben'in suçu ve cezası" New York: The Free Press, 1978.
- 3) Eugene Davidson, Almanların yargılanması (New York: Mac Millan, 1966) s.7
- 4) Adolf Hitler, Kavgam (Boston : Houghton Mifflin Co. 1943) s. 153,680
- 5) Laurence Thompson, En Büyük İhanet: Münih'in Anlatılmamış Tarihi (New York: William Morrow and Co., 1968) s.262. Karl Dietrich Bracher, Alman Diktatörlüğü: Kökenleri, Yapısı ve Nasyonal Sosyalizmin Sonuçları (New York: Praeger, 1970) s.424
- 6) Jhon P. Diggins, Mussolini ve Faşizm: Amerika'dan Bakış (Princeton: Princeton University Press, 1972) s.27,31,32,48,64,145-146,157,266
- 7) Franklin Red Gannon, İngiliz Basını ve Almanya 1936-39 (New York: Oxford University Press, 1971) s.13,25,26,32
- 8) New York Times, 26 Mart 1933, s. 28
- 9) Kenneth Roberts, "Hitler'in Gençliği", Saturday Evening Post, 26 Mayıs 1934, s. 8-9,98-104, 2 Haziran 1934, s.23, 30-38
- 10) Saturday Evening Post, Baş Makaleler, 3 Haziran 1933, 9 Haziran 1934
- 11) W. A. Swanberg, Luce ve İmparatorluğu (New York: Scribner's, 1972) s.128-30
- 12) aynı yerde, s.109, 154-156
- 13) Charles Higham, Düşmanla Ticaret: Nazi-Amerikan Finans İşbirliğinin Teshiri 1933-1949 (New York: Delacorte, 1983) s.32, 163, 166.
- 14) aynı eser, s.94-95. Anthony Sampson, ITT'nin Bağımsız Konumu (New York Stein and Day, 1973) s.27-33
- 15) Higham, s.16
- 16) Gannon, s.19
- 17) Hugh Thomas, İspanya İç Savaşı (New York: Harper and Row, 1961) s.220
- 18) Swanberg, s. 137-40
- 19) Thomas, s. 228, 612
- 20) Gannon, s.19
- 21) Hitler, s.182, Gannon, s.120, Isaac Deutcher, Stalin: Siyasal Bir Yaşam Öyküsü (New York: Oxford University Press, 1967) s. 420
- 22) Bracher, s.306
- 23) Sir Neville Henderson, Bir Görevin Bitişi: Sedmir 1937-39 (New York: G.P. Putnam's Sons, 1940) s.12-16,32,72,76
- 24) Grame K. Howard, Amerika ve Yeni Bir Dünya Düzeni (New York: Scribner's, 1940) s.62, 72, 76
- 25) New York Times, 24 Haziran 1941. Alıntı: Lawrence Lader, Saldırdaki Güç: 1946'dan bu yana, Amerikan Radikal Hareketleri (New York : W.W. Norton and Co., 1979) s.22
- 26) Higham, s.15,99,175
- 27) aynı eser, s. 177. Sampson, s.46

Yeni Adalet Yılı açılırken iki anlamlı açıklama oldu. Yargıtay Başkanı Adalet Yılı'nın açılışında gecikmiş olmakla birlikte olumlu yönde bir konuşma yaparak Türkiye'de adaletin gerçekleşmesini engelleyen sorunların bir bölümüne el attı. İstanbul'da ise üç saygın hukukçu, Gülçin Çaylıgil, Çetin Özek ve Turgut Kazan, ortak bir basın toplantısı yaparak Adalet Yılı'nı karşıladılar. Temel ve önemli sorunlara değindiler. Çaylıgil, Kazan ve Özek'in açıklamalarını yayınıyoruz.

ADALETTE TİCARET VE BASKI

Adli tatil bugün sona eriyor ve yarın yeni yargı yılı başlıyor. Her zaman olduğu gibi, yine törenler ve konuşmalar yapılacak. Çekilen bazı sıkıntılar dile getirilerek, adaletin devlet içindeki yeri ve önemi vurgulanacak. Ama, yargının yaşadığı asıl bunalım hiç konuşulmayacak. İşte biz, törenlerde değinilmeyeceğine inandığımız bu bunalımı ve yargıya ilişkin bazı tehlikeli durumları kamuoyuna açıklamak istiyoruz.

İKİ ÖNEMLİ SORUN

Önce, 4.6.1988 günü yürürlüğe giren 3454 sayılı yasayla adalette ticaret devri başlatılmış ve yargının onuru ile oynanmıştır. Ardından, 10.7.1988 günlü Resmi Gazete'de yayınlanan atama kararı ile 800'ü aşkın yargıç hallaç pamuğu gibi (oradan oraya) atılmıştır. Ve bu yolla yargıç güvencesi ayaklar altına alınmış, yargı bağımsızlığı temelden yaralanmıştır.

Biz, belirtmeye çalıştığımız bu iki sorunu çözmeden yargının bunalımından kurtulamayacağını ve kendisinden beklenen görevi yapamayacağını söylüyoruz. Bu nedenle de, yargı yılı açılırken tehlikeye dikkati çekmek istiyoruz.

ADALETTE TİCARET

Yukarıda özetlediğimiz gibi, fon kurulmasına ilişkin 3454 sayılı yasa adalette ticaret devrini başlatmıştır. Artık, hakkını aramak isteyen her insana devlet zoruyla dosya satılacak ve hiç bir ölçüye bağlı kalınmadan bakanlıkça saptanacak bu ücretlerle yargıya gelir sağlanacaktır.

Ayrıca, 647 sayılı (cezaların infazı hakkındaki) yasanın verdiği olanaklar yine yargıya gelir amacıyla kullanılacaktır. Kısacası, yargıç para cezasını erteleme yahut hapis

cezasını çektirme konularında hep aynı kaygıyla karşı karşıya kalacaktır. Yani, aslında erteleyeceği bir para cezasını, sırf yargıçlara lojman ve başka olanaklar sağlayabilmek için ertelemeyecek, aslında para cezasına çevirmeyeceği bir hapis cezasını yine lojman ve başka olanaklar için para cezasına çevirecektir. Böylece, adalette yabancı unsurlarla vicdani kanaat oluşacak, adil olmayan bir "adalet" doğacaktır.

Üstelik, yargı için kampanyalar açılacak, varlıklı kişi ve kesimlerden bağışlar toplanacaktır. Adliye binaları, lojmanlar, servis araçları, mahkeme kürsüleri, kanepeler, koltuklar, halılar hep bu yolla alınacaktır. Ve uyumsuzluğu çözmeye çalışan yargı, bağış yapanla yapmayan arasında sıkışıp zorlanacak, kurulan hüküm şائبeli bir hüküm olacaktır.

Bütün bunlardan başka, fonda biriken paraların kullanılışı serbest bırakılacaktır. Bazı yargıçlar alım-satım işiyle uğraşacaktır.

Sonuç olarak, parayı verenin düdüğü çalacağı yolunda bir anlayış doğacaktır. Belki, daha görkemli binalar kurulacak, lojmanlar

yapılacak, ama kesinlikle yargının onuru kalmayacak.

Biz, yargıyı devlet gücünü kullanan üç temel erkten bir sayıyor ve onurunun korunmasına büyük önem veriyoruz. Bu nedenle de, 3454 sayılı yasaya karşı önce yargıçları, sonra bütün hukukçuları uyanık olmaya çağırıyoruz. Elbet, yargının bina ve lojman gibi sorunları vardır, bunu biliyoruz. Hepsinin ivedilikle ve devlet eliyle çözülmesini istiyoruz. Kendisine yardım arayan bir yargı ile haklının haksızdan ayrılamayacağını, adil bir adalet dağıtılamayacağını, demokrasinin ve hukuk devletinin korunamayacağını söylüyoruz.

YARGIYA BASKI

İkinci olarak, yargı bağımsızlığının hepten çökertilmiş bulunduğunu, atamalar yoluyla yargıçlar üzerine baskı kurulduğunu belirtmeyi görev sayıyoruz. 2461 ve 2802 sayılı yasaların getirdiği düzenleme zaten bağımsız bir yargıya olanak vermiyor. Bakan Yüksek Kurul'a başkanlık ediyor, atama ve nakil taslakları bakanlıkça hazırlanıyor, yargıçlar idari yönden bakana bağlı bulunuyor. Bakan -kurula sormadan- bir yargıçı geçici göreve yollayabiliyor.

Ve bu koşullarda, İstanbul Ağır Ceza Mahkemesince verilip kesinleşen bir beraat kararı için, bilirkişiye danışılmamıştır diye yargıçlar sorguya çekilebiliyor.

Yine, İstanbul'da bir kitap toplantı istegini reddeden sulh ceza yargıçı için, bilirkişiye başvurmamıştır gerekçesiyle soruşturma açılabilir.

Çok ilginçtir ki, vicdani kanaatleri nedeniyle yargıçların suçlanabildiği bu dönemde, emekliye ayrılan Anayasa Mahkemesi başkanları yürütme organına danışman oluyor. Şimdiki Anayasa Mahkemesi Başkanı ve üyeleri de politik gezilere katılıyorlar.

Biz diyoruz ki, bu ortamda gerçekleştirilen atamalar ile yürütme organı yargıyı tümenden teslim almıştır. Artık, ülkemizde yargı faaliyeti yürütmenin bir görev alanı olup çıkmıştır. Gerçekten, 20.12.1986 günlü Resmî Gazete'ye bakıyoruz., işkencede adam öldürmekten sanık polislere ceza vermiş iki askerî yargıcın sıkıyönetimdeki görevlerine son veriliyor.

Sonra, 1988 yılı DGM atamalarını izliyoruz. Hukuku hiçe sayan, sürekli olarak yasal yetkilerini aşan ve gazetecilere karşı fiili bir savaş açan Ankara DGM Savcısı korunuyor, görevde kalıyor. Ama, hayali ihracaatı kaçakçılık sayan İzmir DGM Başkanı görevden alınıyor.

Derken, 10.7.1988 günlü Resmî Gazete'de yayınlanan çok kapsamlı atama kararı bardağı taşıran son damla oluyor. Eyüp'teki yargıç Zeytinburnu'na, Kadıköy'deki Üsküdar'a, merkez adliyedeki Bakırköy'e gönderiliyor. Ve böylece her dosya için sağlanmış olan ortalama üç yıllık birikim yok ediliyor. Davalar tıkanıklığa itiliyor.

Hemen belirtelim ki, geçmişte benzeri görülmeyen bu uygulamanın hukuksal bir izahı yoktur. Amaç, yargıçları korkutmaktır. Bu atamalarla, bize yakın olan dilediği yerde kalır ve lojman alır, diğerleri bir oraya, bir buraya savrulur havası yaratılmıştır.

Nitekim, 88/34721 sayılı atama kararının ilk sahifesini okuyanlar, daha 13. sırada "Kadıköy Ağır Ceza Mahkemesi Başkanının Beyoğlu Asliye Ceza Mahkemesine atandığını" görüyorlar. Bu olacak şey değildir. Kadıköy Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı, eğer cezalandırılmıyorsa asla Beyoğlu Asliye Ceza Mahkemesine gönderilemez. Ve sözkonusu yargıç o yerde İlçe Seçim Kurulu Başkanı ise, kuskular iyice artar.

Hele, bu yargıcın tutukladığı hayali ihracaat sanığı, Özal'lara ait dillere destan bir düğünün baş konuğu olmuşsa, çok üzücü ve düşündürücü bir durum ortaya çıkar.

Evet, tablo aynen budur. Yargıya ilişkin atamalarda politik baskı devri başlamıştır.

Ve herkes bilmelidir ki, temmuz atamaları yargıda büyük bir panik yaratmıştır. Şimdi, yargıçların tamamı eylülde yapılacak atamaların korku dolu düşlerini görüyor. **Biz bu koşullarda adaletin asla sağlanamayacağını, demokrasinin ve hukuk devletinin korunamayacağını söylüyoruz.**

Unutmayalım ki, daha şimdiden bir bakanın bir gazeteci aleyhine açtığı tazminat davası (bakan lehine olarak) 1.5 ayda sonuçlanmaya başladı.

Ama, bir gazetenin başbakan aleyhine açtığı (aynı nitelikteki) dava, yılan hikayesine dönüp çıktı. Tam yedi yıldan beri bitmek bilmiyor.

Evet, yargıda büyük bir bunalım yaşandığını söylüyoruz. Eylül atamalarıyla durum daha da ağırlaşacaktır diyoruz. Hatta, il ve ilçe seçim kurullarına değişik biçimler verilebileceğini, dolayısıyla seçim güvenliğinin tehlikeye düşebileceğini belirtiyoruz.

Sonuç olarak, yeni yargı yılında demokrasinin ve hukuk devletine inanan herkesi bağımsız yargı için hukuksal mücadeleye çağırıyoruz.

İlkin, adalette ticaret devri daha başlamadan kapatılmalıdır. 3454 sayılı yasanın iptali için açılan dava ivedilikle sonuçlandırılmalıdır.

Ve yargı bağımsızlığını gerçekleştirecek çalışmalar mutlaka yapılmalıdır. Örneğin, 2461 ve 2802 sayılı yasalar hemen ele alınmalıdır.

Anayasa aynen bırakılsa bile, yargıçların özlük işleri, denetimleri, geçici yetki ile görevlendirilmeleri sağlam kurallara bağlanmalıdır.

Hiç değilse, Yargıçlar ve Savcılar Yüksek Kurulu'na bir bina ve sekreteryaya sağlanmalı, üyelerin kurul dışı görevleri son bulmalıdır. Bu kurul için bakanlık binası ile sekreteryanın kullanılması, kurul üyelerinin asli görevlerinde kalması ve nakil ile atama tasarılarının Bakanlıkça hazırlanması kurulu bir güvence olmaktan çıkartıyor.

Yargıçlarla doğrudan bağı kalmayan, her zaman görevi başında olmayan ve bakanlığın atama taslağını görüşmek için

toplanan bir kurul, ister istemez ikinci plana düşüyor ve önüne getirilen metni imza edip gidiyor. Böylece, bakanlığın sağladığı fiili baskıya dönüşüyor.

Demek ki, basit gibi görünen yasal değişiklikler yapıp kurula bina ve sekreteryaya sağlanmalı, sürekli çalışma olanağı yaratılmaldır. Yargıç sicilleri kurul binasında kalmalı, atama ve nakil tasarıları kurulca hazırlanmalıdır. Ama, bunlar yapılan kadar, yüksek yargıç durumundaki kurul üyeleri atamalar için biraz daha duyarlı davranmalıdır. Eylülde yeni bir dehşet ortamı yaratılmamalıdır.

Kabul edelim ki, yargı bağımsızlığı demokrasinin ve hukuk devletinin koruyucu kalkanıdır. Bu olmadan, basın özgürlüğü kullanılamaz. Bu olmadan, olamaz. Bu olmadan, doğru bir demokrasi kurulamaz.

YALNIZ DEĞİLDİK

Eylül sayımızda yazar ve yazı işleri müdürlerimizin tutuklu buldukları günlerde yurdun ve dünyanın çeşitli yerlerinden bize iletilen destek ve baskıları protesto mesajların bir bölümünü yayınlamıştık. O günlerde İlhan Akalın ve Orhan Gökdemir hâlâ tutuklu idiler. 15 Eylül'de çıktılar. Bu arada Felemez Ak gözaltına alındı. Bilgesu Erenus ve Yalçın Küçük 16 saat süre ile Gaziantep DAL'ında gözaltında kaldılar. Yalçın Küçük Gaziantep DAL'ında polislerin saldırısına uğradı. Toplumsal Kurtuluş'a yönelik baskı ve saldırılar sürerken, baskı uygulacılarının amaçları gerçekleşmiyordu. Gücümüz eksilmiyor. Direncimiz artıyor. Bunda en önemli katkılardan biri, baskılar sırasında, saldırılar sürerken, yalnız olmadığımızı bilmemizin verdiği güçten kaynaklanıyor. 13 Haziran'da başlayan gözaltına alınmalardan beri, dört aydır yalnız değildik ve yalnız değiliz. Her geçen gün güvenimizi arttıran, dünyanın ve yurdun çeşitli yerlerinden gelen mektuplar, mesajlar ve iktidarı kınayan yazılar bugün de sürüyor.

Geçen sayımızda yer kalmadığı için teşekkür edemediğimizizin birkaç tanesi de olmak üzere, bu sayfalarda gelen yeni destek yazılarına yer vermek istiyoruz. Mülkiyeliler Birliği'nin hükümete gönderdiği ve örne-

ğini de dergilerinde yayınladıkları telgraf, o sırada kopyesi elimizde olmadığı için dikkatimizden kaçmıştı. Demokratik örgütlerin bu türden destekleri bizim için her zaman bir güç kaynağı olmaktadır. Gecikme için özür diliyoruz ve teşekkür ediyoruz.

Başbakan'a gönderilen bir başka protesto yazısı ise İsveç Yazarlar Birliği ile İsveç PEN Klubü'nün birlikte imzaladıkları 20 Haziran 1988 tarihli mektup. Bir örneğini de bize gönderdikleri bu mektupta yazarlarımızın tutuklanma haberini duymaktan uğradıkları şoku ve haklarındaki suçlamalardan derhal vazgeçilerek saliverilmeleri isteklerini dile getiriyorlar.

Quintin Joelle 11 Ağustos 1988 tarihinde cezaevine gönderdiği bir mektupta İlhan Akalın'ın düşüncelerini yazıya dökmelerinden dolayı tutuklanmasını İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ne ve adalet ilkelerine ters bulduğunu dile getiriyor ve Akalın'ın saliverilmesini istiyor.

Stockholm'daki yazarımız Lokman Polat, Yalçın Küçük'e gönderdiği mektupta İsveç'te yayınlanan iki dergide Toplumsal Kurtuluş'a karşı uygulanan baskıları anlatan pasajları özetleyerek aktarıyor. Serxevesun Dergisi'nin Haziran 1988 sayısında konu ile ilgili olarak "Faşizme fiili teslimiyetini de ilan

eden tasviyeci sol, sömürgeci-faşist rejimle olan birliğini, proleterya ve halklara duyduğu güvensizlik ve düşmanlığı çok daha somut biçimlerde sürdürmeye devam ederken, aydın onuruna sahip çıkmamanın bilincinde olan bazı seslerde kendilerini duyurmaya başladılar. Bu seslerden birisi olan Toplumsal Kurtuluş Dergisi, şövenizme, sosyal şövenizme tavır alan yazıları ve PKK gerçeğine doğru yaklaşım çabalarıyla dikkati çeken önemli adımların sahibi oldu. Ancak sömürgeci-faşist rejim, şövenizm ve sosyal şövenizm atagında boğduğu, onursuz ve silik bir konuma ittiği 'aydın' gerçeğine rağmen, ortaya çıkan bu sese tahamülsüzlüğünü anında ortaya koyarak, bu sesi zindanda boğmayı gündeme aldı" diyor.

Anna Schmidt, Batı Berlin'den 5 Ağustos 1988'de gönderdiği kartında Yalçın Küçük'e "Yüreklerimiz yüreklerinizin yanında. Türkiye topraklarının sizin gibi onurlu bir aydın yetiştirdiği için mutluyuz. İnsana ait olan her şey bize yabancı değildir. Tüm dayanışma sevgilerimizle yanınızdayız" diyor. Yüreklerini ve tekrar "dayanışma sevgilerini" hep yanınızda duyduk, duyuyoruz. Teşekkür ederiz.

Belçika'dan 8 Ağustos 1989'de atılan bir başka kart Therese de Hemptinne'den. "Sevgili İlhan Akalın davanızı Belçika'dan çok yakından izliyorum. Hapishanedeki durumunuz ve sağlığınızla ilgili olarak merak ettim. Yapabileceğim bir şey olursa lütfen bildirin" diyor. Kart Ankara Merkez Kapalı Cezaevin'e gönderilmiş. İlhan Akalın Therese de Hemptinne'nin yapabileceğini yaptığını bildiğini söylüyor.

Uluslararası PEN Klüb'ün Hapisteki Yazarlar Komitesi adına Yalçın Küçük'e yazan Kathleen Simson, Küçük ve arkadaşlarının tutuklanma haberini alır almaz girişimlerde bulduklarını ve Ankara Merkez Cezaevi'ndeki dört arkadaşımızın bir an önce serbest bırakılmalarını umut ettiğini belirtiyor. Mektubu, cezaevine 30 Ağustos 1988'de postalamış. Elimize geçtiğinde umutları gerçekleştirmişti. Aynı tarihte postaya verilmiş bir başka mektup Bilgesu Erenus'a ve yine PEN üyesi Arthur Miller'den geliyor. Derneğin Amerikan kolunun tutuklamaları kınamış bulunduğunu, ayrıca kendisinin de "Türkiye'de konuşma özgürlüğünün yakında gelmesini umduğunu" ekliyor.

12 Eylül 1988'de Demokratik Kadın Girişimi Derneği adına Almanya'dan yazan Karin Bergdoll, mektubunu Orhan Gökdemir'e Ankara Merkez Kapalı Cezaevi adresine göndermiş. DGM'ye ve Adalet Bakanlığı'na protesto telgrafları çektiklerini, yazarları

belli yazılardan dolayı bir yazı işleri müdürünün nasıl olup da suçlanabildiğini ve tutuklandığını anlayamadıklarını ekliyor. Türkiye'de diğer basına tanınan hakların Toplumsal Kurtuluş dergisi söz konusu olduğunda göz ardı edildiğini henüz bilmiyor olmalı.

İsviçre'den Marlin Veielt ve Ruth Haines de İlhan Akalın'a yazmış ve sağlığından haberdar edilmek istediklerini belirtmişler. 20 Ağustos 1988'de Gaziantep Özel tip cezaevinde Yalçın Küçük'e yazan Ömer Ödemiş "haykıran dillerini susturulamayacağı" nı, Küçük ve arkadaşlarının tutukluluklarının kısa sürmesi dileklerini iletiyor. Ödemiş'in kartı elimize geçmemişti. Cezaevi yönetiminin tade edilmiş. Ömer Ödemiş 18 Eylül 1988'de Yalçın Küçük'e dergi adresine yazdığı yazdığı mektubuna iştirilmiş. Mektubunda Yalçın Küçük ve Hüsnü Öndül'ün ilk duruşmada salıverilmiş olmalarından duyduğu sevinç dile getiriyor. Dergiye katkılarını sürdüreceğini yineliyor ve yayın hayatına yeni atılan dergilerle içinde bulunduğumuz dayanışmayı kutluyor.

Destek ve kutlama mesajlarının sonu gelmiyor. Bu sayımız baskıya girerken bile hala sürüyor. Baskılara karşı yayınıımızı sürdürmemizden duyulan sevinç dile getiriliyor. Sadece yazı ile de değil. Şu günlerde bürolarımız doğrudan gelip desteklerini getirenlerle dolu. Yalnız değildik, biliyorduk. Yalnız değiliz, görüyoruz. Hoşçakalın.

SOSYALİST İNSAN VE ETKİNLİK

T. OIZERMAN

V. Zh. KELLE

M. Ya. KOVALZON

A. N. LEONTYEV

A. K. ULEDOV

Yu. K. PLETNİKOV

Çeviri: Kemal Durmaz - Sefa Şimşek

12 Eylül, işçi sınıfı ve emekçi kesimleri kasıp kavururken, sınıf ve kitle sendikacılığına örgütsel planda en büyük darbeyi indirdi. Yasal planda da 12 Eylül mantığına uygun düzenlemeler kısa sürede tamamlandı. Sendikalar planda yapıldılar, işçi sınıfımızı uzlaşmacı Türk-İş örgütüne teslim etmişti. Hatta pek çok ilericiler de sendikal mücadelenin Türk-İş içinde yürütülmesini açıkça söylüyorlardı. Ne var ki, yaşamı durdurmaya güçleri yetmiyor. Yaşam sürerken diyalektik olarak sınıf mücadelesi de her alanda varlığını sürdürüyor. Sınıf ve kitle sendikacılığı ilkelerini günümüzde inatta sürdüren Laspetkim-İş sendikası Genel Başkanı Vahdettin Karabay'a sorduk, yanıtladı. Aktarıyoruz.

TÜRK-İŞ'TE YARATILAN BİRLİKTELİK SUN'İDİR, GÜDÜMLÜDÜR ASIL BİRLİK MÜCADELE İÇİNDE YARATILACAKTIR

1- Laspetkim-İş'in doğuş ve gelişme sürecini anlatır mısınız? Sendikal mücadele anlayışınızın, sınıf mücadelesi geleneği açısından çakışan yanlarını belirtir misiniz?

Laspetkim-İş'in kuruluşu, 12 Eylül'e ve onun yasalarına bir tepkinin ürünüdür. Bilindiği gibi 12 Eylül'de DISK ve bağlı sendikaların faaliyetleri durduruldu, ilkeleri yöneticileri yargılandı, ardından çıkarılan yasalarla demokratik, sınıf ve kitle sendikalarının kurulması, gelişmesi engellenmeye çalışıldı. İşçileri egemen sınıfların dümen suyunda tutabilecek, denetleyebilecek Türk-İş'in çatısı altında tutmak amaçlandı. Laspetkim-İş, bu politikayı boşa çıkarmaya kararlı işçilerin bir araya gelerek DISK'in ilkelerini, yani demokratik sınıf sendikacılığı ilkelerini yaşama geçirmek istemeleri sonucunda, daha ülkede seçimler yapılmadan 1983 yılı Eylül ayı içinde kuruldu. Bizler koşullara teslim olmayı değil, mücadeleyi ve direnmeyi seçen bir geleneğin devamcısıyız.

2- İşçi sınıfı mücadelesinin geçmişine bakarsak, olumlu veya olumsuz yanları birlikte değerlendirdiğimizde ağır basan yanları nelerdir?

Ülkemizde kapitalizmin gelişme sürecine paralel olarak, işçi sınıfının mücadele geleneği Batı ülkelerinden farklı özellikler içeriyor. Türkiye'de kapitalizm emperyalizme bağımlı biçimde gelişti. Mücadele geleneğimizi değerlendirirken kapitalizmin gelişme özelliklerini gözardı etmemek gerekiyor.

Genel olarak işçi hareketinde, ilk ortaya çıktığı günden bugüne kadar kendiliğinden yanların ağır bastığını söylemek mümkün. Sendikal mücadele ile devrimci mücadelenin birlikteliği sağlanamamış. DISK bunu aşmanın ilk adımı oldu, işçilerin sosyalizmle tanışmasını, kaynaşmasını sağladı. Esas olarak ekonomik-demokratik mücadele sürdürülmesine karşı bu mücadele politik boyutlar da kazandı. -DGM, 1 Mayıs, Faşizme İhtar Eylemleri vb.- Bu nedenle tüm eksiklik ve zaafalarına rağmen DISK'in işçilerin politikleşmesinde

kendi güçlerinin farkına varabilmelerinde küçümsenmeyecek rolü var. Toplumsal muhalefetin erişmiş olduğu düzey, faşizme karşı mücadelenin yükselmesi, sınıflar mücadelesinin keskinleşmesi ile işçi sınıfımız 12 Eylül öncesinde DISK'i aşan mücadeleler de verdi.

3- Genel olarak DISK'i ve özel olarak da; sosyalist hareket içindeki konumunu değerlendirir misiniz?

Sınıflar mücadelesine kazandırdığı ivme DISK'in zaafalarının gözardı edilmesi anlamına gelmemeli. DISK yönetimi, tabanın reformist partilerden kopuşarak iktidar mücadelesine yönelmesini sağlayamamıştır. İşçilerin ulku-toplu sözleşmelerle sınırlanmış, sendikal mücadele herşey gibi değerlendirilmiş, asıl hedef gözardı edilmiştir. Sendikal mücadele doğru devrimci bir anlayışla ele alınıp, tabanda mücadeleciler örgütlenmeler yaratılabileseydi, işçiler 12 Eylül'e bu denli hazırlıksız yakalanmazlar, toplumsal muhalefetin akabileceği kanallar her türlü baskıya rağmen yaratılabileirdi. Sendikal demokrasi konusunda zaafaların olumsuz sonuçlarını pekçok öncü işçi yarattı.

4- Sendikal mücadele içinde çalışma alanınızı ve bakış açınızı geliştirecek ya da şöyle söyleyelim; salt ekonomik mücadele perspektifinden kurtulabilmek ama-

cına yönelik, bilimsel sosyalizm alanında uzmanlaşmış kadrolar oluşturacak çalışmalarınız var mı? Sendika kadrolarının ağırlığı organizatörlerde mi, sınıf eğitimlerinde mi?

12 Eylül sonrası sendikacılığın güçlükleri ortada. Laspetkim-İş bu güçlükleri en ağır biçimde yaşayıp yasaların getirdiği işkolu barajı engellemelerine maddi olanaksızlıklara karşı ayakta kalmayı başarmış bir sendika. DİSK hareketinin eksikliklerini görmemize, bunları aşmamız gerektiği hedefini önümüze koymamıza rağmen, bu konuda çok yol alabildiğimizi söylemek mümkün değil. Sosyalist nitelikli öncü işçilerin mücadelelerinden çıkacağı bilinciyle işyerlerinde birim örgütlenmelerini yaratmaya çalışıyoruz. Bu örgütlenmelerde yalnızca işyeri sorunları değil, ülke sorunları da ele alınıp tartışılıyor, demokrasi mücadelesine katkı oluşturmak amaçlanıyor. Sendikal mücadeleden herşey olmadığı, asıl olanın iktidar mücadelesi olduğu kavratılmaya çalışılıyor. Sınıf eğitimlerimiz var, ancak yeterli sayıda değil.

5- Sınıf hareketinin içinde bulunduğu adalet ve boşvermişlik zinciri açısından TÜRK-İŞ'e bakış açınızı anlatır mısınız? Genel olarak sınıf hareketinin bugünkü durumdan daha ileri bir boyuta ulaştırılması için neler yapılabilir?

Bizim gibi ülkelerde emperyalizmin ve egemen sınıfların sendikal hareketi denetim altında tutabilmek için çeşitli yollara başvurdukları biliniyor. Kuşkusuz buradan yola çıkıp "Türk-İş'i doğrudan Amerika kurdurdu" gibi kaba bir yaklaşım benimsenemez. Kurulmuşta işçilerin artan grevlerinin, direnişlerinin, örgütlenme taleplerinin payı büyük. Ancak sendikacıların eğitimi, mali olanaklar sağlanması, vb. yollarla Türk-İş güdümlü devlet sendikacılığının temsilcisi durumuna getirilmiştir. Sorun yöneticilerin değişmesi ile bitmez. Türk-İş'e bağlı sendika yönetimlerine, Şube birimlerine egemen olan anlayışın bütünüyle değişmesi için tüm gücümüzü seferber etmek yanlış olacaktır. Ayrıca diyelim Türk-İş değişti, egemen sınıflar bu kez boşluğu Hak-İş vb. ile doldurmaya çalışacaklar, bu konfederasyonu güçlendireceklerdir. Önümüzde DİSK deneyimi var. Mücadelemize ışık tutuyor. "Türk-İş'in yapısı değişmez, işçi sınıfı bütün gücünü bu yapıyı değiştirmek için harcamasın" demek, Türk-İş içindeki çalışmayı küçümsemek değildir. Tabii ki, Türk-İş içindeki sınıf bilinçli işçiler, şubelerini, sendikalarını zorlayacaklar, birim örgütlenmelerini yaratmaya çalışacaklar. Ancak bunu Türk-İş'te bugün yaratılan "birlikteliğin" suni olduğunu, güdümlü olduğunu, asıl birlikteliğin mücadele içinde oluşacağını bilerek yapacaklar.

6- İşçi sınıfı hareketinin ekonomik mücadele kısır döngüsünden kurtarılabilmesi için, iktidar mücadelesini hedefleyen, sınıfın partisinin yaratılması sürecine ilişkin düşüncelerinizi öğrenebilir miyiz?

Bugün toplumsal muhalefeti doğru biçimde yönlendirebilecek, yaşama müdahale edebilecek, geniş yığınları sömürüyü ortadan kaldırma mücadelesine katabilecek bir partinin boşluğu ortadadır. Ancak böyleli

bir partinin masa başında bir grup insanın ortak noktalarını tespit etmesiyle oluşacağına inanmıyorum ben. Sınıfın partisi baskıya ve sömürüye karşı doğru devrimci bir anlayışla yürütülen mücadelenin içinden çıkacaktır. Bir başka deyişle sınıflar mücadelesi, bu mücadele karşısında doğru tavır alan insanları bir araya getirecektir.

7- Sosyalist toplumda önemli kitle örgütleri olan sendikaların bugünden yarına hazırlanması çalışmalarını gündeminizde midir?

Laspetkim-İş'in "işyeri komiteleri" anlayışı uzun erimli bir mücadeleye uyan örgütlenmelerdir. Kuşkusuz sınıflar mücadelesinin biçimlenişi, bu örgütlenmelerin gelecekte farklı biçimler alması sonucunu da doğuracaktır. Bireyselleştirilen işçilerin üretimden gelen güçlerini kavramaları, burjuvazinin etkinliğinin kırılması, yönetmeyi öğrenmeleri uzun erimli bir mücadeledir ve sosyalist toplumda da uzunca bir dönem gündemde olacaktır.

Ancak pratik faaliyet anlamında işyeri komiteleri henüz böylesine geniş bir anlayışla ele alıp yaşama geçirebilmiş değiliz.

8- İşçi sınıfı hareketi içinde sendikalar-işyeri konseyleri ikilemi şeklinde ortaya çıkan tartışmanın sürecine ilişkin düşüncelerinizi alabilir miyiz?

Soruyla kastedilen tam açık olmamakla birlikte, işyeri konseyleri ve sendikalar birbirlerine alternatif örgütlenmeler değildir. Bu örgütlenme biçimi demokratik sınıf sendikacılığını benimseyen bazı sendikalarda yaşama geçirilmeye çalışılmaktadır. 12 Eylül öncesinde devrimci sendikalarda da işyeri konseyleri gündemdedi. Hatta toplu sözleşmelerle meşrulaştırılmaları bile mümkün olmuştu. Kuşkusuz sarı sendika yöneticilerinin bu tür örgütlenmeler yaratmaları beklenemez. Bu sendikalarda görev, sınıf bilinçli işçilere düşüyor.

Kanımcı işyeri konseyleri, gerek işçilerin sendikal faaliyetlere aktif katılımını sağlamak, gerekse sendikal mücadele ile demokrasi mücadelesinin bağı kurabilmek için zorunlu örgütlenmeler. Bu örgütlenmeler aracılığıyla sendika ile işçinin güçlü bir bağ oluşturması sağlanabilir, işyeri sorunlarından ülke sorunlarına kadar her konuda tartışma, çözüm üretme, programlı çalışma koşulları yaratılabilir.

9- Varolan sendikalar yasasının yeniden ele alınarak, alternatif yasal düzenlemeler yapılması için çalışmalarınız var mı? Bu konuda ilişki kurulabilecek sendikalarla ortak bir çalışma yapmayı düşünüyor musunuz?

Alternatif yasal düzenlemelerle ilgili geniş bir çalışmamız olduğu söylenemez. Bu konuda diğer sendikalarla ortak bir çalışma mümkün.

10- Kurulduğunda sosyalist bir hükümetten neler bekleyebilirsiniz? İlk ve acil talepleriniz neler olabilir?

Sosyalist bir hükümetten beklenen öncelikle alınacak kararlara olabildiğince çok emekçiyi katabilmesi, bunu gerçekleştirecek mekanizmaları yaratabilmesidir.

DERGİMİZE BASKILAR SÜRÜYOR

İKİ YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜMÜZ DE SALIVERİLDİ

TOPLUMSAL KURTULUŞ DAVASI DEVAM EDİYOR

BİLGESU ERENUS VE YALÇIN KÜÇÜK GAZİANTEPTE GÖZALTINA ALINDILAR

FELEMEZ AK ANKARA'DA YENİDEN GÖZALTINA ALINDI

Haziran ayının bir gününde gözaltına alınarak DAL'da sorgulanan dergimizin sahibi, yazarları ve yazışmaları müdürleri için Ankara DGM'de sürmekte olan davanın 15 Eylül 1988'de yapılan ikinci duruşmasında İlhan Akalın ve Orhan Gökdemir de saliverildiler. Böylece, Toplumsal Kurtuluş Davası'nda, daha önceden başka davalardan dolayı tutuklu bulunan yazarlar dışında, tutuklu kalmadı. Ankara'da yapılan ikinci duruşmada, sorguların tamamlanmasından sonra fikri soruların DGM savcısı da "davanın anlaşıldığını, gerekli kanıtların toplandığını ve ileri sürülen gerekçeler ve avukat istemleri ışığında İlhan Akalın ve Orhan Gökdemir'in tutuklu olarak yargılanmalarına gerek kalmadığına" katılarak, salıverilme isteminde bulundu. Bu celsede söz alan Yalçın Küçük, ek sorgulamasında, Toplumsal Kurtuluş Davası'nda suçlanmasına neden olan iki yazıdan biri için Ankara DGM'de daha önce açılan bir davada Nisan 1988'de takipsizlik kararı verilmiş olduğunu, ikinci yazıda kendisine mal edilen görüşlerin ise bir başka yayında yayınlanan Aziz Nesin'in sözlerinin aktarılmasından başka birşey olmadığını belirtti. Mahkeme Bilgesu Erenus ve Yalçın Küçük'ün bundan sonraki duruşmalarda bulunmaları zorunluğu kalmadığına da karar verdi. Duruşma 11 Ekim 1988 tarihine ertelendi.

Bu arada, Bilgesu Erenus ve Yalçın Küçük, Emek Yayıncılığın Gaziantep'te düzenlediği toplantıya katıldıktan sonra polis tarafından gözaltına alındılar. Toplantıya katılan dört başka konuşmacı da Erenus ve Küçük ile birlikte gözaltına alındılar. Gözaltına alınanlardan Mehmet Emin Sert dışındakiler 16 saat gözaltında tutulduktan sonra çıkarıldıkları savcılıkca, sorgulanmalarına bile gerek duyulmadan saliverildiler.

Toplumsal Kurtuluş çalışmalarına karşı sürdürülen baskı ve yıldırma olaylarının sonu gelmiyor. Bir yandan gözaltına alınan ya da tutuklanan arkadaşlarımızın salıverilmelerine sevinirken, öte yandan, hemen hemen aynı zamanda biriminde başka gözaltına alınmalar ve tutuklanmalarla karşı kar-

şıya kalınıyor. En son olay da, daha önce, Mayıs 1988 ayı başında tutuklanıp bir ayı aşkın bir süre Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde tutuklu kalıp ilk duruşmasında salıverilen yazışmaları müdürümüz Felemez Ak 22 Eylül 1988'de bu kez gerekçesi belirtilmeden yeniden gözaltına alınması ile ortaya çıktı. Dergi Büro'suna gelen Ankara Emniyet Müdürlüğü Görevlileri Felemez Ak'ı Ankara DAL'a götürdüler. Bu sayımız baskıya girerken dergimiz yazışmaları müdürü Felemez Ak hâlâ gözaltında tutulmaktadır.

Tüm bu baskılar Toplumsal Kurtuluş çalışmalarını yıldırmıyor. Aksine, bu olaylar karşısında okurlarımızın ve dostlarımızın gösterdikleri dayanışma ve destek gücümüzü ve kararlılığımızı artırıyor. Toplumsal kurtuluşun engellenemeyeceği her geçen gün daha net bir biçimde anlaşılıyor.

GELECEK SAYIMIZDA

HALUK YURTSEVER'İN İNCELEMESİ

SINIF-PARTİ İLİŞKİSİ

DEVRİMCİ GÜÇLERİN
BİRLİĞİNE DOĞRU KESKİN
BİR DÖNÜŞ

ATHOS FAVA

Arjantin Komünist Partisi Genel Sekreteri

BİRLİKTEN BİRLEŞİKLİĞE

ONUR ERK

Bu sayıdan devam

HAPİSHANELERDE SAĞLIK?

N. ULAŞ

Türkiye'de sağlık hizmetlerinin yetersizliği ve gelişmiş ülkelere göre daha az yaygın olması bilinen bir olgudur. Böylesi bir yapıdan, hapisanelere düşen pay, yasal gereklerin bile çok fazla gerisinde kalan ilkel, gelişigüzel ve tamamen yürek paralayıcı bir tabloyu ortaya çıkarmaktadır.

Politik tutukluların, sağlık koşulları ve tedavi bakımından Türkiye'nin büyük kentlerinde varolan hizmetlerden daha iyisini beklememeleri gerektiği, yöneticiler tarafından sık sık hatırlatılmaktadır. Ancak, yöneticiler hapisanelerdeki sağlık ve tedavi koşullarının yasal olarak hiç olmazsa minimum düzeyde karşılanmasının bile söz konusu olmadığını unutmuş görünüyörlar.

En başta, hapisanelerdeki sağlık personeli yetersiz sayıdadır ve deneyimsiz kişilerden oluşmaktadır. Uluslararası Af Örgütü'nün Mayıs 1988 tarihli Türkiye ile ilgili bülteninde, Ağustos 1987 tarihinde bazı hapisanelerdeki doktor ve tutuklu sayısı şu şekilde aktarılmıştır:

Mamak Askeri cezaevi: 347 tutuklu - 3 doktor, 1 dişçi

Sağmalcılar cezaevi: 2829 tutuklu - 3 doktor, 1 dişçi

Şanlıurfa cezaevi: Nisan 1987'den beri doktor yok

Sinop cezaevi: Birkaç ay önce bir önceki doktor terkettiğinden beri doktor yok

Ayrıca hastalığın türü ne olursa olsun, reçeteler için sınırlı miktarda ilacın varlığı bilinmektedir. Bazı durumlarda tutuklular kendi ilaç paralarını ödemek zorunda kalmıştır. Bir başka şekilde, tutuklu yakınlarının sağladığı ilaçlar hapisane yönetimi tarafından kabul edilmemiştir.

Genel olarak vurgulanan, hasta tutukluların hastahaneye sevklerinde zorluk çıkartılması ya da hastahaneye gönderilmede geç kalınmış olmasıdır. Bu tip iddialara yöneticilerin yanıtı, hastahaneye sevk gerekli olmadığı ya da hastahanenin hastayı kabul etmediği şeklindedir.

Hastahanelerin, özellikle küçük kentlerde tutuklu hastaları kabul etmemelerinin bir nedeni olarak, yeterli sayıda gardiyanın bulunmadığı ileri sürülmektedir. Bu yüzden, dışarıdan tedavi gören tutukluların yataklarına zincirlenmesi, sıkça görülen bir olaydır.

Pek çok tutuklu, işkenceden ve kötü davranıştan kaynaklanan çeşitli rahatsızlık ve hastalıklara sahip olduklarını dile getirmiştir. İnsan Hakları Derneği'nin raporlarında yer aldığı şekliyle, işkenceden ve kötü davranıştan başka, ama onunla içiçe, hasta tutuk-

luların tedavi ve sağlık koşullarına ilişkin bir dizi olumsuzluk kasıtlı olarak yaratılmaktadır. Hastalar sık sık doktora gösterilmemektedir, doktora ulaşabilleren kesin ve yerinde bir tedavi görememektedir, ölümcül hastalığı olanlar zamanında hastahaneye götürülmemektedir, zamanında müdahale edilmemektedir, kötü beslenme ve işkenceden dolayı acı çekenlere tedavi ve müdahalede gecikilmektedir.

Bu anlatılanların en canlı örneği Uluslararası Af Örgütü'nün Türkiye ile ilgili raporunda yer aldığı şekliyle, Ali Galip Sayılğan'ın yaşadıklarında somutlaşmaktadır. Ali Galip Sayılğan, ilk defa 1978 yılında tutuklanmış, 141. maddeden 1,5 yıl yattıktan sonra hapisaneden kaçmıştır. Ağustos 1980'de tekrar tutuklanmış, Kurtuluş'un örgüt üyeliği ve faaliyetlerinden sorumlu tutulmuştur. Hapisaneye gönderilmeden önce 14 gün emniyette tutulmuş, falaka, elektrik verme, buzlu suya sokma ve kum torbalarıyla dayak şeklindeki işkencelere maruz kalmıştır. 1980 Eylül'ünden sonra Sultanahmet Askeri Cezaevine gönderilmiş ve burada hiç tedavi görmemiştir. Tam tersine, bol bol dövülmüş ve bir kaç ay iltihaplı yaralarla uğraşmıştır. 29 Ocak 1981'de tekrar sorgulanmaya götürülmüş ve tekrar işkence görmüştür.

"Çırıkçiplak soyuldum, kollarımdan çarımha gerildim. Kafam tavana degecek şekilde kollarımdan tahta masaya bağladılar. Çarımha tavandaki kancalara bağlıydı. Cinsel organıma ve kulağıma elektrik verildi. Çarımha altındaki masayı çektiler, ben sallanmaya başladım ve başımdan parmak ucuma kadar gerildim. Bir polis hayalarımı sıktı. İşkence sırasında, hançer gibi bir sancı saplandı. Omuriliğim vücudumu terk etti zannettim. Yere indiğimde zemine boş bir çuval gibi düştüm. Ağrıdan kıvranıyordum ve ayaklarıma sanki vücudumun bir parçası değilmiş gibi kumanda ediyordum. Felç olmuşum."

Ali Galip Sayılğan, işkencenin gözlerinin bağı çözüldükten sonra da sürdüğünü ve kendisine işkence yapan polisleri gördüğünü ifade etmiştir. Ancak resmi başvurusu, polislerin isimlerini bildirmedeği için geri çevrilmiştir.

1981'den beri Ali Galip Sayılğan, büyük ölçüde ağrılar, acılar çekti, ancak topallayarak yürüyebildi. Askeri hastahane de belirli aralıklarla, dışarıdan radyo terapi gördü. 1987 Şubat'ında, avukatının başvurusu üzerine, Bakırköy Rehabilitasyon Merkezine götürüldü. Ancak yatak bulunmadığı için geri çevrildi. Bir kaç seans radyo terapi daha gördü ve ağrı kesici almaya devam etti. Ekim 1987'de Çanakkale E-tipi Cezaevine nakledildi.

YALÇIN KÜÇÜK'ÜN 21 YAŞINDAKİ BİR ÇOCUKTAN ÖĞRENDİKLERİ ÖĞRETTİKLERİ VE ÖĞRENECEKLERİ

Mustafa ÖZKAN

İlginç ve inatçı bir çalışmanın ardından; yine ilginç ve inatçı bir çalışmanın sunulması gerekmektedir. Çalışmanın ilginçliği inatçılığından kaynaklanmaktadır. Inatçılıkta bir anlamda kararlı olmanın eylemlilik coşkusudur. Yalçın Küçük'ün çalışması olan "21 Yaşındaki Bir Çocuk Fatih Sultan Mehmet'i eylemlilik kararlığı içindeki coşkunun ifadesi olarak değerlendiriyorum.

Yazıma, yazımın bütünlüğü içinde işleme tabi tutulan; tuttuğum bir alıntı ile başlamak istiyorum.

"21 Yaşında Bir Çocuk Fatih Sultan Mehmet çalışmasını planlarken son derece sıradan bir kitap olarak yazmayı düşünüyordum; modern giysilerle oynanan bir Shakespeare oyunu düşünüyordum. Benden önce de yapılmıştır, West side story veya Batı yakası hikayesi, bir Shakespeare oyunudur; modern bir ortamda ve çağdaş giysilerle oynanıyor." (1)

İstanbul'un fethini "modern bir ortamda ve çağdaş giysilerle" gösterebilmek tüm çalışmanın mihenk noktası olmasına rağmen gösterilemiyor; gösterebilmeyi istemek göstermiş olmak demek olmuyor.

Anlatılmak istenen ve yapılmak istenen şu alıntıda ifadesini buluyor.

"Eski bir feth'i yeni kuşaklara anlatmak istiyordum; yine de bunu yaptım. İstanbul'un fethini yeniden 'kurarak' ancak hiç bir öge katmadan, bir kuşatmanın nasıl yapılacağını ve bir hayalet düzeninin nasıl yıkılıp alınacağını anlatmak istiyordum. Bunu yine de yaptım." (2)

Buradan da anlaşılıyor olması gerekiyor; "hiç bir öge katmadan" "modern bir ortamda çağdaş giysilerle" İstanbul'un feth'i gerçekleştirilemiyor. İstanbul'un feth'i yeniden; yepyeni, taptaze öğeleri katabilmekle mümkün.

Taptaze öğeler; bir turfanda yetişen tazelikteki öğeler değil; hele buzdolabına konularak tazeliği korunmuş öğeler hiç değil; bu öğeler tarihin teorî ve pratiğinden fıskıran; geçmiş ve geleceği olan öğelerdir. İstanbul yirmidokuzuncu kez "mo-

dern bir ortamda çağdaş giysilerle" feth'edilmeye çalışılacak ve ikinci kez feth'edilecekse taptaze, dipdiri öğelere ihtiyacımız vardır. Bu öğelerin ortaya çıkarılması gerekiyor ki; "modern bir ortamda çağdaş giysilerle" feth'i sahneleyebilelim. Bu sahne inatçı bir sahne olacağından; dekorunun renkli ve çeşitli olması gerekmektedir. Bu dekorun en büyük ağırlığı, Fatih Mehmet'in büyük bir sabırla ördüğü, inşa ettiği Rümeli Hisarı kalesi gibi; boğazın ve Marmaranın bazı yerlerine kalelerin inşa edilmesi olmalıdır. Marmara'da Adalar'ı kontrol eden Kartal'da, Marmara açıklarını kontrol eden Bakırköy'de Boğazın girişini kontrol eden Beykoz'da, yeditepeli şehrin Taksim tepesinde, Haliç'in iç kesimlerinde, Topkapı'da, kısaca; büyüyen bir İstanbul'da stratejik önemi olan bütün noktalarda Kaleler örmek gerekiyor. Sahnenin dopdolu olması ve tiyatro izleyecilerini etkilemesi gerekiyor. Yaratıcı ve inatçı çalışmaları izlemek isteyen "sanatseverler" çok; etkilenmeyi bekliyorlar; etkilemek içinse inatçı bir sahne ortaya koymayı bilebilmeliyiz. Burada parantez açıyorum; Bilgesu Erenus'un kaleme aldığı "Misafir" oyununun ne kadar inatçı bir sahneleme olduğunu düşünüyorum. Parantezi kapattım.

BİR ÜÇLÜ DAMA; PARTİ, KALELER VE AZAPLAR

Yalçın Küçük, Osman-oglu tarihinden azapları ve Fatih'ten azapları mücadeleye sürüşünü öğreniyor. Zengin bir bakış açısı ile, şu iki konuda Azapları düşünceleştiriyor; Modern bir ortamda çağdaş giysiler giydirerek Ekin çalışmalarında ve Aydın Belgesi'nde hep Azaplarla çalıştığını söyleyerek yeni öğeler kattığını ifade ediyor. Azaplar Fatih'in Azapları değil.

Öğrenerek öğretilen bunlardan ibaret değil, şunlar da var.

"Her eylemi bir düşünce vektörüne çevirmeye çalıştım. Azaplar'ı düşünceleştirmekle yetinmedim; topu da bir kavram haline sokmayı denedim.

Top, bütün silahların en inatçısıdır. Görmeyerek ateş yapar ve Cepheyi sürekli döver, top önce moralce yıkmayı amaçlıyor."

"Sürekli top atışı yapılmadan hiçbir fethin gerçekleştirilemeyeceğine inanıyorum." (3)

Azapların sürülüşü, topun inatçılığı ve hareketin kararlılığı bir bütünlük oluşturuyor. Her üç olgu da girift halinde içiçe geçmiş durumda. Bu içiçe geçmişliğin soyutlanarak somuta dökülebilmesi çözümlenebildiği oranda; İstanbul'un fethi yeneden yirmidokuzuncu kez; "modern bir ortamda ve çağdaş giysilerle" sahnelenmiş olacaktır.

Öğrenileni, öğretileni ve öğrenilecek olanı içiçe göstermeye devam ediyorum. Öğrenilen şu;

"Bu nedenle her Osmanoğlu prens için tahta çıkmak bir ölüm kalım sorunu durumuna geliyor: Mutlaka toplumdaki çeşitli partilerle bağ kurulması gerekiyor." (4)

Gerçekten de "Osmanoğlu Cumhuriyetinde" çeşitli partiler var. İktidar kavgası bunlarla birlikte yürütülüyor. Bunlar, Murat yanlısı Çandarlı Halil Partisi veya bütün yaşamını ordudan aldığı için Kapıkulu Partisi, Mehmet yanlısı Uç Beyleri Partisi, başkanı nedeniyle Şehabettin Şahin Partisi. Bu iki parti iktidar için birbirleriyle her alanda kıyasıya kavgaya ediyorlar.

Öğretilen "modern bir ortamda çağdaş giysilerle" gösterilemiyor. Öğretilen ve gösterilen şunlardan ibaret;

"Parti iktidar için varoluyor. Parti, iktidarı tutmak için oluşan bir taraftır; ayrılmak ve ayrılmakla başlıyor. Partinin varolan bir iktidarda ortaya çıkması veya bir iktidarı olmak için kurulması önemli bir özellik taşıyor; önemli olan, parti'nin kesinlikle bir iktidarı amaçlamasında yatıyor." (5)

Bundan sonra bir paragraf daha.

Parti ve iktidar önemli iki kavram. Çerçevenin çizilerek içinin doldurulması gerekiyor. Çerçevenin içi doldurulamadığından; azapların düşünceleştirilmesi ve topun inatçılığının bir kavram haline getirilmesi "modern bir ortamda çağdaş giysilerle" sahnelenemiyor. İçişlik şöyle oluyor. İktidar partisiz alınmıyor. İktidar kavgası bir ölüm kalım kalkışması olduğundan partinin iktidarı hedeflemesi gerekmekte. Sınıf ve katmanlar; partisiz temsil edilemediği için partinin sınıf ve katmanlara dayanması bir zorunluluktur. Sınıf ve katmanlarla ittifak ve cephele partisiz

oluşmuyor. Bu yüzden ittifak ve "cephe" politikalarının partilerle ortaya çıkması zorunludur. Bunlara bağlı olarak şu söylenen:

"Birden çok parti'nin tarafın olduğunu ileri sürebiliyorum; Muhteşem Süleyman, oğlu Mustafa'yı ortadan kaldırmaya kadar birisiyle cephe kuruyor." (6)

Sözlerden sonra, şunların söylenmesi gerekiyor. Bunlar öğrenilmesi gerekenler oluyor.

Bir hedefin gerçekleştirilmesi için taraflararası "cephe" kurulduğu belirtiliyor. Bilim gelişme yasaları içinde hareketli olanı ortaya çıkarıyor, hareket bir "cephe" oluyor. Hareket hareketlenerek birşeyleri dışlıyor, doğru sonuca ulaşıyor. "Cephe"ler belirli bir hedefi yerine getirebilmek amacıyla tarafların ödün vermeden oluşturdukları bir hareket oluyor. Muhteşem Süleyman oğlu Mustafa'yı ortadan kaldırmaya, yapılan iş sadece "cephe" olduğu için; bu cephedeki taraflar başka görevleri üstleninceye kadar ayrılıyorlar. Dikkat edilmesi gereken yan; ayrılmaları gerektiği, çünkü; tarafların işlevleri ve çalışma yöntemleri farklı, zaten bu gerekçeden dolayı taraflar.

Buradaki "cephe" her ne kadar ortadan kaldırma işlevini yerine getirmek için saldırı gibi gözükse de özünde Muhteşem Süleyman saldırmıyor; savunma gücünü oluşturuyor, örgütüyor. Bu cephelelerin bir kalkışma değil savunma yapılanmaları olmasından doğuyor. Kalkışmanın iktidarı hedeflemesi gerekmekte; yıkmak için kalkışmak gerekiyor; kalkışmada ittifaklar politikası önemli oluyor; ittifakları oluşturan siyasi güçlerin bir tek hedefi vardır; yıkmak. Bu güzel amaç uğruna ödünler verilebiliyor. Ödün verilmesi, ittifak gücünü oluşturan temel gücün kendi güç ve niteliğine güvenmesinden kaynaklanıyor.

İstanbul fethini yirmidokuzuncu kez "modern bir ortamda çağdaş giysilerle" sahnelemek böyle oluyor.

TOP ATIŞI ÇELİŞKİLER VE TBKP

Top atışı ve çelişkilerle ilgili söylenenler ve söylenecekler var. Söylenen ve söylenecek olan, çalışmanın ilginç ve inatçılığından ileri geliyor. Söylenenler şöyle:

"Fakat bu kadar değil; Mehmet Fatih aynı zamanda modern hükümdar doğuşuna tanıklık ediyor. Yalnızca bir karşı cephele ayrılıklar avına çıkmış

bir orta çağ prensi türünden hareket etmiyor; ayrılıklar yaratmayı ilerlemenin ön koşulu olarak görüyor.

Ayas Remanos, şimdiki Topkapı önlerine getirdiği, o zamana kadar görülmemiş büyüklükteki topraklar, yalnızca, karşısındaki duvarlarda yarıklar açmayı deniyor.

Karşıdaki cepheyi dövmek de çelişki yaratmakla özdeşdir; karşıdaki cephe ezildikçe o zamana kadar varolmayan çelişkiler ortaya çıkıyor.

Çelişkilere statik bir açıdan bakılmaması gerekiyor; bir zamanda, zamanı eylemlerin fonksiyonu olarak alıyorum, yok sayılan çelişkiler, daha sonraki eylemler yumağı içinde ortaya çıkabiliyor." (7)

Top atışı gerçekten beyinlerde duyuluyor, top atışının verdiği can kaybı ve dağınıklık; beyinlerin kaybı ve dağınıklığından son derece az oluyor. Nereye isabet edeceği ve ne zaman; nereden geleceği belli olmayan toplar aklın değerlendirme, mukayese etme alışkanlığını yok ediyor. Serseme çevrilen beyinlerde yarıklar ve çelişkilerin oluşması kaçınılmaz oluyor.

Modern bir ortamda çağdaş araçlarla örülmüş kalelerden top atışlarının yapılması, İstanbul'u yirmidokuzuncu kez fethedebilmek için gerekli oluyor. Top atışına tutulmadan bir fethin gerçekleştirilemeyeceğini öğrenmiş bulunuyoruz.

Teorik gelişmelerle beraber pratik yeniden diziliyor. Yeni teorik çözümler ve söylemleri gün ışığına çıkarmak üzere 15. yüzyılda Fatih'in yaptığı pratik, o zamanki teori ile bakıldığında pek fazla bir anlam ve içerik taşıyor veya o zamanki nesnel şartlar gereği; önemi kadar önemli oluyor. Bugün 15. yüzyıl pratiğinden çıkardığımız teorik derinlik pek çok sorunu açığa çıkarıyor, hem Fatih zamanını, hem bugünkü zamanı.

Bugün için çıkarılması gerekenler önemli. Çelişki gelişmelere gebe, ancak mevcut çelişkilerin derinleştirilmesi, günışığına çıkartılması etkiyi gerekli kılıyor; etki de karşı cepheyi bombardimana tutmakla yaratılıyor. Evet işte, sınıf mücadelesinin hızı da burada saklı duruyor; bu saklı duran harekete geçirdiğimizde o zamana kadar saklı duran çelişkiler ortaya çıkıyor ve hareketin gelişmesi sağlanıyor. Bu açıdan gelişme ve hareketin hız kazanabilmesi sert sınıf çelişkilerinin açığa çıkartılması ile mümkün oluyor. Sert sınıf çelişkilerini göz ardı eden gözler statikleşiyor, hatta geri sayıyorlar.

Bir geri saymayı ele almak çalışmayı bütlüyor. Yıllardır illegal fetişizmi yapan TKP yıllar sonra illegaldan yorgun düştükleri için dinlenmek amacıyla TBKP olarak Türkiye'ye geli-

yorlar. Ve dinlenme süreçlerini yaşıyorlar; bir anlamda legal fetişizmi için demleniyorlar. Burada parantez açmam gerekiyor, demlenme süreleri nesnelere göre değişiyor. Bir Rize çayının demlenme süresi beş dakika, bir pilavın demlenme süresi on dakika, TBKP'nin demlenme süresi ise bilinmiyor. Daha önceki süreçte; böyle bir demlenme süresine tabi olmadıklarından, fiziksel bir hareket olan demlenme süresinin zamanlama formülünü fizik profesörü olan Erdal İnönü'den ve partisi SHP'den bekliyorlar; ne de olsa fizikçi. Parantezi kapatarak devam ediyorum. TBKP karşı cepheyi döverek yeni çelişkileri toprak üstüne çıkarmak bir yana, karşı cephedekilerin çelişkilerinden yararlanmak anlayışıyla karşı cephedekilerin birbirini topa tutmalarını bekliyor. Bir de ulusallık adına, bire karşı beş kişilik bir top oynamayı ihmal etmiyorlar. Her top oyununun aynı kurallarla oynandığını sanıyorlar, topu tanımadıkları için olsa gerek; top ve top atışlarını karşı taraftan öğrenmek istiyorlar. TBKP, sermayedarlar ve partileri arasındaki çelişkileri, Emek-Sermaye çelişkisinden öne çıkarıyor; bu öne çıkarmayı Avrupa-Komünizmini önemli bulduğundan önemli sayıyor. Kayıp olan şeyleri sahiplerine iade etmek modern ve çağdaş bir anlayıştır.

Daha önce bu derginin 11. sayısında yazdım. Avrupa-Komünizminin çok geri düzeyde temsilcisi olma çocuksuluğundan vazgeçmek gerektiğini. TBKP ağırlığını kapitalizmin Global sorunlarını çözmeye yönünde kullanıyor. Gorbacov'un "yeniden kuruluş", prestroyka politikasını geri düzeyde algılayarak sadece ve sadece Global sorunları çözmeye politikası olarak görüyor. Global sorunların çözümünde burjuvazinin demokrasiden yana olan güçleriyle elele yürüyebileceğini kabul ederek "barış ve demokratik yenilenme" politikasını bunun üzerine inşa ediyor. Sözde yeni açılımlar sağlayarak sınıf mücadelesi yerine Global Mücadele, sınıfsal devrim veya kendi anlayışları olan Demokratik Devrim yerine Global devrim, sınıfsal bir iktidar yerine Global bir iktidar öne sürüyorlar. TBKP'nin Avrupa-Komünizminden ve "Global Komünizm"den daha çok Mehmet Fatih'ten öğretilerini öğrendiklerine inanıyorum.

Bu bölümü şu alıntı ile bağlıyorum.

"Karşıdaki çelişkilere ayrılıklardan ve yarıklardan yararlanmak ilerlemek için önemli kolaylıklar sağlıyor; ancak yürüyen güçlerde çelişkiler, ayrılıklar ve yarıklar varsa, yürüyüşün çok yavaşlayacağı ve sonunda imkansızlaşacağını düşünmek gerekir." (8)

MEHMET NEDİR?
VEYA MEHMET KİMDİR?

Yazımı bitirirken şunları eklemek ihtiyacını hissediyorum. Canlı ve hareketli olanı yakalamak; yakalayana canlılık ve hareketlilik sağlıyor. Hareketi maksimum hıza eriştiği an yakalamayı sevmek, nesnel şartlara oturmadığından hareketsizlik olmuş oluyor; hareketsiz nesnelere anlaşılmaması mümkün olmuyor. Hareketli ve canlı bir çalışmanın hareketsizliğe cansızlığa mahkum olması ihtimali beni üzüyor. Hareket dolu bir çalışmanın; hareketsizliğe mahkum edilmemesi isteğiyle hareket dolu tartışmalar yaratılmalıdır.

Öğrenen ve öğreten Yağın Küçük kitabının sonunda soruyor.

"Savaşta insanın kahraman veya hain olması ya da insanın insan veya hayvan olmasını ayıran sırat köprüsünden daha incedir. Konstantin ne kadar insansa Prens Orhan'ı ihbar eden Grek o kadar hayvandır. Ve peki Mehmet nedir? Bunu bir cümle ile cevaplandırıramam. Bütün bu çalışmayı bu soruya cevap bulmak için yapmaya çalıştım." (9)

Yazımın başında da belirttim, İstanbul'un fethi "modern bir ortamda çağdaş giysiler" içinde gösterilemiyor. Gösterilemediği için de bir cümle ile cevaplandırmak zor oluyor. Ben de bu çalışmayı bunu cevaplandırabilmek için yaptım. Cevabımı söylüyorum: Mehmet, modern bir ortamda çağdaş giysiler içinde İstanbul'u yirmidokuzuncu kez fethetmeye kalkışacak olan ve ikinci kez fethedecek olan "Mehmet"tir.

Öğrenilecek olanı tekrarlıyorum. Yeni kaleler inşa etmeden, toprakları nitelikleştirmeden, kararlı ve nitelikli oyun yazarı ile oyuncu kadrosu olmadan, değişen İstanbul'u öğrenmeden, azaplar türü oyuncular olmadan, sahne içi kostüm ve dekorları yerine getirilmeden sahne içi ve dışı iletişim kurulmadan, İstanbul'un fethi yirmidokuzuncu kez inatçı bir şekilde sahnelenemez.

Oyunun "modern bir ortamda ve çağdaş giysilerle" sahnelenmesi zaman alacağı benziyor. İnattı bir tiyatro geleneğimiz yeni yeni başlıyor.

1. 21 Yaşında Bir Çocuk Fatih Sultan Mehmet s.8
2. age. s.8
3. age. s.9
4. age. s.28
5. age. s.133
6. age. s.50
7. age. s.213-214
8. age. s. 217
9. age. s.312-313

AŞIRI SAĞCILIK YOĞUNLAŞIRKEN SİVİL-FAŞİST HAREKETİN PERFORMANSI VE YENİ YÖNELİMLERİ

Temel DEMİRER

Türkiye toplumunun bir bütün olarak Sağ'a kaydığı ve bu ortamda aşırı sağcılığın hızla yoğunlaştığı yaşadığımız kesitte sorulması gerekli ve bir o kadar da önemli bir soru var, o da şu: "12 Eylül öncesindeki faşist kadro birikimi ne oldu?.." 12 Eylül'den çok sonraları, 1988'lere varılan bu süreçte, bu soruna bir hayli ciddi eğilmek ve karşımıza dikilen bu soruya doğru yanıtlar bulmak durumundayız. Gelişen mücadelenin gelişen iki karşıt kampı, iç çelişkileriyle netleştirerek yeni bir kavgaya doğru tırmandığı yaşanan süreçte, sivil-faşist hareketin performansı ve yeni yönelimleri çözümlenmesi gereken acil bir sorunsaldır.

1-) EYLÜL MİLADINA KADAR SİVİL-FAŞİST HAREKET

Pan-Türkizmin seceresi çok eskilere dayanır. İttihat ve Terakki'nin Enver Paşalı versiyonunun 'Kızıl Elma'lı düşlerine kadar uzanan bu öykünün özü, bir süre için Mustafa Kemal'in zorunlu 'Türkiye Türkçülüğü' ile 'kesilir'. İstiklal mahkemelerinde Kılıç Ali'ce son İttihat ve Terakki'ci kılıç artıklarının budanmasıyla, Pan-Türkist emeller bir süre için 'rafa kaldırılır'... Her ne kadar 'Güneş Dil Teorisi' Pan-Türkist bazı bir girişim ve çözümlene olsa da, bunun çerçevesini nihai tahlilde acımasız 'Türkiye Türkçülüğünün' pragmatist uyarlamacılığı çiziyordu. Ve bu bağlamıyla da, 'Türkiye Türkçülüğü' global anlamı Pan-Türkizmin 'Kızıl Elma'cı düşlerinden ister istemez

'Fark'lılaşıyordu.

Avrupa'da faşizmin tırmandığı kesitte, uluslararası arenada esen rüzgarlar Türkiye'de meyvelerine dururken; faşizmin İtalya, İspanya ve Almanya'da iktidar oluşuyla birlikte, Türkiye'de de Saraçoğlu'nun faşizan yönetimi koşullarında sivil faşist hareket 'hareketlenmeye başlar.' Nihal Adıslı bu dönemde Türkes bir sıra neferi olsa da, olayların içindedir. Faşizmin uluslararası arenadaki yenilgisinden sonra, dünya çapında tersten esen rüzgarlardan bizim Pan-Türkistler de fazla önemli olmayan nasiplerini alırlar... Mahpusluklar, 'yargılamalar sürecinden Türkes'te geçer. Pan-Türkist'ler yeni bir deneyimi sahibi olurlarken, ister istemez bir adım geriye 'çark ederler'. Ama onlar için hiçbir şey bitmemiştir ve onlar bir adım geriye 'çark etmek' durumunda kaldıkları yerden devam ısrarlıdır ve devam ederler de ...

Bu çabalar sürecinde, ordu içinde çalışmaya ağırlık veren sivil-faşist hareket, oldukça heterojen olan ve heterojenliğine bağıntılı bir çeşitlilik arzeden 27 Mayıs 1960 hareketi içinde de yer alırsa da, pek fazla etkin olamaz. Bu olayın ardından da Türkes'in 'zoraki hariciyeciliği başlar...

Türkes 'zorunlu hariciyeciliği ardından sahne-i siyasete tekrar bir 'C.K.M.P'cisi olarak döner. Kısaca süreli bir bölükbaşı'lıktan sonra, 'C.K.M.P'sine yığılan sivil-faşist hareketin kadro birikimi entrist bir darbe ile 'C.K.M.P'sini 'M.H.P'ileştirdi. Eş zamanlı bir süreçte oluşturulan 'komünizmle mücadele dernekleri' M.H.P.'nin sokak örgütlenmesi için kullandığı ciddi nefes borularını oluşturdu. Aynı şekilde oluşturulmasına egemenlerce göz yumulan 'eğitim kamp'larındaysa yüzlerce vurucu militan yetiştirildi. 1968 gençlik hareketi karşısında militan kadro birikimini önemli bir ön deneyimden geçiren M.H.P., 12 Mart 1971 ortamının gericiilik döneminde kendini reorganize etti.

1974'ü takip eden süreçte anti-komünist bir saldırı stratejisi ile, etnik ayrılıkları ve bir dizi çeşitliliği körüklüyerek toplum ve tüm toplumsal yapılar sathında olağan-düzen partilerinden temelli farklılıklarla örgütlendi. Sivil-faşist hareketin özellikle İstanbul ve Ankara gibi büyük kentlerdeki etkinliği yanında, Çorum-Erzurum-Gaziantep üçgenindeki militan ağırlığı hiç de yabana atılacak cinsten değildi E.Z.H.T'de devrimci politik özne oluşmasa da, verili çürüme ortamında M.H.P çürümenin karşı-devrimci örgütlenmesini sokak terörü temelinde ve gücü yettiğince örgütleyerek tırmandı. Bu tır-

manış sürecinin önemli bir özelliği, geleneksel-burjuva ideolojisinin değil de, onun düzen içi geleneksel partilerinin tikanarak yıpranmışlığıydı. M.H.P kriz ortamında işte bu tikanıklığı bir hiper-aktivist vurucu güç olarak değerlendirdi. Lakin verili çürüme ortamında devrimci politik özenin olmaması, tekelci-burjuvazinin M.H.P atına oynamasını da De Facto bir biçimde devreye soktu. Özetle denilebilir ki, yaşanan o kesitte M.H.P tekelci burjuvazi için 'silahındaki en son kurşun değildi' ve sıra M.H.P'ye gelmişti. Çünkü, devrimci hareketin hala yığınların gündelikçi kendiliğinden hareketinin yine kendiliğinden örgütlenmeleri sınırını aşmamış olması yanında, ideolojik olarak Kemalizm'le hesaplaşamamış olması ve de en önemlisi politik olarak sa C.H.P'nin dolaylı etkinlik alanından kopulamamış olması (1), tekelci-burjuvaziye M.H.P At'ına oynama gerekliliğini, (düzen içi geleneksel burjuva partilerinin tüm yetmezliğine rağmen!) dayatmıyordu... Sivil-faşist terör devlet destekli saldırganlığını tırmandırırken; Balgat, Bahçelievler, 16 Mart katliamları yaşandı. Bunları devasa ölçekli Maraş ve Çorum olayları izledi. Abdi İpekçi'nin, Kemal Türkler'in, C. Orhan Tütengil'in, Bedreddin Cömert'in vb'lerinin katledilmesi sivil-faşist hareketin kapsamlı terör örgütlenmesinin ölçeğini, anlamı belgeliyordu. Kaldı ki bu madalyonun bir yüzüydü. Diğer yüzü ise, M.H.P'nin burjuva devlet ve aygıtları içindeki örgütlenmesiydi. Bu örgütlenmenin (yani, devlet kademelerindeki kadrolaşmanın) silahlı eylemci örgütlenme ile paralelize olmayan konumunun, belki de en iyi Türkes'in şu sözleri anlatır: "Biz hapisteyiz, fikirlerimiz iktidarda..."

2-) EYLÜL SONRASI SİVİL-FAŞİST HAREKET

12 Eylül 1980 sivil-faşist hareketin bir hayli deşifre olmuş hiper-aktivist kesimine görelî de olsa ka şit bir tavır aldı. Bu elbette Sol'a karşı aldığı saldırgan tavrıdan çok daha yüzeysel, bağışlayıcı ve hayırhahtı. Lakin yine de sivil-faşist hareketin hiper-aktivist kesimi Eylül yönetiminden (2), bir hayli yara aldı. Lakin devlet düzeyindeki kadrolaşmanın ise, verili koşullarda (3), öntü spontan bir biçimde açıldı.

Bu verili koşulların olgunlaşan ve olgunlaştıkça da belirginleşen verilerinin değerlendirilmesi, bize ister istemez Weimar döneminin son yıllarını anımsatmaktadır. Özal her ne kadar bir mareşal Von Hindenburg olmasa da, işlevselliğiyle ona karikatür konumlu bir paralellik arz etmektedir... Anım-

sanacağı gibi o günlerde çoğunluğu sağlamış Hitler'i başbakan tayin ederken; Katolik-Merkezcilerin lideri Von Papen'i de başbakan yardımcısı sıfatıyla Hitler'i frenlemeye memur ediyordu. Lakin kısa bir sürenin ardından, Von Hindenburg'un koltuğu altındaki çoğunluğun asıl sahibi Hitler, kaçınılmaz olarak iktidarına başkalarının payanda olmasını da, kendisinin kontrol edilmesini de reddetti. Böylelikle de koltuğu altındakini, şartları oluşunca kolaylıkla ekarte etti. Eski M.H.P'lilerin devlet ve ANAP düzeyindeki kadrolarının varlığı açısından tarihten öğrenmenin büyük yararı olduğuna inanıyorum. Özellikle Eylül yönetiminden yaralar almayan bu kesimin de, tarihten ve deneyimlerden öğrendiğini düşünüyorum.

Sivil-faşist hareketin hiper-aktivist kesimine gelince; bir kısmı yakalandı, bir kısmı Mafya'lığa soyundu (4), bir kısmı da yurt dışında kaldığı yerden 'yoluna' devam etti (5). Bu işin bir yanıydı. Yukarıda Hindenburg dönemi Almanya'sıyla 'parellezlik kurarak' ifadeye çalıştığım en önemli yan ise dört eğilimi kucaklama iddiasındaki ANAP'ın kurulmasıyla başladı. 12 Eylül'den yara almayan devlet kademeleri düzeyinde örgütlü M.H.P'lilerin ANAP'ta yer alması, eski M.H.P açısından bir dönüm noktasını teşkil etti.

ANAP'ın teorisinin Aydınlar Ocağı'nca kotarıldığı Türk-İslam sentezi görüşünü benimsemesi, ve de eski M.H.P'lilerin (C.K.M.P' sini ele geçirdikleri entirizm deneyimi ile !..)

ANAP'ta yuvalanması; Sivil-faşist hareketin hiper-aktivist kesimine tekabül eden Pan-Türkişt'lerle ANAP'taki 'kutsal ittifak' diye anılan kesimde yer alan (belli düzeylerde M.Ç.P ve Türkeş'den uzak duran 'eski' M.H.P'lilerle arasını açtı ve onları da ilginç değişim-dönüşümlere uğrattı. (6)

2/1-) YURT DIŞINDA SİVİL-FAŞİST HAREKET

12 Eylül 1980 sonrasında bir kısmı Avrupa'ya çekilen ülkücü M.H.P kadroları, daha önceki örgütlenmelerini güçlendirmeye çalıştı. Başını Musa Serdar Çelebi, Ali Batman, Abdullah Çatlı (7), Oral Çelik (8), Mehmet Şener, vb gibi 'tanınmış' isimlerin çektiği bu örgütlenme yer yer 12 Eylül'le 'karşı tavır aldı'. Aynı zamanda da Avrupa'da Mafya'nın uyuşturucu ticaretinden tutun da diğerlerine kadar ki bir alay pisliğine boylu boyunca bulaştı.

Örneğin 'papa davası' sanıklarından Musa Serdar Çelebi Almanya'da Türk-İslam birliği'ni oluşturdu. Almanya'nın Kolbens kentinde Türkeş'ci Türk federasyonu'ndan

kopan 97 dernekçe oluşturulan bu kongreyi (9) Türkeş çizgisinden kopanlar kotarıyorlardı. Ayrılık nedenlerinin 'metod' farklılığından kaynaklandığını vurgulayan bu kesim Avni Çarsancaklı'nın ağzından şunları diyordu: "Kimsenin fikirlerinde değişiklik yok. Ama artık pek çok arkadaş kitle partisinde politika yapmak istiyor. Küçük kalmaya mahkum bir partide uğraşmak, çoğuna anlamlı gelmiyor. Türkeş'in milliyetçiliği yorumlayışı son derece dar kalıplı ve kitle partisi ideolojisi olmasına müsait değil" (10)

ANAP'taki 'Hareketçi'lere yatkın olan (11) Çelebi-Batman girişimi Almanya'daki 97 dernekte etkin olması yanında; Hollanda'da 11, Belçika'da 6, Fransa'da 5, İngiltere'de ise 3 derneği kontrolü altında tutuyor.

Türkeş ile aralarına ayırım çizgilerini çeken bu ekip, örneğin Özal'a düzenlenen suikastın ardından kimilerine bizim bu işte parmağımız yok, bu olsa olsa bizim kopduğumuz Türk Federasyonu'na aittir derecesine; Serdar Çelebi'nin ağzından kamuoyunun dikkatini bu noktalara çekiyor: "Ağca'nın arkasında bir örgüt vardı. Bu örgüt Ağca'yı olağanüstü güvenlik tedbirlerini haiz askeri cezaevinden kaçırabilmiştir. Yani, olağanüstü güce sahip bir örgüttü. Böylece Özal'a karşı hazırlanan suikast girişiminin ardında da olağanüstü bir örgütün olması muhtemeldir." (12)

Kim bu olağanüstü örgüt?... 'Belçika ülkücü Türk Dernekleri Federasyonu' adına basına açıklama yapan yönetim kurulu üyesi Ömer Ali Söğütçü, her ne kadar, "bir ülkücü, Türkiye Başbakanı ya da Cumhurbaşkanı'na böyle bir suikasta bulunmaz" diyorsa da, bu suikast'i örgütleyenler ANAP'taki 'hareketçi' ekibin varlığından hoşnut olmayan, ülkücü teröristlerdir.

Kaldı ki, klasik dava'dan dönerek ANAP'taki 'hareketçi' eğilime çark eden İ.T.O. Başkanı Niyazi Adıgüzel'in de, ülkücü avukatı Kürşat Özkan tarafından öldürülmesi, yine klasik ülkücü terörist öğelerin intikamcı bir hesaplaşmasından başka bir şey değildi. Bu sonuçlara nereden mi varıyoruz?... Bakın Tuğrul Türkeş ne diyor: "M.Ç.P. 1983 yılında kurulmuş yeni bir partidir, siyasal izdüşümü olarak dün M.H.P'si gibi görülebilir. Ama bunun manası dün bütün M.H.P'lisinin bu safta olması değildir. (...) Biz diyoruz ki, dün M.H.P'liliği, ülkücülüğü hayırsız bir torunun taşıyabileceği dededen kalma İstiklal madalyası değildir. Biliyorsunuz dedesinin İstiklal madalyasını kanun gereği beş para etmez bir adam taşıyabilir. Oysa dün M.H.P'lisinin, ülkücüsünün bu gün de bu sıfatı taşıyabilmesi için,

aynı inancı taşıyor olması lazım. Bu gün başka inanç siyasi görüş ve ideolojinin içine girmiş adamın dünün M.H.P'li olması hiç bir önemi yoktur.(...) Amerika'nın bile terkettiği liberal kapitalist ekonomi sistemini benimseyen veya dünün ekstrem bir solcusuyla birlikte politika yapan adama hâlâ "ülkücü" demek mümkün değildir, bu insan dünkü ideolojisinden vazgeçmiş demektir. Dün memleketi komünist ülkelerin denetimine sokmak için uğraşan insanlarla, bunların ihanetini bile bile aynı çatı altında, genel başkanımızın söylediği gibi bir yağlı kemik uğruna birlikte olmak, bunların artık ülkücü olmadıklarını ifade eder." (13)

Tuğrul Türkeş'in 'kemik yalayıcısı köpekler'e benzettiği eski ülküdaşlarına gazabı boşuna değildir. Çünkü bu gün, dün M.H.P Genel Kurulu'nun 40 üyesinden 37'isi ile 38'i artık M.Ç.P'ye değil de merkezi Almanya'da olan 'Türk-İslam Birliği'ne yakındır...

2/2-) SUİKAST, ANAP'IN BÜYÜK KONGRESİ VE GELİŞMELER

Kartal Demirağ ya da nam-ı diğer 'Komando Kartal', hiç kimsenin yadsıyamadığı üzere 'eski M.H.P'li ülkücü biri (14) ve de eski bir hafise bakanın deyişle "Özal'a suikast planlı bir tertip"tir (Faruk Sükan) bu tertip, en özlücesinden ANAP içine kümelenmiş ve 'kutsal ittifak'dan rahatsız olanların Özal'dan radikal bir biçimde kurtularak önlerini açma girişimidir. Burada ister istemez konuya bağıntılı olarak 'Foreign Report'un şu ilginç gözlemlerini aktarmak durumundayım: "Türkiye'de 1970'lerin gözü dönmüş sağcı canileri, yurt dışındaki çıkar gruplarınınca yönlendirilmişti. Bu kişilerin aşırı milliyetçi oldukları iddialarına rağmen, bu kişiler para karşılığı ittifak değiştiren siyasi gangsterlerden başka bir şey değillerdi". (Foreign Report) Bu gözleme The Economist'in şu tesbitini de ekliyorum: "Başbakan Turgut Özal, Demirağ'ın saldırısı sonunda ölmüş olsaydı, Anavatan Partisi dağılırdı".

Yukarıdaki bölümlerde ifadeye çalıştığım gerçekler ortada değil midir?.. Her ne kadar hazırlık soruşturmasını büyük bir 'gizlilikle yürütüyorum' yaygaralarıyla etrafa durmadan tafrı satan DGM Savcısı Nusret Demiral; hiç de sır olmayan bu konuyu bilse de (15) susmayı yeğlemektedir. Tam bu noktada da, Savcı Bey'in hala "örgütlü mü örgütsüz mü?" olduğunu araştırdığı Kartal Demirağ'a çeşitli suikast girişimi iddiaları (16), basına sık sık yansımaktadır.

'Komando Kartal' her ne kadar, "Sayın Başbakan Turgut Özal ile, en küçük siyasi

yönden bir ilgim ve alakam yoktur. Kimse-den veya kuruluştan talimat almış veya görüşmüş değilim. Psikolojikman bunalıma girdim. İntihar etmek istedim. Beceremedim (...) Sayın Özal'la ilgim yoktur. Aslında bu benim intihar olayımdı, beceremedim" dese de; olayda 'yeşilli bir adamın' ya da 'iki esrarengiz kadının' olduğu iddialarıyla birlikte (17); MİT varsayımları da dikkate alınmalıdır.

Suikast sorununu burada şimdilik 'noktalayıp' ANAP'ın büyük kongresine geçiyorum: Büyük Kongre'ye Özal'a rağmen M.S.P eğitilmiş Mehmet Keçeciler ile, yine M.H.P eğitilmiş Mustafa Taşar'ın 'Kutsal İttifak'ı' damgasını vurdu. Örneğin, Özal'ın listesi hiç delinmesiydi, liberaller 20, muhafazakârlar 20, hareketçiler 10 kişi çıkartacaklarken; seçimler sonucunda liberaller 15, 'kutsal İttifak'çılar ise (19'u Muhafazakâr, 16'sı Hareketçi olmak üzere) toplam 35 kişi çıkarıldılar. Özellikle Mehmet Keçeciler'in, Eyüp Aşık'ın, Burhan Özfatura'nın kongrenin ardından, "Partinin vitrini şimdi düzeldi" demeleri yani liberal geçinen (18) Güneş Taner'in, Safa Giray'ın, Doğançan Akyürek'in tasfiyelerinden memnuniyetlerini ifade etmeleri (19), elbette basit bir iş değildir. Kaldı ki, galip anahtar listeci 'Kutsal İttifak'çılar, zaferlerinin hemen ardından Özal'a gözdağı vericesine şunu dediler: "Özal'ın delege oylarının esas olduğu kongre sonuçlarını dikkate alması lazım" (Eyüp Aşık).

Bu durumun "ANAP'ı olabildiğince küçük bir kanat partisi haline getirmesi" (Milliyet) tehlikesine dikkat çeken Altan Öymen'in bu dedikleriyle paralel görüşler savunan Hikmet Bil'de şunu vurguluyordu. "ANAP'ta şimdi artık kala kala etkin güç olarak yalnızca Selametçilerle Hareketçiler kalmışlardı..." (Hürriyet)

2/3-) VE ÖZAL OPERASYONU

Özal tüm yakınlığına rağmen, yine de kendisine rağmen anahtar liste çıkarıcıları bağışlamadı. Mustafa Taşar ve Eyüp Aşık gibi isimlere başkanlık divanında yer verilmedi. Mehmet Keçeciler'inse teşkilatla ve partiyle bağlarını 'kesti'. Yeni yönetimde:

1) Teşkilat başkanı olarak Oltan Sungurlu (muhafazakar Hareketçi ve gruplar üstü kalmış bir isim),

2) Seçim işlerinden sorumlu genel başkan yardımcısı olarak, Veynel Atasoy (Hareketçilerden kopma bir muhafazakar, liberallerle ittifakta bir denge ismi)

3) Basın yayın ve tanıtma sorumlusu olarak, Halil Şıvgın (Atasoy konumunda biri,

Taşar ile selami sabahı kestikten sonra itibarı tade edilen bir muhafazakar isim)

4) Propaganda ve sosyal faaliyetlerden sorumlu genel başkan yardımcısı olarak, Ali Talip Özdemir (İlimli-Liberal)

5) Genel Sekreter olarak Akın Gönen (İlimli-liberal)

6) Araştırma ve planlamadan sorumlu genel başkan yardımcısı olarak, Alaattin Fırat (Selametçi eğilimli ve liberallere karşıt olmayanlardan)

7) Genel muhasip olarak, Orhan Demirtaş (Liberallerle işbirliğindeki bir ilimli)

8) Parlamento ile ilişkilerden sorumlu genel başkan yardımcısı olarak, Recep Ergun (Gruplarüstü bir ilimli) yer aldı.

Özal'ın bu operasyonu, Prof. Emre Kongar'ın yönettiği Kamar araştırmalarına göre, suikast olayından sonra ANAP'ın oy yüzdesinin % 3.5 arttığı, S.H.P'nin % 1.2, D.Y.P'nin % 2.3 gerilediği ortamda gerçekleştirildi. (20) Bu nokta da ANAP'ın yeni dizaynı ayarlanırken, suikastın ANAP içindeki hareketçileri güç duruma düşürmek için yapıldığı varsayılırsa, ANAP dışındaki ülkücü kesimlerin hedefledikleri yolunda önemli bir adım attığını kabullenmemek için hiçbir sebep yoktur.

Teoman Erel'in deyişiyle (ANAP'taki bu yeni dizayn) "Gazi'nin intikamıdır" (Milliyet) Lakin erken ve aceleci sonuçlar çıkartmaktan özellikle kaçınmak gerekmektedir. Çünkü, Mehmet Keçeciler'in 'Cumhuriyet' Gazetesi ile yaptığı söyleşide ifade ettiği gibi: "ANAP'ta 1989'da bir olağanüstü kongre olasılığı vardır." (Cumhuriyet)

Rauf Tamer'in deyişiyle 'Kutsal İttifak' çarın yediği bu darbe, "Mağlup sayılır bu yolda galip" (Tercüman) biçiminde de yorumlanabilir olsa da, ANAP'taki hesaplaşma bitmemiştir. Kaynama devam edecektir. (21) Ve de nihayetinde ANAP ya 'Kutsal İttifak'ın olarak 'Liberal'lerine dar gelecek veya 'Kutsal İttifak' ANAP'tan ikide edilecektir... İki olasılıktan ilki gerçekleştiğinde Türkes ekibi kaybetmiş olacaktır. Aksi taktirdeki ikinci olasılığın gerçekleşmesi durumunda Türkes'çilerin önemi artacağı gibi; uzun süredir atılması kavgasını verdikleri, önemli bir adımı da atmış olacaklardır.

3-) İLK SONUÇLAR VE POTANSİYEL İMKANLAR

ANAP'ta bir 'hazan mevsimi' artık kaçınılmazdır. Dört eğilim MİT'lerinin giderek delik deşik olması ANAP açısından bir dökülmeyi de devreye sokacaktır. Yani artık ANAP için, geçmişteki görünümlü bir yığın-sallık, bir nostalji olacaktır.

Eğer ANAP'taki dökülmeyi klasik düzen partileri masedemezse, bu rezerv aşırı sağcılığı yoğunlaştıran ortamda giderek toparlanabilmesi mümkün olan sivil-faşist harekete altlık olarak, kanalize olabilecektir.

ANAP'taki 'Kutsal İttifak'ın bir parçası olan 'Hareketçiler' klasik özellikleri törpülenen ve giderek faşizmin tipik özelliği olan 'sokak örgütlenmesi' mantığını yitiren bir ekip olarak, yeni dönemde çok radikal değişiklikler olmazsa sivil-faşist harekete öncülük edebilecek bir yapı değildir. Ama sivil-faşist hareket örgütlenmesinin devlet düzeyindeki örgütlülüğünü reorganize edebilmesi için, faşizmin çok önemli bir rezervidir. Bu konunun öneminin kavranabilmesi için, hareketçi Taşar'ın şu sözlerini anımsatayım: "Bu partiyi (ANAP'ı kastediyor- y.n) kuran benim. Kurucularından birisiyim ve kurucuları içerisinde de Özal'dan sonra en fazla emeği olan benim." (Hürriyet)

Sivil-faşist hareket bu gün kimilerine göre, bir hayli 'marjinal' bir hareket olarak yorumlanarak sunulmaya çalışılsa da, hızla ilerlenen bir kriz döneminde tekelci-burjuvazice itibarı tade edilecek, önemi herkesçe yaşanılması olası olan kesitte kavranılacak potansiyel bir güçtür. Bu gücün küçümsenmemesi gerekmektedir.

Son bir nokta daha: Lütfen, yaşanan süreçte durmadan Weimar dönemini anımsayınız.

NOTLAR

1) İşte Mayıs-77'deki bir seçim öncesinde 'Bağımsız Türkiye'de işçi sınıfına şöyle haykırıyordu: Oyunu bölme, faşizmin ekmeğine yağ sürmel..' (Mayıs-77 s.24) ve ardından da devam ediyordu: "Türkiye solu (...) 5 Haziran 1977 seçimlerini bir referandum saydı ve oylarını bölmeyerek anti-faşist cepheye yer alan ve küçük burjuva dönüştürücü bir platform ile kampanyasını yürüten CHP'nin seçim zafetini mümkün kıldı." (Bağımsız Türkiye, Haziran-77, s.26)

2) 21.02.1987'de kaleme aldığım, "Eylül'ün Kimliği, Gidişatı ve 'Geleceği' Üzerine Tezler" adlı bir yazımda Eylül yönetimini şöyle tanımlamıştım: "Verili sınıf ilişkileri çevreninde gerileyen, ayrıca da orta dereceden gelişmiş D.T.K'nin koşullandırdığı, klasik yığın desteğinden ve korporatif özelliklerinden yoksun olan 12. Eylül'cü rejim: Verili organik bunalım koşullarındaki çürümenin militer eksenli, monolitik örgütlenme girişimi (ya da denemesi) idi. Uniformalı finans kapitalci fraksiyonun zorunlusu olduğu bu model yolunda, proletarya ve emekçi yığınlar karşı, azgın ve kudurgan bir saldırı hattını oluşturan 12 Eylül'cü rejim; burjuvazinin özel mülkiyetçi rejimini kurtarma operasyonuydu. Yapısal özellikleri ve iç mantığının işleyiş gereği çelişkili ve devingen-griift özellikler taşıyan 12. Eylül'cü rejim; kapitalist düzen ve mülkiyetçi reorganize ederken, kaçınılamaz olarak da kendi karşıtlarını döledi. Konsolidasyon eğilimini taşıyan monolitik faaliyetleri sürecindeki 'süngülerinin iktidarı' ile, 'Kutsal İttifak'larının koalisyon tabanını da daraltıp, burjuva muhalefetini de karşısına alarak 'seçenek'leştirdi... Bşylelikle de klasik yığın desteğinden ve korporatif özelliklerinden yoksun olmasından ötürü, göreceli nitelikler taşıyan 12 Eylül'cü nötr kitle desteğini yitirerek, yükselen 'Genel Demokrasi' talebi karşısında ve burjuva çerçevede gerilemeye başladı."

3) Verili ortam dedim: Eylülist yeni şekillenmenin ideolojik açıdan en kristalize sunusu, temel öğesini İslamın oluşturduğu Türk-İslam sentezidir. Bu sentezde dinin temel öğe olarak kullanılması, sermayenin hegemonyasına büyük kitlelerin razı edilmesinin mekanizması olması gerekliliğinden kaynaklanıyor.

İslami karakterli bu kontrol mekanizması, eş-zamanlı süreçte şiddetli bir siyasal pasifikasyon ve de-politizasyonla taçlandırılırken; kaçınılmaz olarak da din, radikal-sol bir gelişmeye karşı geniş yığınlar tarafından kabul görebilecek, onları etkileyebilecek bir ideoloji üretmede temel alınıyordu. Örneğin Türk-İslam sentezinin devletin giderek resmi ideolojisi olmaya başlamasıyla birlikte; eğitimde din derslerinin zorunlu hale gelmesi, ekonomi ve siyasette İslami motifli bir jargonun öne çıkması ve uyarlanmaya çalışılması yanında; örneğin, 1983'te sayısı 804 olan dinsel amaçlı vakıf, son üç yılda büyük bir hızla kaydederek 1663'e fırlıyordu.

Bu ortam da, en basit göstergesi ile 55 milyonluk bir toplumun okunan gazete sayısının sadece ve sadece 2,5 milyon olduğu düşünülürse, umarım vurgulamaya çalıştıklarının vehametini kavranabilir.

4) Senet mafyasının bugün, 'eski' ülkücü ve MHP'li hiper aktivist kılıncı artıklarınca örgütlendiği herkeşçe bilinendir.

5) Hoiland'a da bir TKP-ML taraftarı Nubar Yalın'ın 1982'de katledilmesi... M.A. Ağca'nın 1981'deki Papa suikasti vb'lerini anımsayınız.

6) 'Hürriyet' Gazetes'i'nin köşe yazarlarından Coşkun Kurca'nın ilginç bir tesbitini konuya bağınıtlı olarak buraya nakletmekte yarar görüyorum: "Yapılması gereken ilk tespit şudur: ANAP'ın merkez yönetimi, henüz tam olarak laiklik aleyhtarı bir grubun eline geçmiş değildir.(...) Laiklik aleyhtarı hizip, kendisini o kadar güçlü hissetmiştir ki, Sayın Özal'ın hazırladığı listeyi delmek için "anahtar" hazırlamak cüretini bulabilmiş ve o listeyi istediği ölçüde delebilmıştır. Bu, çok önemli bir olaydır. Bu suretle, laiklik aleyhtarı hizip, suikast teşebbüsü ve -onu takip eden- Sayın Özal'ın adı etrafındaki karizmayı çoğaltmaya yönelik propaganda duyarlı olmayacak kadar, istediğini bildiğini kanıtlamıştır. Aynı zamanda bu hizip, liderlere, partiyi artık sırf kendi tercihlerine göre denge oyunlarıyla yönetmeyeceğini, örgütte çoğunluğa sahip olanlara yeterince kulak vermesi gerektiğini, aksi halde, liderin arzusunun dahi aşabileceğini ihtar etmiştir.

İkinci olarak yapılması gerekli tesbit, eski MHP militanlarından çoğunluğun, saf milliyetçilik görüşünden ayrılarak, laiklik aleyhtarı doktrinini benimsemeleri olgusudur. Bu olgu, sırf ANAP içindeki "hareketçi" kanatta görülmüyor. Sayın Alpaslan Türkeş'in, MÇP'inde de gözleniyor. Şimdi, ANAP'ta çoğunluğa ele geçiren laiklik aleyhtarı hizip, ANAP dışında kalan eski MHP'liler gibi eski MSP'lilere de, kendi görüşlerine iktidar yolunu açmanın en sağlam yönetiminin, ANAP'ta birleşmek olduğunu söyleyecektir." (C.Kurca, Hürriyet)

7) Geçerken Abdullah Çath'nın 1984 yılından bu yana İsviçre'nin Basel kentini savcılığınca arandığını ve Fransa'da yakalandığı halde İsviçre'ye iade edilmediğini belirtireyim.

8) Oral Çelik, Mehmet Şener ile birlikte Abdi İpekçi cinayetinden aranyor. Ve Oral Çelik Kasım-1986'da Fransa'da sahte bir kimlikle tutuklandı. Tutuklanma gerekçesi ise, açıkladığına göre Ali Dündar ile birlikte uyuşturucu ticareti.

9) Türk-İslam Birliği'nin Kolbenz'deki kongresine Türkeş çağrılmadı. Ama bu kongreye ANAP'lı Mustafa Taşar, Eyüp Aşık, Levent Barlas, Ünal Yaşar, Mehmet Çevik, Namık Kemal Zeybek, Ahmet Günebakan'dan oluşan 7 kişilik bir ANAP parlamenterler heyeti katıldı. Bu durumu ve kongreyi ise, Tuğrul Türkeş şöyle değerlendirdi: "Bu ANAP'ın organizasyonudur, biz muhatap değiliz. Genel başkan yardımcısından genel başkan danışmanına kadar insanların gittiği ve salt ANAP milletvekillerinin iştirak ettiği toplantıyı, ANAP'ın dışında organizasyon olarak nitelemek mümkün değildir." (Tempo No: 27 s.18)

Bu Kongre'de "Türk-İslam Birliği" ANAP'taki 'liberal'lerin şiddetli eleştirisiyle, her ne kadar 'partiler

üstü' kalmak istediğinin imajını oluşturmaya çalıştıysa da, yine de ANAP'taki 'hareketçi' kanat'a endirekt sempatiilerini de gizlemediler.

10) Tempo No:26 S:18'den naklen

11) Kim ne derse desin, Çelebi-Batman girişimi her türlü zahiri görüntüye rağmen, ANAP'taki Taşar ekibine yatkındır. Çünkü onlar bu tür yatkınlıklarıyla, artık söyleşine yeni bir siyasal jargonla karşımızdadırlar: "Ülkücü hareketin varoluş sebebi ülkedeki mevcut düzeni sol güçlere karşı korumak değildir. Gene ülkücü hareketin varoluş gayesi liberal-laik düzenin müesseselerini muhafaza etmek ve yaşatmak da değildir. Unutmayalım ki, biz hiçbir yıkıcı faaliyetin ne sorumlusu ne de muhatabıyız. Bundan dolayı sol güçlerle polisin arasında girmek bizim görevimiz değildir. Devletin yeterince askeri ve polisi vardır. Devlete yönelik her türlü eylemin muhatabı da bu kuvvetlerdir." (Yeni Düşünce, 6.Mayıs. 1988)

Yeni jargonla dikkat edin: Bu ekip artık, ANAP'a yatkınlığıyla 12 Eylül 1980 öncesindeki gibi "devletin yapamadığını yapmak, devletin yerini almak" yolu "devleti korumak, kollamak" görevinden vazgeçmiştir... Ve de bu çok ilginçtir.

12) Tercüman, 23.06.1988, s.7

13) Tempo No:27 s.18'den naklen

14) Her ne kadar Türkeş, "Bu kişinin ne geçmişte ne de şimdi teşkilatımızla ilgisi var" (Cumhuriyet, 21.06.1988) diyorsa da Kartal Demirağ, Türkeş'in yalanlarının tam tersine, 1976'dan beri azılı MHP'li bir ülkücüdür. 19 günlük eğitimle öğrenilen olan Komando Kartal' tüm Dinarlıların tank olduğu üzere sabıkalı bir ülkücü ve cezaevi firarısidir...

15) Bu konu sırf değil. Senaryonun ne olduğunu ve kimlerce tezgahlandığını Turgut Özal'da biliyor. Turgut Özal konuyu 'Papayacı Sultan' Semra'nın kulağına fısıldadığı halde, 'denge'lerden ötürü susmayı yeğlemektedir. Semra Özal da bu konuda bir hayli keumca şunları demektedir: "Evet konuştum. Ama bunu hiçbir zaman açıklamam. Bu sadece ikimizin arasındadır." (Hürriyet, 27.06.1988)

16) Komando Kartal'ı önce, eski pol-bir'li Gazi Aydın adlı bir ülküdaş'ı Numune Hastanesi'nde öldürmeye kalkıştı.(Hürriyet, 24.06.1988) İlk eylem gerçekleş-tirilemeyince ikincisi ise, hastaneye bomba koymak oldu.(Tercüman, 27.02.1988) Durun bakalım daha nekre tank olacağız...

17) Tercüman, 23.06.1988,S.7

18) ANAP'ta liberal geçinen Cengiz Tuncer, Veysel Atasoy, İlhan Aközüm, İbrahim Özdemir, Doğancan Akayöre, Güneş Taner, Südi Türel, Safa Gıray, Kurtçebe Alptemoçin, Mesut Yılmaz, Haydar Özalp, Mükerrerem Taşçıoğlu ve benzerleri hakkında Taha Akyol'un söyleşisine, doğruya yakın bir tasvir'i var. Bu ilginç tasvir'i birlikte okuyalım: "Aşında ben, ANAP'ta iciseli anlarında 'liberal' bulunmadığı kanaatindeyim.. Bunlara 'pragmatik' demek daha doğru olurdu." (Tercüman)

19) 'Kutsal İttifak'ın liste dışı bırakarak 'harcadıkları' da, aynı düşmanlık içinde şunları diyorlardı: "Kendini akıllı karga zanneden biri, ağzına bir yerden peynir geçirimsi, bol bol ötüyor. Demokrasiyi bilmiyor mu ki demokrasi dersi veriyor?.. Biz onun gibi başkasının izinden gelerek çanta taşıyıcılığı yapmadık. Biz partiyi kurarken Eyüp Aşık neredeydi? O felsefeyi çizerken, Eyüp Aşık'ın kafası neredeydi? Şimdi kalkıp da neyin nasıl yapılacağını bize mi anlatıyor?.." (Güneş Taner, Hürriyet)

20) Hürriyet, 26.06.1988, S.10

21) ANAP'ta hesaplaşma bitmedi, daha da devam edecek dedim: Örneğin Özal'ın 'Kutsal İttifak'ılara yönelen son mini operasyonundan sonra ilk tepkiler şunlardır:

***Mustafa Taşar: "Kabinedeki değişikliği saymıyorum. Ceremesi hatasıyla, sevabıyla Özal'ın"

*** Aşık: "Kongreden 950 oy alanların partiden dışlanacağını inanmıyorum."

*** Pehlivanlı: "Cumhurbaşkanının kabine değişikliğinde her hangi bir şekilde rolü olmuşsa, bu sistemin adını değiştirmek gerekir."

*** Keçeciler: "Bunun adına demokrasilerde ne deniliyorsa, öyle deyin." (Hürriyet, 28.06.1988)

CEZAEVLERİNDE EK CEZALAR

Cezaevi yönetimleri çok başlı. Bazı sorumluluklar savcı ve müdürlerde. İnfaz Koruma Memuru adı verilen gardiyanların da bu sorumlulukları paylaştıkları biliniyor. Bu sorumlular Adalet Bakanlığı'na bağlı.

İçişleri Bakanlığı'nın sorumluluğunda olan işleri de jandarmalar yürütüyor. Bakanlığın bu yetkisini subay, astsubay ve jandarma erleri kullanıyorlar.

Yetki kullanımının belirlenmiş kuralları bulunmuyor. Yetkiye sahip olanlar subjektif niyetlerine göre davranıyorlar. Bu davranışlar giderek hükümlü ve tutuklulara ek cezalara dönüşüyor. Siyasîlerin adli mahkum dedikleri çoğunluğun bu davranışlara karşı tepkili olduklarını söylemek mümkün değil. Kaldı ki, tüm görevliler bu tutuklu ve hükümlülere daha acımasız davranıyorlar.

Siyasî tutuklu ve hükümlüler, haklarını öğrenmek için çaba harcıyorlar, haklarını sonuna kadar taviz vermeden kullanıyorlar. Ayrıca "hak" sayılmayanları da "hak" olarak elde etmenin mücadelesini hemen hergün veriyorlar.

Mücadelede edilen bir yönde, görevlilerin subjektif davranışları oluyor. Mahkeme hücrelerinde kelepçenin açılması bir hak mıdır, değil midir bilinmiyor. Gerektiğinde bu tür uygulamalara bir çavuş bile değişik karar verebiliyor ve uygulamaya çalışıyor. Tabii sonuçlarına da katlanmak koşuluyla.

Geçtiğimiz günlerde, duruşmaya çıkarılmak üzere DGM'ye götürülen siyasî tutuklulara insanlık dışı davranışlarda bulunulmak istenmesi üzerine, görevliler sert tepkiyle karşılaştılar. DGM hücresinde kelepçelerinin açılması bir yana tuvalete de götürülmediler. Siyasî hükümlüler çişlerini hücreye yapmak zorunda kaldılar. "Gömlüklerinizi paspas yaptırıp temizlettirim" tehdidinde bulunan görevlilerin, hücreyi sonradan nasıl temizlediklerini doğrusu merak ediyoruz.

Mahkemeye çıkarılmayarak cezaevine götürülen siyasî tutuklular, yapılan haksızlık karşısında Cumhuriyet Savcılığı'na, İl Jandarma Alay Komutanlığı'na ve Dış Güvenlik Komutanlığı'na ayrı ayrı di-

lekçelerle suç duyurusunda bulundular. Söz konusu başvurunun metni şöyle:

"Cezaevi Savcılığı Kanalıyla
Cumhuriyet Savcılığına
Ankara

İlgi: Suç duyurusu

8.9.1988 günü yargılandığımız mahkeme olan DGM'sine götürüldük. Cezaevinden mahkemeye götüren ve güvenlikten sorumlu Ümit adlı astsubay kıdemliüstçavuş biz tutukluları kelepçeli olarak DGM'si hücresine koymuş ve hücrede kelepçelerimizi açmamıştır. Kelepçeleri hücrede açmadığı gibi tuvalet ihtiyacımızı gidermek için tuvalete gitmek istediğimizde de tuvalete çıkarmamış, bu ortamda bazı tutuklu arkadaşlar DGM hücresine işlemek zorunda kalmışlardır. Bu durumda duruşmaya çıkamayacağımızı ihtiyacımızı olduğunu belirtince "mahkemeye çıkmıyorlar" diyerek duruşmaya çıkartmadan görevli astsubay kıdemliüstçavuş bizleri cezaevine geri getirmiştir. Görevli olan yukarıda adını verdiğim subay bu tavrıyla savunma hakkımı engellemiş ve görevini kötüye kullanmıştır.

Görevli astsubay kıdemliüstçavuş Ümit (soyadı cezaevindeki yöneticilerden öğrenilebilir) tutukluları kelepçeli olarak hücrede tutması ve tuvalete çıkartmaması ile bizlere "eziyet" etmiş ve mahkemeye çıkmamıza engel olmuştur.

Astsubay kıdemliüstçavuşun görevini kötüye kullandığını ve davacı olduğumu bildiriyor suç duyurusunda bulunuyorum. Gereğinin yapılmasını arz ederim. 9.9.988

Merkez Kapalı Cezaevi 4. Koğuş
Kadir oğlu 1959 doğumlu Niyazi Baysan"

Bu dilekçe burada bitiyor. Dilekçeler ise bitmeyecek. Zira yönetimin haksızlığa son vermesi mümkün görünmüyor. Cezaevinde bulunmak bir ceza değilmiş gibi, ayrıca ek cezalar uygulamak subjektivitesinin her zaman var olacağı gerçeği, ülkemizin gerçeği.

Fransız Komünist Partisi'nin haftalık dergisi Révolution'un 23-29 Eylül 1988 tarihli son sayısında Türkiye ile ilgili olarak "Davalar Çemberi" başlıklı bir yazı yayımlandı. Nihat Sargın-Nabi Yağcı Davası ile birlikte Toplumsal Kurtuluş Davası'ndan genişçe söz edilen yazıda Dev-Yol Davası'na da yer veriliyor. Révolution, Türkiye'de baskının aynı merkezli çemberler biçiminde işlediğini ve durmadığını yazıyor.

TÜRKİYE: DAVALAR ÇEMBERİ

Paris'te yayınlanan Révolution, Türkiye'de baskı ve işkencenin durmadığını ve Türkiye'nin bir keyfilik ülkesi olduğunu belirtti. "Nasıl Keyfilik? Kutlu-Sargın ile 12 yoldaşına açılan dava bir örnektir. Yalçın Küçük'ün tutuklanması bir diğer örnektir." Bunları dile getiren Révolution, Türkiye'yi bir diktatörlük olarak niteliyor.

douze camarades en est un exemple. L'arrestation de Yalçın Kucuk en est un autre.

Yalçın Kucuk est un intellectuel turc d'aujourd'hui, dirigeant la revue Libération sociale De quoi est il accusé ? De huit actes

de subversion.

1. Faire la pro,
- (2) 2. Faire coi
3. Faire legalise une organie

Fransız Komünist Partisi'nin haftalık yayın organı Révolution'da Jacques Dimet'in imzası ile yayımlanan "Les Cercles des Procès" başlıklı yazı, "Yoldaşlarımız Haydar Kutlu ve Nihat Sargın davasının yeni duruşması, bu ayın sonunda, 25 Eylül Referandumundan bir kaç gün sonra başlayacak" cümlesi ile başlıyor. Révolution, Sargın ve Yağcı'nın kişiliklerinden övgü ile söz ediyor ve şunları ekliyor: "Gizlenmeyi seçmediler. Komünist düşüncelerini açıkça söylüyorlar ve Türkiye'de özgürlük ve demokrasi talep ediyorlar." Sargın ve Yağcı'nın Türkiye'ye geldiklerinde işkence gördüklerini ve Davalarının haziran ayı başında Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde başladığını haber veriyor

POLİTİK DAVALAR VE KEYFİLİK ÜLKESİ

Kutlu ve Sargın Davası politiktir. "Generallerin ve sivil izleyicilerinin demokratizasyondan ve AET ile yakınlaşmadan söz ettikleri bir zamanda böyle bir davanın devam etmesi kabul edilemez." Révolution, bunları da yazıyor.

1983 yılında yapılan parlamento seçimleri hiç bir şeyi değiştirmemiştir. "Doğu Vilayetleri'nde", "Province Orientales", kürt nüfusa karşı yapılanlardan söz etmeden bile rejimin niteliğinde hiç bir değişiklik olmadığı söylenmelidir. Bundan sonra Révolution şöyle devam ediyor: "Bugünün Türkiye'si, hem keyfilik hüküm sürdüğü ve hem de aydınların, işçi sınıfının Türkiye ve dünyadaki demokratların baskısı ile diktatörlüğün bir kaç özgürlük plajı vermek zorunda bırakıldığı bir ülkedir. Nasıl keyfilik? Kutlu ve Sargın ile oniki yolda-

şına açılan dava bir örnektir. Yalçın Küçük'ün tutuklanması bir diğer örnektir." Révolution, buradan Toplumsal Kurtuluş Davası'na geçiyor.

TOPLUMSAL KURTULUŞ: Libération Sociale

Dergi, Yalçın Küçük'ü de tanıttıktan sonra, Toplumsal Kurtuluş Davası hakkında bilgi veriyor ve DAL'da Kurtuluşçulara yöneltilen suçlamaları sıralıyor. Toplumsal Kurtuluş'un, sekiz yıkıcılık suçuyla suçlandığını belirtiyor ve "İşte Liste" diyerek sayıyor. "1- PKK propagandası yapmak, 2- PKK'yı tanıtmak, 3- PKK'yı legalize etmek, 4- PKK'nın legal örgütü olmak, 5- Dergi ve gazeteleri hapishanelerdeki canilere parasız göndermek, 6- Yurtdışında yayınlanan illegal yayınları almak, 7- TİP-TKP-TSİP ile bir parti kurmak, 8- Sovyetler ne derse onu yazmak." Révolution, yazısına eklediği dipnotlarla PKK, TİP, TKP, TSİP kısaltmalarını Fransız okuyucusu için açarak yazıyor.

Révolution, bundan sonra da kısaca diğer davaların devam ettiğini bildiriyor ve "özellikle de aşırı sol örgüt Dev-Yol Davası" diyerek Dev-Yol yöneticilerinin davalarını haber veriyor. Dergi, Türkiye'de represyonun, eş merkezli çemberler halinde işlendiğine dikkat çekiyor. Darbe'nin hemen arkasından pek çok militanın toplandığını, sendikaların kapatıldığını, DISK hakkında dava açıldığını ve TKP Davasının başladığını hatırlatıyor. Bunun birinci çember olduğunu, bunu entellektüellere ve barışçılara karşı açılan davaların izlediğini kaydediyor. Son olarak da, üçüncü çember, terörizmin suçlanması gerekçesiyle korkunun bir kütle hareket haline getirilmek istendiği yazılıyor.

FRANSA SERT OLMALIDIR

Fransız Komünist Partisi'nin haftalık yayın organı, Türkiye'nin AET ile ortaklık ilişkisi içinde ve NATO'nun da üyesi olduğunu ifade ettikten sonra, "Türkiye'ye Fransa, şimdiye kadar olduğundan çok daha katı baskı yapmalıdır" diyor. Gerçek Türkiye'yi Özal'ın temsil etmediği belirtilerek, gerçek Türkiye'nin tüm demokratların desteğine güvenmesi gerektiğini yazıyor. Révolution'un yazısı böyle bitiyor.

İŞÇİ SINIFI VE DAYANIŞMA

DETERMINİZMİ, işçi sınıfının tarihsel ve devrimci rolünden ayırmak mümkün değildir. Determinizm, eninde sonunda, bir durumun diğer bir duruma, kaçınılmaz bir yol açmasıdır; üretim süreci içindeki durumu ve maddi koşulları, işçi sınıfını, kaçınılmaz ve önlenemez bir biçimde devrimci bir role çıkarıyor.*

İŞÇİ sınıfının devrimci rolünün sona erdiğini söylemekle determinizmden vazgeçmek eş anlamlıdır; bu, aynı zamanda, materyalist bakış açısını reddetmeyi de anlatıyor. Dolayısıyla, üretici küllenin devrimci rolü ve bu rolün şaşmazlığı tüm bilimselliğinin temelini oluşturuyor. İşçi sınıfının devrimci ve öncü rolünün sona erdiğini söylemek, materyalist bakış açısından da çıkmaktır; geçerli bilimin sona erdiği anlamına geliyor.

MATERYALİZM, bir bilimsel birikim ve yöntem olarak yerindedir. Yeni sorunlarla karşı karşıya kalıyor; bunları, çözmek ve çözümlenemeyen sorunları başında yer alan şudur: Nerede ise 1970 yılı başlarından itibaren dünya kapitalizmi ve tek tek ülkeler kapitalizminin, çok yoğun bunalımlar yaşamasına, zaman zaman 1929 Bunalımı'nın eşliğine gelmesine karşın, genellikle dünya işçi sınıfının ve ayrıca tek tek ülke işçi sınıflarının devrimci program ve eylemlere yaklaşmak yerine uzaklaştıkları gözlenmektedir. Bu, hem determinizmden ve hem de işçi sınıfına verilen devrimci misyonlardan uzaklaşma eğilimlerini doğuruyor.

SORUN ciddidir. Yok saymak mümkün görünmüyor.

LENİNİZM, yirminci yüzyılın başında geliştirilmiş ve formüle edilmiş Marksizm'dir. Tekelcilik, Marksizm-Leninizm'in formülasyon döneminden sonra geçen ve üç çeyrek yüzyıla yakın zamanda, çok önemli gelişmeler gösterdi ve tam bir sistem niteliğine kavuştu. Marksizm tümüyle kapitalizmin ve Marksizm-Leninizm ise tekeli aşmanın başlarının rengini taşıyordu. Bugünkü aşamada Marksizm ve Leninizm, bazı öngörüler açısından güçsüzleşirken, temel yasaları açısından daha yalın ve daha katı ve hiç kuşkusuz çok daha kesin bir uygulama etkinliği kazanıyor.

İDEOLOJİK ve örgütlü mücadele bugün Marks'ın zamanında olmadığı kadar, ancak Lenin'in gözleyebildiklerinden de kat kat daha önem kazanmış durumdadır. Derinleşen ekonomik bunalımlara karşın işçi sınıfının daha devrimci programlarla çıkamaması, devrimci rolünü yitirmiş olmasından değil, ideolojik ve politik mücadelenin ve buna bağlı yeni örgütlü atılımların çok daha büyük bir önem kazanmasından ileri geliyor. Emperyalizmin sosyalist sistemi dış kuşatması geriletilirken tekeli düzenlerde işçi sınıfının ideolojik kuşatılması görülmemiş boyutlara ulaşıyor.

SINIF, görülmemiş bir ideolojik ve politik kuşatma içindedir.

BİLİNEN örgütlenme modelleri yetmemektedir.

BİLİNÇ, götürülmüştür; önemli olan artık bu ideolojik ve politik kuşatmayı yıkmaktır.

DEVİRİMCI programların gündeme gelebilmesi, tekeli düzenlerde işçi sınıfının ideolojik kuşatmasını sona erdirmek ve duruma uygun örgütlenme modelleri sunabilmekle özdeşleşiyor. Ideolojik kuşatma, determinizmin geçerliliğini köreltiyor.

EYLÜLİZM'in temelinde kuşatma politikası yatıyor. Uzlaşmacı aydın hareketi ile temciti pilavı türünden yaşlanarak tekrar öne sürülen Türk-İş hareketi, tümüyle, işçi sınıfını devrimci bakış ve eylemden uzaklaştırma amacını taşıyor. İş, şimdi bunu kırma zamanıdır.

TÜRK-İŞ, bir CIA-MIT kuruluşudur. DISK'in yokluğunda Türk-İş, önce bir sığınak ve daha sonra da bir kurtuluş olarak sunuluyor. Bunun için bir yandan Lenin'in adı alet ediliyor ve diğer yandan uzlaşmacı aydın ve yazarlar, Türk-İş'i bir kurtuluş olarak gösterme işlevini üstleniyorlar. Bunlar arasında Şükran Ketenci, kendisine sınırsız bir özgürlük tanıyor; uzlaşmacı örgütlerin bir-iki dış seyahat rüşvetini de aldıktan sonra, Türk-İş'i ve lideri Şevket'i, bir kurtarıcı kahraman olarak göstermede çok ileri gidiyor. Uyarılmalıdır. İşçi sınıfının kuşatılmasını yenmek için Ketenci ve türü uyarılmalıdır.

ÇOCUKLUK hastalıklarının yerini olgunluk hastalıkları almış görünüyor. Türk-İş kadar bugün Türk-İş içinde olmayan ancak işçi sınıfına siyasal hedef olarak "barış ve demokrasi" götüren sendikalar da sınırlı tekeli kuşatmasında yer alan kuruluşlardır. Bunlarla Türk-İş arasında önemli ve niteliksel bir fark görmemek gerekiyor. Sınıfın devrimci programlardan uzaklaşmasında "barış ve demokrasi" siyasal hedefli bağımsız sendikalar, daha bağımlı bir rol oynuyorlar.

OTURMUŞ tekeli düzende sendikal mücadele etkinliğini yitirmeye başlıyor ancak etkinliğini yitirmiş olmakla birlikte yerini koruyor. Devrimci programlar içinde şimdiki kadar gösterilmek istendiğinden daha az olmakla birlikte, belli bir yere sahiptir.

LEH Walesa, koyu bir katolik, kapitalist restorasyon peşinde bir Amerikan adamıdır. Sosyalist bir düzeni, geriye ve kapitalizme çevirme projeleri içindedir.

WALESA, Sosyalist bir sistemde varolan sendikal örgütlerin altında, güçlü bir halklar sistemi örebilmiştir. Polonyalı işçi liderini eleştirirken bu noktanın gözden kaçırılmaması gerekiyor.

DÜNYA küçülmüştür. Polonyalı bir avuç işçinin, Polonya'da kapitalizmi yeniden kurabilmek için geliştirebildikleri ve son derece etkin olduğu ortaya çıkan dayanışma ağı üzerinde dikkat ve özenle durulması zamanı geliyor.

MARKS'İN bir düşüncesini tekrarlamak zamanıdır: Karşı-devrim de devrimci bir temele sahiptir. Sosyalist ülkelerde karşı-devrimci aydın hareketleri birbirini izliyor ve batı basınına göz bebeği oluyorlar. Ancak sosyalist ülkelerde yalnızca ve yalnızca karşı-devrimci de olsa, işçi sınıfına dayanan hareketler önemlilik derecesini kazanabiliyorlar. Bu bile, tersinden bakıldığında, işçi sınıfına verilen bilimsel rolün ortadan kalkmadığını gösteriyor.

GÖREV, işçi sınıfının içten ve dıştan kuşatılmasını sona erdirebilmek'tir. Aynı zamanda oturmuş tekeli sisteme uygun örgütlenmeler üzerinde düşünmek ve bunları kurabilmek oluyor. Bundan sonrası kendiliğinden gelecektir; kendiliğindencilik yenebilmek için yapılacak işler çıkıyor.